

53531

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü
SİGORTACILIK ANABİLİMDALI

TARIM ÜRÜN SİGORTALARI GELİŞİMİ VE
UYGULAMALARININ ÖNEMİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan : İskender YAMAN

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Osman ALTUĞ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM ENSTİTÜSÜ
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İSTANBUL 1995

Aşağıda belirtilen lisansüstü tez, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği hükümlerinde belirtilen esaslar çerçevesinde jüri önünde savunulmuş ve jüri tarafından başarılı bulunmuştur.

TEZ BAŞLIĞI : TARIM ÜRÜN SİGORTALARI GELİŞİMİ VE UYGULAMANIN ÖNEMİ

TEZ TURU : YÜKSEK LİSANS

TEZİ HAZIRLAYAN : İSKENDER YAMAN

ANABİLİM DALI : SİGORTACILIK

SAVUNMA TARİHİ : 21. 06. 1996

JÜRİ ÜYELERİ :

GÖREVİ

ADI-SOYADI

İMZA

Danışman

Prof.Dr. Osman ALTUĞ

Osman Altuğ

Üye

Doç.Dr. Mehmet ÖZKAN

Mehmet Özkân

Üye

Y.Doç.Dr. Ayten ERSOY

TARIM ÜRÜN SİGORTALARI GELİŞİMİ VE UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	
1- ARAŞTIRMANIN VE KONUNUN ÖNEMİ	4
1.1. Tarımda Riskler ve Belirsizlikler	6
1.2. Tarım Sigortasının Tanımı ve Özellikleri.....	8
1.3. Tarım Sigortalarının Tarihi	12
1.3.1. Dünyadaki Gelişimi	12
1.3.2. Türkiye'deki Gelişimi	16
2- ÜRÜN SİGORTALARI.....	27
2.1. Ürün Sigortalarının Özellikleri	27
2.2. Diğer Ülke Uygulamaları	30
2.2.1. Amerika'da Ürün Sigortaları Uygulamaları	31
i- ABD Sigorta Yasası	31
ii- Sistemin Özellikleri	31
iii- Sigortanın Özellikleri.	32
iv- ABD Sigorta Programının Sonuçları	35
2.2.2. Meksika'da Ürün Sigortaları Uygulamaları.....	42
2.2.3. Kostarika'da Ürün Sigortaları Uygulamaları	46

II. BÖLÜM

1- ÖRNEK ÜLKELERDE ÜRÜN SİGORTASININ

DEĞERLENDİRİLMESİ 48

1.1. Subvansiyon Bağımlılığı 48

1.2. Sigortaya Katılım 49

1.3. Banka İlişkileri 50

1.4. Ürün Sigortası Özel Sektör İlişkisi 50

1.5. Sonuçlar 51

2- Türkiye’de Tarım Sigortaları uygulamaları 52

3- Türkiye’de Ürün Sigortaları ile ilgili yasalar 53

III. BÖLÜM

1- DOLU SİGORTALARI 57

1.1. Dolu ve Özellikleri 57

1.2. Dolu Sigortaları Uygulama Esasları 60

i- Genel Şartların Değerlendirilmesi 60

ii- Genel Şartlar İle İlgili Değişiklik önerileri 62

iii- Genel Şartlar 68

2- DOLU SİGORTALARI UYGULAMALARININ

DEĞERLENDİRİLMESİ 87

2.1. Sigortanın Kapsamı 88

2.2. Teklif Formu Düzenlenmesi 89

2.3. Prim Fiyatının Hesabı.....	91
2.4. Teminatın Başlaması ve Bitişi	92
2.5. Ekspretiz Hasar Tesbiti	99
i- Ön Ekspertiz	99
ii- Kesin Ekspertiz	99

IV. BÖLÜM

1- SERA ve ÜRÜNLERİ SİGORTASI.....	101
- SONUÇ ve ÖNERİLER.....	105
- TABLOLAR LİSTESİ.....	110
- YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	111
- İNGİLİZCE ÖZET.....	115

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde büyük desteğini gördüğüm Tez Danışmanım *Prof. Dr. Osman ALTUĞ*'a;

Ayrıca çalışmanın her aşamasında misyonuna yakışır şekilde bilgilerini benimle paylaşan *Tanfer DİNLER*'e, yaşamı tarımla iç içe olduğu için konu seçiminde vesile olan ve beni her yönü ile destekleyen Sevgili babam *Cemal YAMAN*'a teşekkür ederim.

Tez'de; sigorta sektörünün bir mensubu olarak henüz sektörümüzce ağırlığı hissedilmemiş "Trilyonluk Pazar" payının ve en yüksek sigorta potansiyelinin bulunduğu "Tarım Ürünleri Sigortaları"nın varlığının bir parça olsun belirlenmesi şeklindeki düşünce hakimdir. Bu arada tarım ürün sigortalarının bir ihtiyaç olduğu ve bu bilincin kırsal kesimde yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu nedenle konunun çiftçiler için bir alışkanlık ve yaşam tarzı olduğunu bilerek, sigortaya ilişkin teknik konularada ağırlık verilmiş, mevzuatla ilgili değerlendirmeler yapılmış, örnek ülkelerde uygulamalar incelenmeye çalışılmıştır.

Sigortacı olarak risklerin paylaşıldığı oranda azaldığının, insan olarakta sevgi ile bilginin paylaşıldığı oranda çoğaldığının bilinci ile çıkacağımız büyük yolculukların hepsinin küçük adımlarla başladığını göz önüne alırsak; azda olsa her türlü çabamızın ve çalışmamızın gelecek yıllarda daha geniş, kapsamlı yazılı kaynaklara öncülük ederek sigorta sektörüne yararlı olması inancını taşıyorum.

İstanbul 1995

İskender YAMAN

GİRİŞ

Tarihin ilk çağlarından bu yana, Dünyanın en verimli arazisi olan Mezapotamya tahılın üretildiği ilk bölge olma özelliğinin yanısıra dünyanın en eski üniversitesi olan Harran Üniversitesinde ilk eğitime tarım bilgileri ile başlamıştır. Bu nedenle bu topraklarda yaşayan Türk insanının yaşamında “**Tarım**” sözcüğünün önemli bir yeri olup ülkemiz bugün bile tarım ülkesi olma kimliğinden kurtulamamıştır.

Milli Gelirimizin yaklaşık 1/4’ünü sağlayan faal nüfusun yarıdan fazlasını istihdam eden tarım kesiminin yapısal özellikleri büyüktür.

Güçlü bir ülke ekonomisine sahip olmanın koşullarından biriside; fon yaratan sigorta endüstrisine sahip olmasından geçecektir.

Tarım alanında sigortacılığın geliştirilmesi ve teşviki yönünde çalışmaların yapılmasıyla sektör yönünden “Trilyonluk Pazar” potansiyeline sahip olduğu bilinmektedir. Bu sigorta endüstrisindeki özkaynağı güçlü sigorta şirketlerini oluşturacak bir yapılaşmanın habercisidir. Türkiye’de tarım politikaları tamamen devlete endeksli olup özel sektörün tarım alanında yeterli yeri bulamamıştır. Böylece Türk Tarımının sorunları daha çok yapısal sorunlarla içiçedir. Başka bir deyişle mevcut potansiyelimizin akılcı politikalarla hayata geçirilmesi zorunludur.

Bu da yaygın eğitim, bilincli bir tarım politikası uygulamasıyla Türk Tarım Sektörünün büyük bir aşama kaydedeceği gerçeğini ortaya koyar.

Sigortanın konusuna ait çalışmalar daha detaylı ele alındığında özellikle ürün sigortalarında en çok ilgili olduğu yörelerde ve ürün bazında incelenmesi gerekir. Örneğin: tütün çalışmaları İzmir’de, turunçgiller

Mersin’de, fındık Ordu ve Giresun’da, çay Rize’de, buğday Konya’da ve diğerk yörelerde vb. gibi.

Bu nedenle ÷lkemizde sigorta sistemine ihtiyaç duyulması tarımda sigortalanabilir menfaat ve faaliyetlerin varlığı çok büyük olduğu için mümkün olabilecektir.

Türkiye’deki tarım alanlarının % 97’nin dolu yağışı aldığı ve ürünlerin %46’nın zarar gördüğü yürürlükteki yasalarla zarar gören çiftçilerin ancak %4’ünün zararı karşılayabildiğı bir gerçektir.

Bu olumsuzluklar “Tarımsal Devrim” diyebileceğimiz bir Tarım ürünleri sigortası yasasıyla aşılabildiğinde; ancak o zaman tarımda yarınlar için güvence sağlanacak ve Büyük Önder Atatürk’ün söylediğı gibi “ÇİFTÇİ, YURDUN EFENDİSİ OLMA” noktasına gelecektir.

Bu çalışmanın

I. Bölümünde

Araştırmanın ve konunun önemi açıklanmış tarım ürünlerinde riskler, tanımlar ve özellikler, Dünyadaki ve Türkiye’deki gelişimi üzerinde durulmuştur.

II. Bölümünde

Ürün sigortalarının önemli özellikleri örnek seçilen ABD, Meksika, Kosterika’da uygulamaların ve Türkiye’de uygulamalarla ilgili yasalar irdelendi.

III. Bölümde

Dolu sigortaları, özellikleri, uygulamalar, genel şartlar ve değerlendirmeler yapılmıştır.

IV. Bölümde

Sera ve ürünleri sigortaları, özellikler uygulamalar ve değerlendirmeler incelenmiştir.

Sonuç bölümünde de konuya ilişkin genel değerlendirme yapılmakta ve önerilerde bulunmaktadır.

I. BÖLÜM

1.ARAŞTIRMANIN VE KONUNUN ÖNEMİ

Türkiye’de tarım sektörü yıllarca sanayi sektörünün gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Tarım sektörü bir yandan sanayi sektörü için önemli bir kaynak görevi görürken diğer yandan artan nüfusun besin maddeleri ihtiyacını karşılayarak, ülke ekonomisinde önemli katkılar sağlamıştır.¹

Ancak bilimsel ve teknolojik gelişmelerin de desteği ile sanayileşme süreci hız kazandıkça tarım sektörü geri planda kalmıştır.

Türkiye’de kırsal alan nüfusun, genel nüfus oranının 1927 yılında %75,8’i 1940 yılında %75,6’sı ve 1950 yılında %75’i olduğunu görürüz. 1960 yılından itibaren tedricen azalmaya başlayan kırsal alan nüfusu 1960 yılında %68,1’i 1970 yılında %61,5’i 1980 yılında %56, 1990 yılında %41’e düşmüştür. Ancak bu oransal düşüş bizleri yanıltmamalıdır.

1927 yılında kırsal alanda yaşayan insanlarımız 10.342.391 iken 1980 yılında 25.091.950’ye çıkmıştır. Halen Türkiye’de kırsal alanda 23.146.684 insanımız yaşamaktadır. Bu rakam tüm Avrupa Kıtasında yaşayan köylü nüfusunun 2,5 katıdır.²

¹ NACAĞ İ.Pınar Özdemir İzmir Yöresinde ve seçilmiş bazı ürünlerde Tarım Sigortaları Uygulamaları Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1995

² BOZER Ali, 1980 Sigorta Hukuku

Halbuki; tarımın G.S.Y.İ.H'daki payının %14,3, toplam ihracat içindeki payının %15,5 olması ve nüfusun %41'inin tarım kesiminde yer alması ³ tarım sektörüne daha fazla önem verilmesine ve bu sektörde mevcut olan sorunlara daha ciddi ve pratik çözümler getirilmesini gerektirmektedir. Bilindiği gibi tarım sektörü tarımsal üretimin kendine özgü bir takım özellikleri nedeni ile diğer sektörlerle nazaran daha farklı sorunlarla karşı karşıyadır.

Tarımın her türlü şartına sahip ülkemizin bu imkanlarının bilinçli bir şekilde değerlendirilmesi ve ülke çapındaki büyüme ve gelişmemize katkıda bulunması amacıyla yönelik sigorta faaliyetlerin düzenlenmesinde tüm ilgili kurumların çabalarının ve desteklerinin devamı gerekir. Türkiye ekolojik koşulların, uygunluğu nedeni ile, fazla tarımsal ürünün ekonomik anlamda üretildiği ülke görünümündedir.⁴

Cumhuriyet sonrası dönemde sanayileşmenin ekonomik kalkınmanın ana hedefi olarak benimsenmesine rağmen tarım sektörü ekonomimizde sahip olduğu ağırlıklılığı daima korumuştur. Genel ekonomi içindeki önemi;

1 - Tarımsal gelirin milli gelirdeki payı

2 - Tarımsal nüfusun toplam nüfustaki payı

3 - Tarımsal ürünleri ihracatının toplam ihracattaki payı şeklindedir.⁵

³ D.İ.E. Türkiye İstatistik Yıllığı,1994

⁴EKENER Haşım, "Sigorta Endüstrisinin Ekonomideki yeri"

⁵ Türkiye Ekonomisi AÖF yayımları

1.1. TARIMDA RİSKLER VE BELİRSİZLİKLER

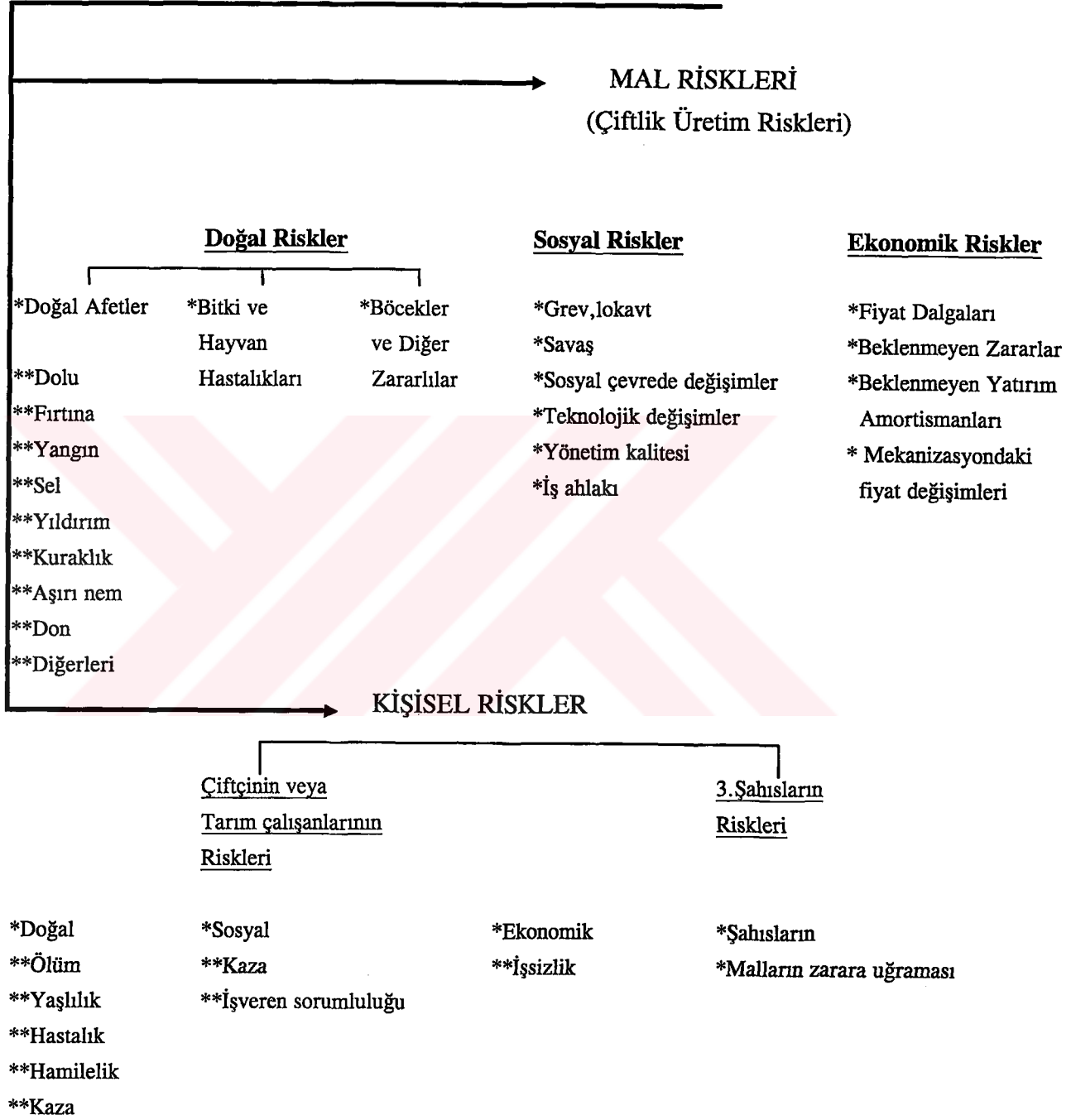
Tarım “üstü açık bir fabrika”dır. Bu haliyle doğal, ekonomik, sosyal ve kişisel risklerin en çok etkilendiği ve bağımlı kaldığı bir sektördür.

Gelişmekte olan ülkelerde ekonomilerinin en belirgin özelliklerinden biri, tarım sektörünün hayati önem taşımasıdır. İhracat gelirleri büyük ölçüde tarım sektörünün üretimine bağımlıdır ve tarım sektöründeki iş gücünün önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.

Bu özelliklere sahip olan ülkemizde; insanlarımızın yarısı kırsal kesimde yaşarken, hem kendini hem de nüfusun diğer yarısını belirleyecek üretimi gerçekleştirdiklerini düşünürsek, sağlıklı bir ekonomik yapı için çiftçinin ve tarımsal üretimin sözü edilen riskler karşısında sigorta güvencesinde olması gerektiği gerçeği ortaya çıkar.

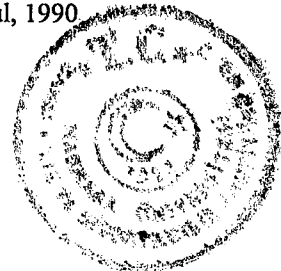
TARIMDA RİSKLER VE BELİRSİZLİKLER

Kaynak : 6,7

⁶DİNLER Tanfer, "Tarım Sigortalarına Giriş" İ.Ü. Ders notu, İstanbul, 1990

⁷RAY K., 1985 Agricultural Insurance 1981

1.2. TARIM SİGORTASININ TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

İnsanlar devamlı tehlike içinde yaşamaktadırlar. Sigortacılık dilinde “Riziko” diye adlandırılan bu tehlikelerin gerçekleşmesi “mutlak” değil “muhtemel”dir. Yani insanların kendileri veya mal varlıkları tehlikenin tehdidi altındadır ama mutlaka tehlikeye uğrayacak değildir. Tehlike belki gerçekleşecektir. Bu hususta tesadüflerinde rolü olacaktır⁸. Risk, zarar ihtimali veya istenmeyen bir olayın meydana gelme ihtimali olarak tanımlanabilir.⁹

Bu kısa izahatın ışığı altında ana hatlarıyla tanımı yapılırsa “riziko”; gerçekleşmesi mümkün olmayan (veya ölüm gibi gerçekleşmesi mutlak olmakla beraber ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan) ve sigortalı ile sigortacının iradesi dışında ve ileride meydana gelebilecek bir olaydır.¹⁰

T. Ticaret Kanunu'nun 1263. maddesine göre ise sigorta; “bir sözleşmedir ki, bununla sigortacı belli bir prim karşılığında, diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini hasara uğratan bir tehlikenin meydana gelmesi durumunda “tazminat vermeyi veya bir ya da birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi üzerine alır” şeklinde tanımlanmıştır.

⁸ AKATLI Cengiz , Yangın Sigortaları, İstanbul, 1995

⁹ PEKİNER K., “sigorta İşletmeciliği Prensipleri, 1974

¹⁰ GAUTIER, M.L., Assurance Contre l'Incendie Editions de l'Observateur, Paris, 196

Genel olarak sigorta, aynı tehlikeler ile karşı karşıya kalanlar arasında sorumluluğun paylaşılması esasına dayanan organizasyonlardır.¹¹⁻¹²

Tarım Sigortası, üreticinin mali gücünde meydana gelen eksilmeleri karşılayarak tarım işletmesinde mali dengeyi bir ölçüde sağlayan hem sosyal ve hem de ekonomik bir araçtır.¹³

Yukarıda belirtilen risklerden meydana gelebilecek zararların karşılanması ile ilgili çalışmaların tamamı tarım sigortalarının konusunu teşkil etmektedir.

Tarım Sigortası tanımında tarımla ilgili mal ve can unsurlarını içine alan her türlü sigorta akla gelmektedir.¹⁴

Bugün için gelişmiş ülkeler de ekonomisi tarıma dayalı olamamakla birlikte tarımsal üretim zinciri içerisindeki bitkileri, hayvanları, alet ve makinaları, tesis ve barınakları, çiftçiyi ve ailesini çeşitli riskler karşısında teminat altına alan Tarım Sigortaları sistemlerinin, çok yönlü olarak geliştiği görülmektedir.¹⁵

Bu nedenle Tarım Sigortasını herhangi bir sınıflandırmaya tabi tutmak istediğimizde geniş anlamı ile üretimin gerçekleştiği çiftlik esas olmak üzere şöyle bir değerlendirme yapılabilir.¹⁶

¹¹ ROMEL , ABD : Ürün Hasarları Sigortası, 1970

¹² TİMUR Hüseyin, Elementer Hasarlar Sigortası, E.Ü. Yayınları, İzmir, 1970

¹³ KADO ve SHİGENO, "Experince of with insurance scheme in Japon" işletmeciliği prens 1988

¹⁴ DİNLER Tanfer, "Tarım Sigortalarını Tanıtacağız", Ticaret Gazetesi, İzmir, 1987

¹⁵ DİNLER Tanfer, "Tarım Sigortaları ile Tanışıyor musunuz?", Sigorta Dünyası Dergisi 1988

¹⁶ DİNLER Tanfer; "Dünyada Tarım sigortaları uygulamalar ve Türkiye Modeli" İstanbul 1992

Tarım Sigortaları

Tarımda mal sigortası;

- Ürün sigortası
- Çiftlik hayvanları sigortası
- Alet ve makinaların sigortası
- Tesislerin ve barınakların sigortası

Tarımda can sigortası

- Çiftçi ve ailesinin sigortası
- Üretimdeki diğer şahısların sigortası

Bu sınıflandırma çok değişik şekillerde yapılabilmektedir. Tarım Sigortasında ne anlaşıldığı da ülkeden ülkeye ve sektörden sektöre değişmektedir.

Bazı ülkelerde yukarıdaki sınıflandırmada yer alan mal ve canların sigortasının tanımı Tarım Sigortası olarak değerlendirilirken bir takım ülkelerde ise sadece ürünlerin ve çiftlik hayvanlarının Tarım Sigortası kapsamında yer aldığı görülmektedir.

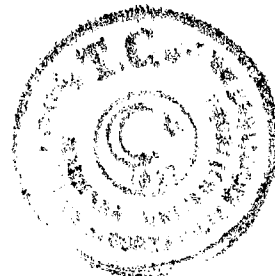
Türkiye'de henüz yeni olan sigortacılık faaliyetleri içerisinde henüz çiftçilerin ve ailelerinin hayat, kaza, sağlık sigortalarından yoksun olduğu, alet ve makinalarının, tesis ve barınaklarının sigortalanması konusunda da önemli bir ilerleme olmadığı görülmektedir. Sigortanın bu konuları ile, diğer sigorta branşları ilgilenmektedir. Türkiye'de Tarım Sigortaları

denildiğinde ürünlerin ve çiftlik hayvanlarının sigortası anlaşılmakta ve uygulamalarda buna dayalı yapılmaktadır.

Özellikle ürün sigortalarında son yıllardaki, en azından alt yapı oluşturması bakımından meydana gelen önemli gelişmeler tezimizin konusunu oluşturmaktadır.

Tez'de, ayrıca ürün sigortalarının çeşitli ülkelerdeki gelişimi ve gelecekte Türkiye için örnek değerlendirmeler yer almaktadır. Tarım sigortasının geçmişinin değerlendirilmesinde ise ürün ve çiftlik hayvanları sigortası birlikte alınmıştır.

1.3. TARIM SİGORTALARININ TARİHİ

1.3.1. DÜNYADAKİ GELİŞİMİ

Tarım sektörü de dahil olmak üzere üretimde karşılaşılan risklerin bir şekilde getirdiği yükün ortaklaşa olarak, gayri resmi bir şekilde paylaşılması geçmişin çeşitli toplumlarında da uygulanmıştır.

Dünya da sigortacılıkla ilgili düzenlemeler Hammurabi Kanunundaki ticaret kervanlarının soygunlara karşı korunmasına yönelik yapılmıştır. Daha sonra Roma ve Yunanalılarda deniz ticaretindeki çeşitli tehlikelere karşı çeşitli şekillerde yardımlaşma kavramlarının ortaya çıktığı görülmektedir.¹⁷

18.yüzyılın ikinci yarısından itibaren Avrupa ülkelerinde ve özellikle İngiltere’de ekonomik düzende görülen değişiklikler ve liberalizm ağırlıklı ekonomik sistem içinde tarım kesimindeki teknolojik gelişmelerin de yetersizliği ile meydana gelen hasarlar gerçek anlamda tarım sigortalarının geliştirilmesinin zorunlu olduğunu göstermiştir. Tarımda gelişmeyi desteklemek ve üretimde kendini yeterliliğe ulaştırmak için yeterli bir araç olarak görülen tarım sigortalarının yaklaşık 240-250 yıllık bir geçmişi vardır. Modern anlamda sigortacılığın İngiltere, Fransa gibi Avrupa ülkelerinde 17.yüzyıldan itibaren başlamış olmasına karşın tarım sigortalarının ancak 18.yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlamış olmasının, bu sektörün özelliğinden kaynaklandığı söylenebilir.¹⁸

¹⁷ BLACK K. Encyclopdia American, Roma, 1970

¹⁸ TİMUR Hüseyin, Elementer Hasarlar Sigortası, E.Ü. Yayınları, İzmir, 1970

Tarım sigortasının ilk resmi ifadelerinden birisine 1788'de Benjamin Franklin'de rastlanıyoruz. Fransız çiftçilerinin doğal afetler üzerinden uğradıkları kayıpları gören Franklin yazdığı bir makale de "sigortalıların çektikleri zorlukları önleyebileceğini" söylüyordu. Böylece uğranılan kayıpların hem ticari şirketler hem de çiftçilerin ortaklaşa kurdukları sigorta kuruluşlarınca karşılanması başladı. Amerika Birleşik Devletleri'nde hem de Avrupa'da çoğunun ya da tamamının telafi edilmesi 19. yüzyılın sonlarına doğru başarısızlığa uğradı. Çünkü, o sigorta uygulamalarında sigortalar fiyatlardaki düşmeler dahil olmak üzere üreticinin her türlü kaybını karşılamayı taahhüt ediyorlardı.¹⁹

Dünya'da modern anlamda tarım sigortalarına 18.yüzyıl ikinci yarısında İRLANDA'da kooperatiflerce hayvan hayat sigortaları yapılmasıyla başlanmıştır.Hayvan hayat sigortaları kooperatiflerinin yeterli deneyime sahip olmaması sigortalı sayısının az ve prim oranlarının düşük tutulması başarı şansını azaltmıştır.²⁰

1920'lerde kurulan ve şimdiki Birleşmiş Milletlerin Gıda ve Tarım Örgütü FAO'nun o zamanki biçimi olan "Uluslararası tarım Enstitüsü" Tarım Sigortası üzerine çeşitli çalışmalar yaptı. O yıllarda Türkçede Cemiyet'i Ahvam diye anılan Milletler Topluluğu'nun Genel Kurul'u bütün Dünyadaki tarım sigorta sistemleri üzerine bir araştırmanın başlatılmasına karar vererek kendine bağlı Ekonomi ve Maliye Örgütü'ne talimatla "Tarım Kredileri ve Sigortaları sistemlerinin incelenmesini, bu etüt yapılırken iç ve dış kredi prensiplerinin geliştirilmesi ve ülkelerin onları benimseyip uygulayabilmeleri için yasal mevzuatta ne gibi değişiklikler

¹⁹ DİNLER Tanfer, "İ.Ü. Tarım Sigortaları Ders Notları", İstanbul, 1994

²⁰ KADO ve SHİGENO, "Experince of with insurance scheme in Japan" işletmeciliği prens 1988

yapmaları gerektiği hususunun gözönüne alınmasını” istedi. Bu konuda 1938’de Louis Tardy tarafından bir rapor hazırlandı. Aynı yıl A.B.D.’de ve Japonya’da rekolte sigortası konusunda yasa çıkarıldı.²¹

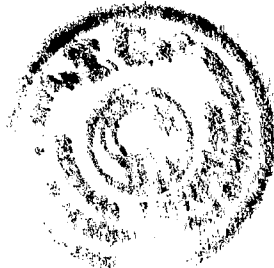
Daha sonra Almanya, Fransa, İsviçre gibi Avrupa ülkelerinde dolu yangın ve hayvan hayat sigortaları uygulanmasına başlanmıştır. Japonya’da tarım sigortaları , 1939 tarihinde çıkarılan tarım yasası ve bu yasadan sonra devlet sigorta kurumunun kurulmasıyla başlamıştır.

Daha sonraki yıllarda Japonya’da bütün tehlikeler sigorta kapsamına alınmıştır. ABD ‘de tarım sigortaları 19.yüzyılın sonlarında başlamış olmasına karşın geniş kapsamlı tarım sigortaları 1938 yılında çıkarılan ürün sigortası yasası ile başlamıştır. Bununla birlikte kurulan federal ürün sigorta şirketi bitkisel ürünleri, dolu, don, kuraklık, su baskını , fırtına , şiddetli rüzgar , kar , yıldırım, hastalık ve zararlıların oluşturduğu tehlikelere karşı sigortalanmaktadır.²²

1939 yılında Brezilya’da pamukta zorunlu sigorta çıkarıldı. 1943 ‘de Jamaika’da özel bir yasa ile “Muz Sigortası Birliği” oluşturuldu. Gelişmekte olan iki ülke Brezilya ve Jamaika, Tarım Sigortasının kurumlaşmasında başlangıç örneğini oluşturur. Bundan sonraki yıllarda ülke özellikle uluslararası Tarım örgütü (FAO), Birleşmiş Milletler Ticari ve Tarımsal Kalkınma komitesi (UNCTAB), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Amerika Uluslar arası Tarımda işbirliği Enstitüsü (IICA), Üçüncü Dünya Ülkeleri Sigorta Kongresi (TWIC), Latin Amerika ülkeleri Tarım Sigortaları Birliği gibi kurum ve kuruluşların önemli

²¹ DİNLER Tanfer; “Dünyada Tarım Sigortaları uygulamalar ve Türkiye Modeli “ İstanbul 1992

²² ROMEL , ABD : Ürün Hasarları Sigortası, 1970

katkılarıyla yürütülen çalışmalarla ürün sigortalarında birçok gelişmeler olmuştur.²³

²³ DİNLER Tanfer; “Dünyada Tarım Sigortaları uygulamalar ve Türkiye Modeli” İstanbul 1992

1.3.2. TÜRKİYE'DEKİ GELİŞİMİ

Türkiye'de sigortanın gelişimine baktığımızda 1900'lü yılların başlarında yabancı sigorta şirketlerinin Türkiye'deki yabancı şirketlere ait malları sigorta ettiğini görmekteyiz.

Sigorta ile ilgili ilk hükümler 1926 yılında Türk Ticaret Kanununda yer almaktadır. O yıllarda Tarım Sigortası Kanunu gündemde yer almaz iken çiftçinin üretimini desteklemek amacıyla kurulan Ziraat Bankasının 1933 yılında Tarım Sigortaları incelediği, 1938'de "Köy ve Ziraat Kongresi"nde ele alındığı bilinmektedir.²⁴

1940-1944 yıllarında hazırlanan "Zirai Sigorta Kanun Tasarısı"nın Meclis'te görüşüldüğü, ancak sonuçlanmadığı bilinmektedir.

1950 yılından sonra Tarım Sigortası adına yapılan çalışmalarda daha önce kanun tasarısı halinde olan çalışmaların yenilenerek gündeme getirildiği görülmektedir. 1952 ve 1956 yıllarında "Tarım Sigorta Kanunu Taslağı" bu kez de Ticaret Bakanlığı tarafından düzenlenerek T.B.M.M.'ne sunulmuştur.

Devletin bu tür çalışmaları yanısıra özellikle şeker pancarı üreticilerinin ürünlerinin sigortasını yapmak üzere kurulan Şeker Sigortanın 1957 yılında ilk Tarım Sigortaları uygulamalarını getirmiştir.

1960 yılında Şeker Sigorta'nın bu uygulamasından sonra Ziraat Bankası Çiftçilerin sigortalanması için Başak Sigortayı kurmuştur.

²⁴ DİNLER Tanfer, "Tarım Sigortalarına Giriş" İ.Ü. Ders notu, İstanbul, 1990

Şeker Sigorta'nın Hayvan Hayat Sigortaları şeklinde başlattığı Tarım Sigortalarına böylece Başak Sigorta da ürün sigortası ile katılmış oldu.

Daha sonraki yıllarda (1973-1976-1980) Tarım Sigortaları Kanun Taslakları Maliye, Tarım ve Ticaret Bakanlıklarınca ayrı ayrı hazırlanarak T.B.M.M'ne sunulmuş ancak kanunlaşmamıştır.

1969 yılında Ankara Sigorta'nın Tarım Sigortaları branşlarıyla çalışmaya başladığı görülmektedir.

Türkiye'de ilk bilimsel araştırma olarak değerlendirilebileceğimiz çalışma 1971 yılında Gülcan Eraktan tarafından yürütülen Tarım Sigortaları konusundaki doktora tezidir.

Eraktan bu araştırmasında²⁵ ; Türkiye'de tarım sigortalarının önemi, tarım sigortalarına duyulan ihtiyacın nedenleri ve Türkiye'deki tarım sigortaları uygulamaları incelenmiştir. Bu çalışmada 1960-1969 yılları arasındaki veriler dikkate alınmıştır. Türkiye'de uygulanmakta olan tarım sigortaları ihtiyaçları ne ölçüde karşıladığı ve bu alanda genel olarak ne gibi uygulamalar yapılabileceği ortaya konulmuştur. Ayrıca bu çalışmada karşılaştırma yapabilmek ve sonuca daha kolay ulaşabilmek amacı ile çeşitli ülkelerdeki tarımsal sigorta uygulama biçimlerinde incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre tarım sigortaları üretici kitlesinin refahı için varlığı mutlak gerekli bir sistemdir. Çünkü üreticilerin büyük çoğunluğunun gelirleri düşük, üretim teknikleri geri ve daha iyi bir gelecek sağlama gayretlerinin az olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca üretici kitlesinin

²⁵ NACAĞ İ.Pınar Özdemir, İzmir Yöresinde ve seçilmiş bazı ürünlerde Tarım Sigortaları Uygulamaları Yüksek lisans Tezi, İzmir, 1995

huzur ve güvenini sağlama ve onların gelirlerini emniyet altına almanın devletin görevleri arasında olduğu ve öncelikle “resmi bir tarım sigortası bürosunun” kurularak devletin bu konuya el atması gerektiği ifade etmektedir.²⁶

1975'te GÜNEŞ SİGORTA A.Ş., 1983'te AK SİGORTA A.Ş., 1985'te HALK SİGORTA A.Ş. ve 1987'de ANADOLU SİGORTA A.Ş.'leri Tarım Sigortası konusunda çalışmalarına başlamışlardır.

Yine aynı yılda Tarım Sigortaları konusundaki araştırmalardan İsmet TOKGÖZ tarafından yapılan bir çalışmada Dünya'da ve Türkiye'de ki Tarım Sigortaları uygulamaları açıklanmaktadır. Bu araştırmada özellikle dolu rizikosunun diğer tarım rizikolarından farkı ve sigortalanmaya elverişli özellikleri belirtilmektedir. Söz konusu çalışmada tarımsal sigortaya konu olan rizikolar ve sebep oldukları hasarlardan bahsedilmektedir. Yine bu çalışmada çeşitli ülkelerdeki uygulamalara değinilerek Türkiye'deki uygulamalarla karşılaştırma yapılmıştır.²⁷

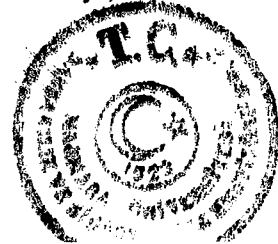
1987 yılında Tarım sigortalarının gelişmesi için üretici, sigortacı ve devlet ilişkilerinin düzenlenmesi yanı sıra konuya çok yönlü sahip çıkılması amacıyla uygulamaya dönük bir plan hazırlanmıştır. (Tanfer Dinler Agricultural Insurance Developing Plan for Turkey, 1987-1991).²⁸

Bu plan çerçevesinde yürütülen ve çoğu Türkiye'de ilk kez uygulanan çalışmalar Tarım ve Sigorta sektöründe kişi ve kuruluşlara

²⁶ ERAKTAN Gülcan, “Türkiye’de Zirai Sigortaların Durumu ve Önemi” Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Notları, Ankara, 1971

²⁷ TOKGÖZ İsmet, “Zirai Sigortalar” Sanai ve Ticaret Bakanlığı Murakebe Kurulu Yayını, İstanbul, 1987

²⁸ DİNLER Tanfer; “Agricultural Insurance Developing Plan For Turkey”, Münih 1988

araştırma, tanıtım, geliştirme, üretim ve değerlendirme yönünde yepyeni ivmeler kazandırmıştır.

Aynı dönemde DPT Beşyıllık Kalkınma Planı Tarım Komisyonu üyesi olan Tanfer DİNLER araştırma sonuçlarını Özel İhtisas Komisyonu kararları şeklinde "Tarım Ürün Sigortası geliştirilecektir" maddesi ile VI. Beşyıllık Kalkınma Planı'na taşımıştır.²⁹

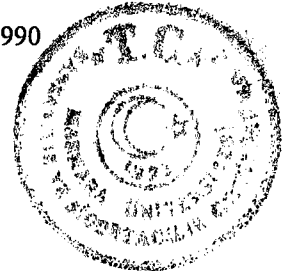
Tarım Sigortasının çok yönlü olarak kitlelere tanıtımı için yapılan TV programları sigortacılık konusundaki ilk program olarak gösterilmiştir. (İzmir TV,1987)

Daha sonraki yıllarda çok sayıda (Radyo ve Tv Programları) yapılmış çiftçilerin eğitimi amacıyla bir video film hazırlanarak sigorta sektörünün hizmetine sunulmuştur. (Dinler 1990 "Bereketin Şemsiyesi" Video filmi 22 dk. - Münih Re)

Diğer taraftan bu plan çerçevesinde Tarım Bakanlığı, Çiftçi Birlikleri, Ziraat Fakülteleri, Tarım Meslek Liseleri vb gibi tarımla ilgili kuruluşlarda eğitim ve tanıtım programlarını uygulamaya konulduğunu görüyoruz. (1987-88-89)

Bir taraftan Tarım sektörüne çok önemli olan sigorta bilgi ve bilincini vermek üzere Anadolu'nun hemen her yerinde araştırma ve eğitim çalışmalarını yürüten DİNLER ayrıca o güne kadar okulu olmayan sigorta sektörü için İstanbul Üniversitesi bünyesinde bir sigorta okulu kurulması ve

²⁹ DİNLER Tanfer, "DPT Tarım Sigortaları Brifing Notları, Ankara, 1990

Tarım sigortalarının okutulması konusunda çalışmalara yardımcı olmuştur.³⁰

Kuruluşundan bugüne kadar İstanbul Üniversitesi Meslek Yüksek Okulunda Tarım Sigortaları dersini vermekte ve sigorta sektörüne konunun önemini anlatmaktadır.

"Tarım Sigortasını Tarımcılar yapmalıdır"³¹ sloganıyla konusunda misyoner gibi çalışan Tanfer Dinler sigorta şirketlerini bünyesinde ki Uzman Tarımcıların sayılarının artırılması konusunda da yaptığı çalışmalar olumlu sonuçlar vermiş 1987 yılında 6 sigorta şirketi 8 Tarımcı ile ve sadece İstanbul'da çalışırken 5 yıl içinde 15 sigorta şirketi 40 tarımcı ile 6 ayrı bölgede çalışmaya başlamışlardır. Daha sonra bu uzmanlar yurtdışında ve yurtiçinde eğitilmişlerdir.³²

Bu dönemde Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Tarım Bakanlığı ve sigorta şirketlerinden elde edilen veriler değerlendirilerek sigorta primlerine esas fiyatlandırmaların doğru uygulamasının ve hasar tespitlerinin de organizasyonunun sağlıklı yapılmasının yöntemleri geliştirilmiştir.³³

1988 yılında Adana Milletvekili Orhan ŞENDAĞ ve arkadaşlarının vermiş olduğu Tarım Sigortaları Kanun Taslağı Meclis alt komisyonunda incelenmiş 1976-1980 yıllarındaki taslaklara benzer ve bir Tarım Sigortası kurumu kurulmasıyla ilgili önerilerin yer aldığı taslak kanunlaşmamıştır.³⁴

³⁰ DİNLER Tanfer, "Tarım Sigortalarına Giriş" İ.Ü. Ders notu, İstanbul, 1990

³¹ DİNLER Tanfer, "Tarım Sigortasını Tarımcılar Yapmalı", Hasat Dergisi, İstanbul, 1988

³² İÇER Necati, "Tarım sigortalarında Eğitim ve Tanıtım", Tarım ve Köy Dergisi, Ankara, 1993

³³ DİNLER Tanfer, "Türkiye'de Dolu Sigortaları Uygulamaları ve Hasar tespit Teknik, İstanbul, 1990

³⁴ DİNLER Tanfer; "Tarım sigortaları Yasa Taslağı ile ilgili öneriler, Ankara, 1989"

1988 Şark Sigorta A.Ş., 1989'da Merkez Sigorta A.Ş.'da, 1990'da Tam Sigorta A.Ş. Tarım Sigortaları branşlarını kurarak çalışmaya başlamışlardır.

1988'de yapılan bir araştırma ile Anamur'dan Florya'ya kadar bütün seralar incelenmiş riskleri özellikleri sigortalanabilirlikleri ve potansiyelleri değerlendirilmiş, diğer ülkelerdeki uygulamalar da bu araştırmada yer almıştır.³⁵

1989 yılında Türkiye'de ilk kez Dolu Sigortaları hasar tesbiti teknikleri konusunda kurslar açılmıştır.³⁶

Tarım Sigortaları ile ilgili çalışmaların giderek sistemleşmeye ve yaygınlaşmaya başladığını kişisel olarak yapılan toplantı ve verilen tebliğlerin yerine ilk kez uluslararası bir sempozyum şeklinde İstanbul'da yapıldığına tanık oluyoruz. Münih Reasürans tarafından yapılan bu sempozyumda "Dünyada ve Türkiye'de Tarım Sigortaları Uygulamaları" ele alınmış ve incelenmiştir.³⁷

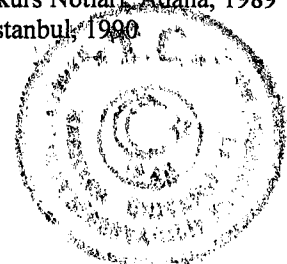
Özellikle 1990 yılından sonra teknik çalışmalarla dolu sigortalarında gelişmeyi önleyici, çiftçinin kabulünü zorlaştırıcı nitelikteki uygulamaların kaldırılması için yoğun çalışmaların başladığını görüyoruz.

Bu dönemde Serbest Tarife sistemine geçen sigorta sektörüne baktığımızda hemen bir çok kuruluşun hazırlıksız olduğu serbest tarifenin "Tarifesizlik" anlamına gelmişcesine fiyatların düşürüldüğü, istatistiki

³⁵ DİNLER Tanfer, "Sera ve Sera Ürünleri Sigortası", İzmir, 1988

³⁶ DİNLER T.GABRIEL H. "Tarım Ürünleri Hasar Tespit Teknikleri kurs Notları, Adana, 1989

³⁷ DİNLER Tanfer, "Uluslararası Tarım Sigortaları Seminer Notları, İstanbul, 1990

verilere dayalı olmayan uygulamaların ağırlık kazandığını sonuçta sigorta sektöründe derin yaralar açan noktalara gelindiği gözlenmektedir.

Tarım branşı ele alındığında Dünya genelindeki uygulamalar da göstermektedir ki, istatistiki çalışmaların değerlendirilmeden fiyat tesbiti yapılamayacak en önemli branş Tarımsal sigortalardır. Katasrofik özellikte olması, özellikle dolunun ne zaman ve nereye yağacağını belli olmayışı bir taraftan uzun yıllara ait verilerin değerlendirilmesini, zorunlu kılarken diğer taraftan her yıl alınan yeni verilerin değerlendirilerek güncel fiyatlandırmanın yapılması gerekmektedir. Ancak en az bunun kadar önemli diğer konuda, bu bilince sahip olmadan yola çıkıldığında şirketler arası rekabetin Anadolu'nun herhangi bir köşesindeki köyde riskin tamamen teknik değerlendirmeden uzak Açık Pazar rekabet unsuru olarak kullanılması haline dönüşebileceğidir. Bu da daha yeni filizlenmekte olan tarım sigortası fidanını baştan soldurmak demektir.³⁸

Bütün bu faktörler göz önüne alınarak 1991 yılında sigorta sektörü Serbest Tarife'ye girerken Tarım Sigortalarında daha önce yapılan araştırmalar sonucu elde edilen yeni dolu sigortaları prim fiyatları bütün sigorta şirketleri için uygulanabilir şekilde ve tavsiye niteliğinde hazırlandığını görüyoruz.³⁹

Bu konularda tezin ileriki bölümlerde geniş bilgiler verilecektir.

Aynı yıllarda denizde ve karada yetiştirilen kültür balıkları için Hayat Sigortası esaslarını belirleyen özel sigorta şartları uygulamaya konuldu.

³⁸ DİNLER Tanfer, "Köy bazında Kümüll Kontrolleri Araştırma Raporu", 1990

³⁹ DİNLER Tanfer, "Türkiye için Uygun Dolu Tehlike Bölgeleri Araştırma Raporu", 1991

Hayvan Hayat Sigortalarında verilen teminatlar Ana'yı kapsamaktaydı. Özellikle zor koşullar altında ithal edilen gebe düvelerin nakliye sonucunda yavrusunu kaybetmesi nedeniyle üreticinin kaybını önlemek üzere ilk kez "Yavru atma" teminatı verildi. ⁴⁰

1990 yılındaki bir çalışmada Türkiye genelinde son 50 yılın meteoroloji sonuçları ile Dolu sigortaları hasarlarının tamamı ürün il, ilçe ve köy bazında özel bilgisayar programları ile değerlendirilerek 36227 köy ve 113 ürün kodlanmıştır. Elde edilen sonuçlar sigorta şirketlerine disketler halinde dağıtılmıştır. ⁴¹

VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde DPT Müsteşarlığı İcra Planları Tedbirleri Esasları çerçevesinde Tarım Sigortası ile ilgili birimler ve kuruluşların temsilcilerinin katıldığı toplantılar düzenlenmiştir.

Bu toplantıya DPT müsteşarlığı Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Hazine ve Dışişleri Müsteşarlığı, Sigorta ve Reasürans Şirketleri temsilcileri ve Ziraat Odaları Birliği Tarım ve Satış Kooperatifleri Birliği, Ziraat Bankası ve Ziraat Fakültesi temsilcileri katılmışlardır. ⁴²

İlgili tedbirleri yürütmekle görevli olan kuruluş aslen Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı olmakla birlikte tarımdaki afetlerle ilgili yasal çalışmaları yürütmekte olan Tarım Bakanlığı bir kanun teklifi hazırlamıştır. ⁴³

⁴⁰ DİNLER Tanfer, "Ziraat Mühendisleri V. Teknik Kongresi" Ankara, 1994

⁴¹ DİNLER Tanfer, "Köy bazında Kümüll Kontroleri Araştırma Raporu", 1990

⁴² DİNLER Tanfer, "DPT Tarım Sigortaları Brifing Notları, Ankara, 1990

⁴³ KARADAYI Sedat, "Tarım Ürün Sigortaları Desteklenmesi", Tarım ve Köy Dergisi, Ankara, 1993

Dolu Sigortaları ile ürünlerin miktarındaki oluşan kayıp tazminat konusu idi. Araştırmalar sonucu uygulamaya konuldu. Kalite kaybı sigortası ek prim karşılığında meyvelerin dolu sigortasında uygulamaya başlandı.

Sera Sigortaları konusundaki araştırmalar ışığında cam seralara fırtına teminatı verilmeye başlandı.⁴⁴

Araştırmalar ve meteorolojik kayıtların değerlendirilmeleri sonucunda giderek dolu sigortalarının gelişmesi halinde hangi teminatların verilebileceği konusunda yeni çalışmalar başlatılmıştır. Özellikle tarım üretiminde ağırlıklı yer alan ürünlerden başlamak üzere ve Pilot bölge bazında yürütülen bir çalışmada Manisa ili Sultaniye üzümleri seçilmiştir. Don teminatı verilebilme koşullarını araştıran ve üzümler için "Don teminatı Pilot Projesi" beş yıl süre ile uygulamaya konmuştur.⁴⁵

1992 yılında sigorta uygulamalarına ilişkin yasal düzenlemelerden birisi olan eksper yönetmeliğinde değişiklikler yapıldı. O güne kadar "Sigorta Eksperi" olan her kişi Tarım Sigortaları Ekspertizini de yapabilme hakkına sahip idi. Yeni düzenlemede ekspertiz "Tarım ürünlerinin hasarlarını Tarım Sigortaları Ekspertizini yapabilir" şeklinde değişiklik yapılmıştır. Bununla birlikte Tarım Sigortaları Eksperi olma için Tarım uzmanı olmak zorunluluğu getirilmiştir.

1993'te İsviçre Sigorta Tarım Branşını kurarak faaliyete geçmiştir.

⁴⁴ DİNLER T.-Sürmeli A., American Home A.Ş. Eğitim Semineri Notları, 1991

⁴⁵ DİNLER Tanfer; "Gelişmiş ve gelişmekte olan Ülkelerde Tarım Sigortaları Uygulamaları", 1994

1994 yılında V. Teknik Kongre'de TARIM sigortalarının dünü, bugünü ve yarını, gelişmeleri, sorunları ve çözümleri ile ortaya konmuştur.

46

1994 yılında Harun Tanrıvermiş yaptığı bir incelemede Tarım Sigortalarında kıymet takdiri yöntemlerini açıklayarak Tarım Sigortalarında fiyatların uygulanmasının belirlenmesi için hasara ilişkin kayıtların tutulmasının gerekliliğini ortaya koymuştur.⁴⁷

Aynı yıl Erhan Cavga Marmara Üniversitesi'nde yapmış olduğu Y. Lisans Tezinde'de "Tarım Sigortaları Uygulamaları içerisinde Dolu Sigortalarının değerlendirilmesi çalışmasını" yapmıştır.⁴⁸

1995 yılında İ.Pınar Özdemir Ocak Ege Üniversitesinde hazırladığı Y.Lisans Tezinde konuya Ürün ve Yöre Bazında bir yaklaşım getirmiş İzmir yöresinde ve seçilmiş bazı ürünlerde Tarım Sigortaları uygulamalarının sorunlarını ve çözüm yollarını araştırmıştır.⁴⁹

1995 yılında İhlas Sigorta A.Ş. Tarım Sigortaları branşında çalışmaya başlamıştır. Bu şirketle birlikte 11 adet sigorta şirketi tarım branşında faaliyet göstermektedir.

1995 yılına gelindiğinde Tarım Sigortası güncel bir konu haline gelmiş, araştırmalar ve diğer geliştirme programları çeşitli kuruluşlarca azda olsa sahiplenilerek yürütülmeye çalışıldığını gözlemekteyiz.

⁴⁶ DİNLER Tanfer, "Ziraat Mühendisleri V. Teknik Kongresi" Ankara, 1994

⁴⁷ TANRIVERMİŞ Harun, "Tarım Sigortaları", Ankara 1994

⁴⁸ CAVGA Erhan, M.Ü. Master Tezi "Türkiye'de Tarım Sigortaları uygulamalarında dolu sigortalarının değerlendirilmesi", İstanbul, 1994

⁴⁹ NACAĞ İ.Pınar Özdemir, İzmir Yöresinde ve seçilmiş bazı ürünlerde Tarım sigortaları Uygulamaları Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1995

Özellikle, sigorta şirketlerinin tarım sigortaları konusundaki potansiyeli değerlendirilerek, çalışmayı yeterince yapmadıkları ancak yapmış oldukları mevcut işi de daha iyi yapabilmenin yollarını aradıkları bilinmektedir. Bu çerçevede en önemli darboğazın hasar tesbitleri olması nedeniyle sigorta şirketleri hasar tesbitleri organizyonunun birlikte yapılabilmesi, ayrıca ülke genelindeki verilerin sürekli değerlendirilmesi nedeniyle Tarım Sigortaları Vakfı'nı kurmuşlardır. Bugün vakfında ortak olduğu ve Sigorta şirketleri tarafından desteklenen Agronet adlı bir A.Ş.'nin kurulması çalışmaları yürütülmektedir.

Aynı yıl Tarım Sigortası Yasa Taslağı ile ilgili görüşler çerçevesinde toplantılar düzenlenmiş, diğer taraftan artık yeterli olmayan dolu ve hayvan hayat sigortaları genel şartlarında değişiklikler yapılmıştır.

2. ÜRÜN SİGORTALARI

Daha önce belirtildiği üzere bu Tez’de Bitkisel ürünlerin sigortası "ÜRÜN SİGORTASI" olarak tanımlanmıştır.

Ürün Sigortalarında ürünler doğal afetler, hastalıklar ve zararlar olmak üzere üç ayrı grupta incelenen doğal risklerin etkisi altındadırlar. Doğal afetler grubunda dolu, fırtına, yangın, aşırı yağış, sel ve heyelan, yıldırım, kuraklık, don ve diğer riskler sayılabilir.

2.1. ÜRÜN SİGORTALARININ ÖZELLİKLERİ

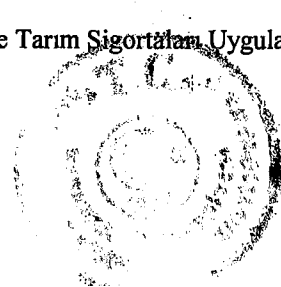
Ürün sigortası sayesinde çiftçilere kontrolleri dışında ve esas olarak meteorolojik olayların meydana getirdiği kotastrofik (felaketsel) zararlara karşı korunma olanakları sağlamaktadır.⁵⁰

1-Çiftçiler Ürün Sigortası ile hem geçimlerini temin edecek hemde tarımsal yönden kötü geçen yıllarda borçlarını ödemeye yarayacak bir korunma sistemi satın almaktadırlar.

2-Ürün sigortası yoluyla bankalar tarım sektörüne daha fazla kredi verebilirler. Bazı zamanlarda Ürün Sigortası borç almak için yeterli varlıkları olmayan çiftçiler için bir teminat işlevi görür.

3-Ayrıca bankalar sigorta vasıtasıyla daha küçük ölçekli ve daha az sermayeli çiftçilere ulaşabilme olanağı bulabilirler. Bu sayede bankalar sigortayla birlikte aldıkları borçları geri alan fakir çiftçilere kötü yıllarda da kredi verebilirler. Bunun devamında Ürün Sigortası tazminatlarından dolayı

⁵⁰ DİNLER Tanfer, “Gelişmiş ve gelişmekte olan Ülkelerde Tarım Sigortaları Uygulamaları”, 1994

daha az çiftçi borçlarını ödemede zorluk çeker. Ürün sigortası sayesinde bankalara geri ödemeler sağlıklı bir sisteme oturur.

4-Ürünü sigorta ettiren çiftçi çeşitli riskler ve belirsizlikler karşısında zararının ödeneceğini bildiği için her durumda büyük mali sıkıntılara düşmeyeceğini düşünerek güvenle çalışır. Bu yönüyle ürün sigortası çiftçinin güven duygusunu geliştirmiştir.

5-Güven duygusu çiftçiyi, üretimi arttırmak için teknik bilgi ve araçlardan daha fazla yararlanmaya teşvik ederek çalışma isteğini yükseltir ve sonuçta üretimde önemli ve sürekli artışlar görülür. Bu yönüyle ürün sigortaları çiftçiyi tekniğe yönelten bir hizmettir.

6-Doğal afetlerin geldiği yıllarda bile çiftçi emek ve sermayesinin karşılığını sigortadan alacağı için çiftçinin gelir dengesi bozulmayacaktır. Ayrıca, çiftçi korkusuzca ürününün en iyi fiyatla satılacağı pazarı bekleyeceği için bir fiyat dengesi oluşacaktır. Bu yönleri ile sigorta, tarım ekonomisinde bir denge unsurudur.

7- Tarım sigortası ile tanıştıktan sonra çiftçi; önlenemeyecek kayıpların sigorta şirketince karşılanacağını bilmesi yanısıra, kendi teknik bilgi ve beceresi ile önlenebilen kayıpların giderilebileceğini de öğrenmektedir. Ayrıca, hangi rizikoların ürünlerini tehdit ettiği, yenilerinin neler olabileceğini, bunlara karşı korunma yöntemlerini öğrenmesi bakımından, Tarım Sigortaları bir eğitim aracıdır.⁵¹

8- Tarım Sigortası için, ürününün bedelinin belirli bir yüzdesini çiftçi prim olarak ödemektedir. Köyün birisinde ürünlere zarar veren dolu

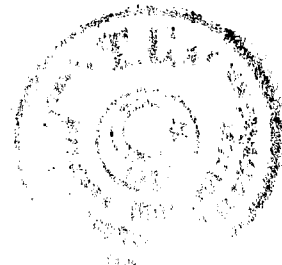
⁵¹ DİNLER Tanfer, "Tarım Sigortaları", Tarım Makinaları Bilim ve Tekniği Dergisi, Ankara, 1988

yağısı diğer köyde görülmeyebilir. Bir çiftçinin ineğini öldüren bir hastalık, komşu çiftçinin ineğine zarar vermeyebilir.

9- Bu durumda zarar görmeyen çiftçilerin ödediği primler zarar görenlere topluca ödenmektedir ki, buda geleneksel yardımlaşma sistemidir. Bu şekliyle, Tarım Sigortaları, **köyde yardımlaşmaya dayalı Sosyal yapının gelişmesini sağlanan en önemli faktörlerin başında gelir.**

.

2.2. DİĞER ÜLKE UYGULAMALARI

Dünya genelindeki sigorta uygulamalarına bakıldığında tarım ürünlerinin bu risklerden birine, bir kaçına veya tamamına karşı sigorta edilebildiği görülmektedir. Çeşitli ülkelerde tarım ürünlerine verilen sigorta teminatları tablo 1’de görülmektedir.⁵²

ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE TARIM ÜRÜNLERİNE VERİLEN SİGORTA TEMİNATLARI - 1992

Ülkeler	Dolu	Yangın	Fırtına	Aşırı Yağış	Sel	Kuraklık	Don	Zararlılar	Deprem	Diğerler
Almanya	X		X	X			X			
A..B.D.	X	X	X	X	X			X	X	
Avusturya	X	X	X	X	X					Rüzgar, Güneş Yanıkları
Brezilya	X	X	X	X	X			X		Aşırı Sıcaklar
Fransa	X		X							
Hindistan	X	X	X	X	X					Rüzgar, G,L,H
İspanya	X	X	X	X	X			X		Kar Basıncı
İsrail	X	X	X	X	X			X	X	Kuş zarar, Soğuk Hava, Aşırı soğuk
İtalya	X		X	X						Kırağı Rüzgar
G.Kıbrıs	X				X	X	X	X		
Türkiye	X	X								

(Dinler,T., 1991-1993 Dünya’da tarım ürünleri sigortaları uygulamaları ve Türkiye modeli)

Ürün sigortalarının diğer ülkelerdeki özelliklerini birkaç örnek vererek incelemek, daha sonra bu ülkelerin Türkiye’deki ürün sigortaları ile kıyaslamak daha yapıcı sonuçlar vereceği bakımından önemli olduğu görüşündeyim.

Bu bölümde gelişmiş ülkeler için en büyük ve yaygın ürün sigortası programına sahip olan ABD gelişmekte olan ülkeler için en büyük ve yaygın programa sahip olan Meksika; küçük, oldukça yeni ve dar kapsamlı sigortaya sahip olan Kostorika’da gelişmiş ülkeler için örnek alınmış ürün sigortaları ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.⁵³

Bu değerlendirmelerde teorik yaklaşımlardan çok tarım ürünleri sigortası programlarının tesisinde ve uygulamasında yapılan tarihi hatalar yer almaktadır. Bu hatalar genellikle ve ürün hasar tesbit yöntemleri başta olmak üzere Aktüerya metodları ile bunların mali sonuçları teminat, prim ve tazminatların değerlendirilmesi sigorta programlarının yönetimi ve finansmanı başlıkları altında toplanabilir.⁵⁴

⁵² DİNLER Tanfer, “Gelişmiş ve gelişmekte olan Ülkelerde Tarım Sigortaları Uygulamaları”, 1994

⁵³ DİNLER Tanfer, “Dünyada Tarım Sigortaları uygulamaları ve Türkiye Modeli” İstanbul, 1992

⁵⁴ DİNLER Tanfer, “Gelişmiş ve Gelişmekte olan Ülkelerde Tarım Sigortaları Uygulamaları”, 1994

2.2.1. AMERİKA'DA ÜRÜN SİGORTALARI UYGULAMALARI

i- ABD Sigorta Yasası

1938 yılında ABD çiftçilere çok yönlü bir tarım sigortası sunmak amacıyla Meclis kararı çıkararak Federal Tarım Sigortası Kurumu (FCIC) kurulmuştur.

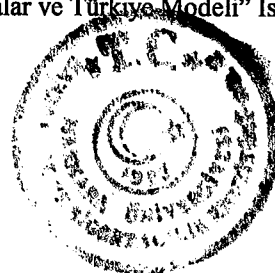
Daha sonraki yıllarda kurum değişik bir reform geçirmiş, sigortanın yanısıra büyük felaketlerin çiftçiye vermiş olduğu hasarların tazminatı içinde özel programlar hazırlanmış ve uzun yıllar gündemde kalmıştır. ABD'de zaten yüzyılın başından beri dolu ve yangın sigortaları yapan özel sigorta şirketleri mevcuttur.

1980 yılında yeni yasal düzenlemeler yapılarak FCIC ve özel sigorta şirketleri arasındaki anlaşmaların iyileştirilerek çok yönlü Tarım Sigortasının yürütülmesini düzenleyen Federal Sigorta Tarım Kanunu çıkarılmıştır. Kanunu yürütmenin yanı sıra, uygulama alanlarının düzenlenmesi ile özel sigorta şirketlerine FCIC ile aynı koşullarda sigorta yapma imkanını vermektedir. FCIC bu arada sigorta işlerinin reasüransını da yapar.⁵⁵

ii-Sistemin Özellikleri

FCIC ile özel sigorta şirketlerinin belli bir uyum içinde çalışma zorunluluğu doğmuştur. Uygulanan sigorta programları periyodik olarak elde edilen veriler ışığında gözden geçirilmekte ve geliştirilmesine rağmen sistem sürekliliğini devam ettirmektedir. Sürekli gelişmeler nedeniyle özel

⁵⁵ DİNLER Tanfer, "Dünyada Tarım Sigortaları Uygulamalar ve Türkiye Modeli" İstanbul, 1992

sigorta şirketlerini temsilen Amerikan Tarım Sigortaları Birliği (AACI) doğmuştur. Bu birlik genelde bilgi ve deneyim aktarımıyla birlikte üyeleri ile FCIC arasında etkili bir iletişimi sağlamak için fonksiyonel ilişkileri koordine eder.

Devletin katılımı FCIC ile olmaktadır. Devlet çiftçi tarafından ödenen primin belli bir yüzdesini ve işletme masrafını karşılar.

Diğer taraftan (AACI)'nın yanı sıra devlet tarafından resmi bir kuruluş olup Ulusal Tarım Sigortası Birliği (NCIA) özel ve genel sigorta şirketlerini gruplandırır. Şirketlerin merkezleriyle acenteleri arasında sistemin yaygınlaşması, tanıtılması işlemleri ile aynı zamanda hasar tespitlerini düzenler. Bunlar için eğitim programları yapar. Kitaplar hazırlar. Poliçe genel şartları, özel şartları, tarifeleri "Tarım Dolu Sigortası Aktüerler Birliği" tarafından düzenlenir.

Federal hükümet ayrıca özel sigorta şirketlerinin masraflarını ve prim vergilerini üstlenir. Bu nedenle özel sigorta şirketlerinin primi FCIC ile aynıdır. Diğer taraftan federal hükümet çiftçi ürününün verim garantisi sigortası ile % 75'i, sigortalamak isterse primin % 20'sini, % 65 veya % 50'sini sigortalamak isterse primin % 30'unu sübvansede etmektedir.

iii-Sigortanın Özellikleri

Multirisk (Çok Yönlü Risk) Ürün sigortası isteğe bağlı olup yürürlükte bulunan dolu ve yangın sigortalarıyla birleştirilebilir. Böyle olduğu zaman primde % 15-30'luk bir indirim söz konusu olmaktadır.

Sigorta bedellerinin belirlenmesi için (FCIC)'in aktüerya departmanı ürünün cinsine göre belirli bir yöredeki ortalama verimi belirler. Bu arada çiftçi kendi çiftliğindeki verimi de belirler. Genellikle bölgedeki verimle uyum gösteren bu verimin istediği bir oranını belirleyerek sigortaya bildirir. Çiftçiye % 50 ile 65-75 olmak üzere üç ayrı oranda verim garantisi sağlayan teminatında üç ayrı fiyat verilir.⁵⁶

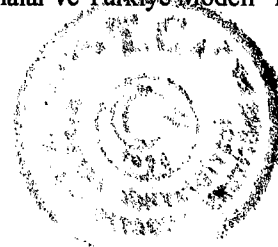
Poliçelerin tohum ekiminden veya fidelerin dikiminden 4 ile 6 hafta öncesinden tanzim edilmiş olma zorunluluğu vardır. Sigorta teminatı ürünün çeşidi ve bölgeye göre hesaplanan son tarihe kadar yürürlükte kalır.

Her çeşit ürün ve bölge için prim tarifeleri hazırlanır. Bunu (CHIAA) (Dolu Sigortaları Aktüerleri Birliği) belirler.

Tarifeler (FCIC) aynı zamanda özel sigorta şirketleri tarafından uygulanmak zorundadırlar. İşletme masrafları tarife fiyatlarına dahil değildir. Primlerin hasat sonuna kadar ödenme zorunluluğu vardır.

Çiftçi, hasarın ilk ekonomik tahminlerini ve nedenlerini hasar ihbar formunda belirtir. Eksper hasarda son derece kontrollü davranır. Eğer hasar sezon başında olmuşsa eksper yeni bir ürün ekimini uygun görebilir. Hasar sırasında eksper gerçek verimi, hasarı, sebebini, çiftçinin bakım uygulamalarını değerlendirmeli aynı zamanda arazi büyüklüğünün yanlış bildirim durumunda muhtemel düşük sigorta varlığını denetlemek zorundadır. Tazminatlar hasar raporunun onayından sonraki 30 gün içinde ödenir.

⁵⁶ DİNLER Tanfer, "Dünyada Tarım Sigortaları Uygulamalar ve Türkiye Modeli" İstanbul 1992

Her sigorta şirketi yukarıda sözü edilen kuruluşlarla işbirliği yaparak sigortayı yönetir, primleri toplar ve tazminatlarını öder.

Sigorta programının başlamasından bu yana gittikçe artan sayıdaki özel sigorta şirketleri programa entegre olmuşlardır. Bu konudaki gelişme özel şirketlerin sisteme tam entegre olduğunu göstermektedir.

Gelişmeye baktığımızda şu sonuçları görebiliyoruz.

YILLAR	1981	1982	1983
ÖZEL ŞİRKET SAYISI	14	27	40
PRİM (Milyar US\$)	12	78	103
HASAR ORANI (MilyarUS\$)	53	83	76

Bu gelişmeye paralel olarak yüzyılın başından beri sadece Dolu ve Yangın Sigortası yapan yaklaşık 100 kadar şirketinde yılda 400 Milyar US prim topladığı bilinmektedir.⁵⁷

Programın Reasüransı (FCIC) tarafından yapılmaktadır. Ancak özel Reasürans şirketlerinde katılma imkanları vardır.

Yukarıdaki katılımların dışında ayrıca herhangi bir özel kredi toplulukları veya uluslararası bir katılım söz konusu değildir.

⁵⁷ DİNLER Tanfer, "Gelişmiş ve Gelişmekte olan Ülkelerde Tarım Sigortaları Uygulamaları", 1994

iv- ABD Sigorta Programının Sonuçları

FCIC sigorta kurumu başlangıçta belirlenen koşullarda ve uygun primlerle sigortalıyı güvence altına almasına rağmen uygulamada şu problemler görülmüştür.

1- Sigorta programına çiftçilerin katılımı zorunlu değildir. Bu nedenle en riskli çiftçiler programa dahil olmak üzere başvurmaktadırlar. Bir taraftan program kötü risk seçimi olarak tanınmakta ancak diğer taraftan politik baskıların da hesaba katarsak FCIC bazı istisnalar dışında bu tür başvuruları geri çevirememektedir.

2- Aynı bölgedeki prim fiyatları bütün çiftçiler için aynıdır. Her bir çiftçinin geçmiş deneyimleri dikkate alınmadan sigorta acentesi aynı primi aynı ürünü yetiştiren çiftçilere teklif edebilmektedir. Fiyatlar gibi ürün gayreti seçenekleri de aynı olarak değerlendirdiklerinde sigorta programı düşük verimli ürünleri yetiştiren çiftçiler için daha cazip hale gelmektedir. Çünkü onların ürünleri garanti edilen verim düzeyinin altında kalmaktadır. Yüksek düzeyde verime sahip çiftçiler için ise bu program cazip olmaktan uzaktır.

3- FCIC hükümet tarafından yönetilmektedir. Böylece acenteler yetersiz düzeyde prim tahsilatı işleminin sonuçlarından da sorumlu tutulmamaktadır. Hasar ne olursa olsun hükümet ödemek zorundadır. Ayrıca bu programın gerçek masrafları bütçede yer almaz. Bu garanti mekanizmasının dışından ödenmektedir.

4- FCIC bürokratik olarak ancak çiftçi katılımını cezbederek varlığını sürdürebilmektedir. Zorunlu bir program olmadığı için hasarlara göre prim fiyatını yükseltmek katılımı giderek düşürmektedir.

1939-47 yılları arasında ürün sigortaları programında bir çiftçinin çok yönlü riskler için ödediği prim fiyatı %9,4 olmasına rağmen FCIC'in hasar prim oranı % 50'i geçmiştir. Diğer masrafları da eklendiğinde çiftçilerden topladığı primlerden fazla ödediği gerçektir.

FCIC hasarları karşılamak için değilse bile "başabaş" noktaya gelmek için prim fiyatını % 14'e çıkarmak zorunda kalınca % 30'luk idari masrafları da buna eklenirse çiftçinin ödeyeceği prim fiyatı % 18 olacaktır. Bu da programın bir başka aksayan yönüdür.

1948-1986 yılları arasında FCIC'in genel hasar oranı % 133

1981-1986'da % 150

1981-1990'da % 152 olmuştur

Bütün bu hasarlara % 25-45 oranındaki idare masrafları dahil değildir. Ayrıca primlerin % 30-40'ı devlet tarafından prim desteği olarak ödenmiştir. Masraflar genelde çiftçiler tarafından ödenen primin % 55'ini teşkil etmektedir. Bu çiftçilerin ve devletin toplam primlerinin % 44'ünü teşkil etmektedir.⁵⁸

1980-1990 yılları boyunca sigortalanan % 100 artmış olup dekar başına tarım sigortasının işletilmesi devlete 2.28\$'a mal olmuştur. (Toplanan Primler masraflardan düşülmüştür)

⁵⁸ DİNLER Tanfer, "Dünyada Tarım Sigortaları uygulamalar ve Türkiye Modeli" İstanbul, 1992

Riskler çok daha fazla alana yayılmış olsa bile bu program devletin etkili bir subvansiyonu ile devam etmektedir. Eğer çok yükselen subvansiyon programdan kaldırılırsa programın giderleri en riskli çiftçiler dışında herkesi sistem dışı bırakacağından sistemin çökme tehlikesi vardır.

Bu nedenle sigorta programı hasarları ve masrafları karşılamak üzere ürün sigorta bedelinin ortalama % 12 olan prim fiyatının çiftçi ve devlet tarafından ödenmesini gerekli kılmaktadır. Oysa ki çiftçiler bu masrafların sadece % 3'ünü ödemektedirler. Programın kendi kendini finanse edebilmesi için çiftçiler tarafından ödenen prim fiyatlarının 3 kat artması gerekmektedir.

Amerika'nın bütün tarım bölgelerinde ilk uygulama 1948 yılında buğday ve pamuk olmak üzere iki ürünle başlamış ürün sayısı 1962 yılında 30'a çıkmış 1988 yılında ise 50'ye ulaşmıştır. Bu uygulamada bir çok özel sigorta şirketi devletin bu programını bir pazarlama kanalı olarak çalıştırmış ve satışlarında ve hizmetlerinde bir hamle yapmıştır. Devletin poliçesi yerine kendi poliçesini yazmış ve bu işlemi yapması dolayısıyla primlerin % 35'ini kendisi almıştır. FCIC tarafından ise Reasüre edilmişlerdir.

5- Sigorta kapsamındaki ürünlerin ve sigortalının ilçe düzeyindeki yerleşim alanının sayısının artması ayrıca yürütülen özelleştirme programlarının beklendiği kadar hasarları geniş çapta yayamadığı görülmüştür. Dolayısıyla daha iyi riskleri cezbedememiş hasar oranının düşmesine de yardımcı olamamıştır.

Bütün bunlara ek olarak programa gönüllü katılımı da arttıramamıştır.

6-Özel sigorta şirketlerinin avantajları çok yönlü gelişmiş, hatta devletin anlaşmalı hizmet aldığı şirketler haline gelmiştir.

FCIC'in kendi Reasürans anlaşmasına bağlı net getirileri de oldukça düşüktür.

Reasüre edilen özel şirketler hemen hemen hiç risk taşımadıkları ve kar sağladıkları görülürken program bir bütün olarak ele alındığında zararlı olduğu görülmektedir.

1981-1990 döneminde sigorta programı % 152'lik hasar oranı ile çalışırken FCIC 1.5 milyar US \$ hasar ödemesi yapmış fakat Reasüre edilen sigorta şirketleri aynı dönemde 100 milyon US \$ 'nın üzerinde kar yaptıkları görülmüştür.⁵⁹

Yılda dekar başına 1.3 US \$'lık subvansiyon dolayısıyla bu programa katılımın çok iyi olduğu düşünülebilir. Ancak son 10 yıl içinde bu programa 5 çiftiden sadece bir tanesinin katılımı sağlanabilmiştir.

FCIC ağır hasarlı yıllarda hasarları ödeyebilmek fakat bu arada mevcut rezervlerini de muhafaza edebilmek için ek bir finans desteği sağlamak üzere kongreye başvurur.

FCIC bu başvuruda primin %30'a kadarki olan bir miktarı ek finansman olarak talep eder. Bu talepleri yıllar boyu devam etmiş ve sonuçta kongre sistemin cazip olmadığına karar vermiştir.

⁵⁹ DİNLER Tanfer, "Dünyada Tarım Sigortaları uygulamalar ve Türkiye Modeli" İstanbul, 1992

1988'den sonra kongre gelecekteki afetlerden çiftçilerin sağlıklı bir yatırımı sürekli görebilmek için programa katılımı zorunlu kılarak katılım 2 yıl içerisinde % 40 oranlarına ulaşmıştır. Ancak yeni programda sigorta olmayan çiftçilere yardım yapılmayacağı bildirilmesine rağmen 1990 yılındaki afette sigorta satın almayan çiftçilerde sigortalıymişcasına yardımdan yararlanmış ve katılım böylece düşmeye başlamıştır. Burada eski yıllardan beri sağlıklı bir şekilde gelişen çiftçi birliklerinin politik etkileri sözkonusudur. Görülüyor ki Amerikan sisteminde çiftçilerin politik olarak örgütlenmesi yardım sağlamadaki başarısı sigorta sistemine katılım az olmasında önemli bir faktördür.

Çiftçiler politik olarak örgütlendikçe ve kongreye yatırım konusunda baskı yapabildiği müddetçe tarım sigortasının katastrofik riskler için cazip hale gelmeyeceği ortadadır.

Bu nedendir ki çiftçinin paralel olarak katılımını gerektiren tek program olan tarım sigortasının "MULTİ RİSK" teminatlarla yaşama şansı giderek azalmaktadır.

Yaklaşık 100 yıldan beri devam eden ve sadece dolu, yangın teminatı veren geleneksel dolu sigortalarının bugünlere kadar gelmeside bunu doğrulayan bir kanıttır.

FCIC programı çiftçileri reddetmekte ve ayrıca çiftçi bazında hasar sonuçları ile ilgili prim almakta, düşük hasar oranında çiftçilere de indirim uygulamamaktadır. Sistem iyi ile kötüyü ayırmadığı için sürekli kötü risklerin dahil olduğu bir sistem olarak yürümektedir.

FCIC çok yönlü risk teminatları verirken kuraklıkta teminat kapsamında yer almaktadır. Hasarlarının yarısından fazlasının kuraklık nedeniyle görülmektedir. Genellikle çiftçi topraktaki nemi düşürecek düzeydeki yağış durumlarını gözleyebilmekte ve kuraklıktan hasar göreceği beklentisiyle sigorta poliçesi satın almaktadır.

FCIC programının çiftçilerin çok yıllık kapsamında tutan önermeleri bulunmaktadır. Dolayısıyla yıllık yağışlara göre sigorta programına girip çıkmalardaki değişimler azaltılamamaktadır.

Programın idare masrafları çok yüksek olup devlete dekar başına 0.85 US \$ mal olmaktadır.

FCIC Amerika'da 3 afet yardım programından birisi olarak değerlendirilmekte, yukarıda belirtildiği bu programda çiftçiler ilgili, ilgisiz, ayrıntısız şekilde yararlanmaktadır.

Programın en büyük tehlikesi katılımın zorunluluğu sürdürdüğü sürece çiftçilerin önemli bir kısmının programın ağır maliyeti kendilerine yüklendiği takdirde bu bitkisel üretime devam etmeyeceklerini veya hayvancılık kolunu seçecekleri bildirmeleridir.

FCIC'in bir taraftan sigorta programı olarak işlevini sürdürürken diğer taraftan bir gelir transferi mekanizması oluşması nedeniyle zaman zaman bu iki özelliğini karıştırılmasıyla sonuçlanmış ve sistem başarısız kılınmıştır.

Sigortacı olarak büyük hasarlar nedeniyle gelir transfer mekanizması olarak çok pahalı olması nedeniyle başarısızdır.

52 yıllık verilerini değerlendirildiği zaman FCIC hasarları ödeyebilmek için primlerin en az %50 oranında artması gerektiğini bilinmesine rağmen bir sigortacı olarak gerçek sigorta prim fiyatlarını uygulamakta sürekli başarısız kalmıştır.

Bunun birinci nedeni çiftçi örgütlerinin prim fiyatlarının arttırılması için politik baskısıdır.

İkinci nedeni prim fiyatlarının iyi ve kötü risk için seçebilecek ayrıca bunun pazarlama sistemini geliştirecek herhangi bir yapılaşmaya sahip olmadığı içindir.⁶⁰

ABD Uygulamaları Diğer Ülkelere Model Olabilir mi?

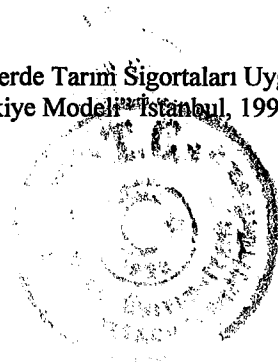
ABD çiftçisi zengin bir çiftçi olup gelişmekte olan ülkelerdeki ancak kendi kendini geçindirebilen bir çiftçi ile karşılaştırılmaz.

Diğer taraftan Amerikalı çiftçi politik olarak iyi örgütlenmiş ve kendi çıkarlarını bu vasıta ile çok iyi koruyabilen kişidir.

ABD kaynakları ise çiftçisinin ürünlerine ALLRİSK lüksünü vermeye her zaman müsaittir.⁶¹

⁶⁰ DİNLER Tanfer, "Gelişmiş ve Gelişmekte olan Ülkelerde Tarım Sigortaları Uygulamaları", 1994

⁶¹ DİNLER Tanfer, "Dünyada Tarım Sigortaları ve Türkiye Modeli" İstanbul, 1992

2.2.2. MEKSİKA'DA ÜRÜN SİGORTALARI

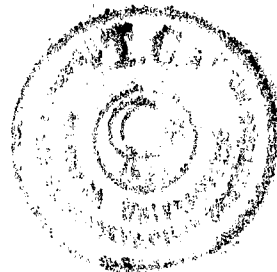
Meksika'nın en eski ve büyük sigorta şirketini aynı zamanda Latin Amerikanın'da en büyük şirketi olan ANAGSA (Aseguradora Nacional Agrícola GAMEDERA S.A.) 1947'de kurulmuş ve büyüyerek yılda 7 trilyon hektar ekili alanın sigortasını yapan bir kuruluş haline gelmiştir.

Şirket aslında devlet bankası olan BANRURAL'ın müşterilerini sigortalamıştır. Bu sigorta işleminin %90'ı Banrural tarafından yapılmaktadır.

Anagsa, verim esasına dayalı olarak ALLRISK teminatı vermektedir. Banrural'ın müşterileri için kredi almaları nedeniyle sigorta zorunludur. Banka ve sigorta şirketi çok yakın bağlantı sistemlerine sahip oldukları için kredi verme ve tekrar tahsil etme sigorta primleri tahsilatı ve hasar ödemede tek sistem içerisinde yürütülmektedir.

Banrural kırsal kesime kredi veren tek mekanizma olmasına ve zorunlu sigorta herkes için geçerli olmasına rağmen kötü risk seçiminin olumsuz etkileri sistem üzerinde kendisini önemli bir şekilde hissettirmektedir.

Diğer taraftan FIRA;FEĞA adlı Meksika Tarım Bankası ayrıca diğer ticari bankalar için önemli miktarlarda kredileri değişik sektörlere kanalize etmektedir. Böylece diğer bankalardan kredi alan küçük çiftçilerin Banrural müşterisi olmadığı için ANAGSA'dan sigorta yaptırmamaktadırlar.

Sigortası yapılan ürünlerin çoğunu buğday ve mısır gibi tahıllar oluşturmaktadır. Hektar başına üretim maliyeti bu ürünlerin 200-300 US \$'dır. Eğer Meksika Hükümeti yönetim ve işletme masrafları ile hasarları karşılayacak primi toplayabilmeseydi %30'ün üzerinde olması gereken bu prim ayrıca ödenecek Banrural Kredi faizlerine ek olacaktı.

Devlet bir taraftan Anagsa kanalıyla çiftçilere hektar başına 44 \$ sübvansiyon sağlarken Anagsa'nın işletme ve yönetim masrafları devlete hektar başına 9.14 US\$'a mal olmuştur.⁶²

Bu dönemde Meksika Hükümeti Banrural'ın vermiş olduğu kırsal kesimdeki kredi sistemini yeniden finanse etmek için dış ülkelere ağır bir şekilde borçlanmıştır. Bu paraların çoğu Dünya Bankası'ndan ve Interamerican Development Bank'tan gelmiştir. Bu nedenle ANAGSA için büyük ölçüde Banrural'ın sermayesini yeniden sağlayan bir araç olduğu görüşleri yaygınlaşmıştır. Banrural'ın gelirlerinin 1/3'ü Anagsa'dan gelmektedir. Yani Anagsa tarafından elde edilen sigorta primleri Hazineye transfer edilmediği zaman Banrural her iki üç yılda bir sermayesini tamamen yenilemesi gereken bir banka durumuna düşmektedir.

Uluslararası kredi kuruluşları için Anagsa Banrural'ın kayıplarını sigorta tazminatlarına dönüştürerek banka hesaplarını dengelemiştir.

Konuya başka bir açıdan baktığımızda hükümet sigorta sistemini kullanarak görülmeyen bir şekilde ödemeler yapmaktadır. Politik yapı etkili bir şekilde ortaya çıkmış tarımsal ödemeler başkanlık seçimi öncesinde gözden geçirilip seçim yılında çok yüksek miktarlara çıkartılmıştır.

⁶² DİNLER Tanfer, "Gelişmiş ve Gelişmekte olan Ülkelerde Tarım sigortaları Uygulamaları", 1994

1982'de bu ödemeler 294 milyar US\$ iken 1983'de (seçim yılı) 444 milyar US\$'na çıkmıştır. Aynı durum Banrural'da da gözlenmiştir ve seçim yılındaki çiftçilerin alacakları Anagsa tarafından karşılanmıştır.⁶³

Meksika'da ALLRISK gibi bir teminatın devletin subvansiyonu ile birlikte uygulamasındaki yanlışlıklar Tarım Sigortalarının sorunlarını gösterme bakımından iyi bir örnek teşkil etmektedir. Hükümetin sadece bankadan kredi alacakları için zorunlu sigorta yapması bile kötü risk seçimini önleyememiştir. Büyük sübvansiyona rağmen sigorta diğer çiftçileri cezbedememiştir.

Ayrıca genel olarak kabul edilen ve yaygın olan görüş programların rüşvet nedeniyle istenilen amaca ulaşamamıştır.

Sistemde olmamasına rağmen programda görevli bölge çalışanları tazminatın ortalama %30'luk kısmını çiftçilere yüklemektedirler. Bu durum da subvansiyon tamamen kaybolmakta çiftçi yüksek maliyetli ve faydalı olmayan bir sigortayı kullanmamaktadır.

Bu nedenle her yıl ödenilen primleri ile riskler arasında bir ilişki bulunmamaktadır. Aslında prim fiyatlarını düşürerek, sübvansiyon etmek ile bankasının kırsal kesim üretim kredisini sübvansiyon etmesi aynı sonucu vermektedir. Yani sigorta veren bankanın performansını geliştirmiştir ve bu sırada sigorta ile bankanın gerçek maliyeti maskelenmiştir.

Başlangıçta sigorta banka ilişkileri küçük arazilerdeki büyük çiftçi kitlelerinin desteklenmesi amacını gütmekteydi. Ancak bu strateji yönetimin ve işletimin çok pahalı olduğunu daha önemlisi rüşvetlere maruz kaldığını

⁶³ DİNLER Tanfer, "Dünyada Tarım Sigortaları uygulamaları ve Türkiye Modeli" İstanbul, 1992

göstermiştir. Bu aynı zamanda bankanın seçim zamanlarında dışarıya borçlanmasına rağmen oluşturulan fonların politik sermaye olarak çiftçilere kanalize olmasını sağlamıştır.⁶⁴

⁶⁴ DİNLER Tanfer, “Gelişmiş ve Gelişmekte olan Ülkelerde Tarım Sigortaları Uygulamaları”, 1994

2.2.3. KOSTORİKA'DA ÜRÜN SİGORTALARI

Ürün sigortası uygulaması 1957 yılında başlarken birçok değişikliklerle 1969 yılına gelmiş yeni bir yasa çerçevesinde bir yıl sonra devlet sigorta tekeli olan (INS); Institute Nacional de Seguros; Ulusal Sigorta Enstitüsü kurulmuştur.

Enstitünün başlatmış olduğu ürün sigortası programı çiftçilerin ürünlerine bütün doğal tehlikelere karşı koruyan ve verim garantisi teminatı sağlayan ALLRİSK Planı idi. Planının yürütülmesi (INS)'e bırakılırken üretim ve alan çalışmalarını Tarım Bakanlığı ve Resmi Banka sistemiyle yürütülecekti. Bu organizasyonun amaçlarına göre ürün sigortası programı, "Çiftçilerin Sosyo Ekonomik Koşullarına bağlı Özel Kurumları haricindeki" tüm zararlarını ve idari giderlerini karşılamaya yetecek primleri tahsil etmeye yetkiliydi.

Sistemin finansmanı yıllık gelir vergisinin %50'ni temin eden devlet bankasının nakit akışına bağlı idi. Başlangıçta yeterli olmadığı görüldü ve yeni bazı vergilerin sisteme tahsisatı sağlandı.

Başlangıçta (INS) hasar oranlarının artması veya ulusal afetler durumunda her türlü ödemeyi yapmakta ve elindeki ihtiyatlarını tüketmek durumunda kalmaktaydı.

1976'da yapılan bir düzenleme ile ağır bir hasar durumunda (INS) ek kaynaklar sağlama görevini yasal ve yetkili diğer birimlere bırakmak zorundaydı.

Kostarika ürün sigortası (1970-80) programının ilk on yılında 9 milyon US\$ prim elde edilmesine rağmen 5 milyon US\$'lık yönetim giderleri ile birlikte toplam 37 milyon US\$'lık zarar getirmiştir.

Bütün bu giderleri karşılayacak "başa baş" primi %30'du. Plan çiftçilere yaklaşık hektar başına yılda 73 US\$ yani toplam 25 milyon US\$ transfer etmiştir.

İlginç olan bu miktarın transfer maliyeti hektar başına 12 US\$ tutmuştur. Diğer bir deyişle programdan çiftçilere 1 US\$ aktarmanın maliyeti 0.5 US\$'dır.

II. on yılın sonunda ise (1980-90) 1 US\$ aktarmanın hükümete maliyeti 0.9 US\$ olmuştur. 20 yıllık program boyunca program için yaklaşık 42 milyon US\$ kaybetmiştir.⁶⁵

⁶⁵ DİNLER Tanfer, "Gelişmiş ve Gelişmekte olan Ülkelerde Tarım Sigortaları Uygulamaları", 1994

II. BÖLÜM

1- ÖRNEK ÜLKELERDE ÜRÜN SİGORTASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Buraya kadar haklarında özet araştırma yapılmış olan ABD, Meksika ve Kostarika'dan oluşan 3 örnek ülkenin ürün sigortalarında ki durumları ele alındı. Uygulama esasları bakımından ve Türkiye'de gündemde bulunan Tarım Sigortaları Yasa Taslağı çalışmalarında özellikle devletin katılımı konusunda bilgi vermesi amacıyla kısa bir değerlendirme yapılabilir.

Burada incelenen programların tamamının Kamu Sektörü programı olduğunu görüyoruz. Ancak programların ne ürün sigortalarının ne de kredi sisteminin daha küçük çiftçilere hizmet verme politikası olarak ne de çiftçilere doğal risklerini yönetimlerinde yardımcı olması için uygun görülmemektedir. Gerçekte eğer net bir şekilde tanımlamak gerekirse herhangi politika içeriğinden yoksun olan gelir transferi mekanizmasına benzerlikleri söylenebilir.

1.1. SUBVANSİYON BAĞIMLILIĞI

Bir sigorta programının subvansiyon bağımlılığını ölçmek için bir çok çalışma yapılmıştır. Ancak bunlardan Peter HAZELL'in Tarım Sigortaları Dayanıklılığını ölçmek için "Z.Oranı" adını verdiği ve

sigortacılıkta "Birleşik Oran" olarak bilinen oranını değiştirerek kullanmıştır.

Buradan idari giderlerle tazminatların toplamını çiftçilerden elde edilen primlere bölmek suretiyle bir sigorta programının subvansiyon bağımlılığını ölçmek için düzenlenmiştir.

Konumuz olan 3 programda giderlerin çiftçi primlerinin Meksika'da 2.2, ABD'de 2.5, Kostarika'da 3.7 olduğu hesaplanmıştır. (Bu rakamlar enflasyon düzenlemeleri nedeniyle bazı sapmalar gösterebilecektir.)

Bütün bu örnekler Tarım Sigortası Programlarının ağırlıkla subvansiyon bağımlısı olduğunu açıkça göstermektedir.⁶⁶

1.2. SİGORTAYA KATILIM

Buradaki üç programda da gördüğümüz gibi çeşitli faktörlerin etkisinde katılım genellikle düşük, çoğunlukla çok düşüktür.

Sigorta acenteleri mantıklı sigorta uygulamalarında başarısız olmaktadır. Sürekli düşme eğilimi gösteren primlerin Hükümet tarafından subvansiyon edilmesi ve ağır bir maliyetin gözle görülmesine rağmen kimse önlem almamakta veya bunu başaramamaktadırlar.

Bu programlarda gerçekte bir takım grupların programı ele geçirdikleri ve istismar ettiklerine dair kesin deliller bulunmaktadır.

⁶⁶ DİNLER Tanfer, "Dünyada Tarım Sigortaları Uygulamaları ve Türkiye Modeli" İstanbul, 1992

ABD'de küçük çiftçiler Meksika'da özel bölgedeki çiftçiler iken Kostarika'da ise ülkenin en büyük pirinç üreticileridir.⁶⁷

1.3. BANKA İLİŞKİLERİ

Olayların incelemeleri sigorta programlarının tarımsal destekleyicisi olan bankalara yararlı olmadığını göstermektedir. Bir taraftan bankalar Kredi - Sigorta ilişkilerini tam sağlayamazken diğer taraftan sigortanın bu bankaları hasta edecek duruma getirdiği şeklinde görüşler vardır.

Kredi sahibi sigortalının hasarını değişik yollardan ödeyen sigorta şirketine daha yakın olduğunu gören banka elemanları bu işlere alet olmak istememektedirler.

Programların birçoğunda moral riskler, manevi tehlikeler gerçekten çok fazladır. Raporlara dikkat edildiğinde özellikle Meksika'da çiftçilerin eksperlere tazminatın %30'na kadar rüşvet verdiklerini açıkça ortaya koymuştur.

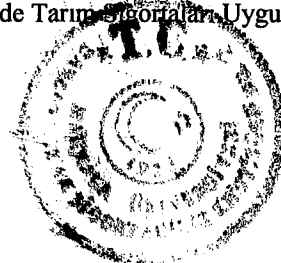
Bu da zaten hükümetin 1990'da sistemi sona erdirmesinin ana nedenlerinden biridir.⁶⁸

1.4. ÜRÜN SİGORTASI ÖZEL SEKTÖR İLİŞKİLERİ

Değerlendirmelere baktığımızda kamu sektörünün teşebbüslerinin ürün sigortalarında başarılı olamadıkları görülmektedir. Özel sektör sigortacıları ise primler ve sonuçların değerlendirilmesi ürün ve yöre bazında ülke geneline dağılımının sağlanmasında yeterli olmadıkları

⁶⁷ DİNLER Tanfer, "Dünyada Tarım Sigortaları Uygulamaları ve Türkiye Modeli" İstanbul, 1992

⁶⁸ DİNLER Tanfer, "Gelişmiş ve Gelişmekte olan Ülkelerde Tarım Sigortaları Uygulamaları", 1994

görülür. Ancak bütün bunlara rağmen özel sektörün birçok ülkede aktif sigortacılığa devam ettiği bilinmektedir. Özel sektör, bazı ülkelerde aktif olsa bile birçok ülkede mevcut ve subvansede edilmiş kamu planları tarım sektörüne girmelerini güçleştirmektedir. Bu ülkelerde özel sektör sigortacıları çoğunlukta güçsüz ve sermayesizdirler. Bazı ülkelerde ise ürün sigortaları devletleştirilmiş veya sigortadaki devlet tekeli nedeniyle hiç gelişmemiştir.

Özel sektörün ülke içerisinde başarı için her türlü ortamı bulsa bile yasal nedenlerle yabancı reasürans pazarından yararlanmadıkları görülür. Aslında özel sektör birçok kereler sigorta şirketi kurmada başarısız olmuşsa da bazı ülkelerde karlı sonuçlar almıştır. (Almanya örneği). Bunun yanı sıra devlete ait şirketlerinde yine bu konuda dünyanın en karlı şirketleri olduğu bilinmektedir (Fransa örneği). Diğer taraftan Meksika örneğinde verdiğimiz Anagsa Ürün; sigortalarında başarısız olmasına rağmen çiftlik hayvanları ve çiftlik malları uygulamalarında son derece başarılı olduğu görülmektedir.⁶⁹

1.5. SONUÇ

Kamu sektörüne ait sigorta kurum ve programlarına yanlış teşvik faktörleri sokulmadığı sürece; başarılı olabildikleri görülmüştür. Sistemin geliştirilmesiyle özel sigorta şirketlerinin de mantıklı bir şekilde entegre edilebileceği fakat bütün bunların da ülkelerin sosyo-ekonomik yapıları, çiftçilerin eğitim düzeyleri ve tarım politikaları yönünden doğrudan ilişkili olduğu için her değerlendirmenin ülkenin koşullarına göre ayrı ayrı yapılmasının zorunluluğu vardır.

⁶⁹ DİNLER Tanfer, "Gelişmiş ve Gelişmekte olan Ülkelerde Tarım Sigortaları Uygulamaları", 1994

2. TÜRKİYE'DE ÜRÜN SİGORTASI UYGULAMALARI

Ülkelerin sosyo-ekonomik yapıları, tarım ve sigorta politikaları farklı olduğu için ürün sigortalarının uygulamaları ve gelişmeleri de ülkeden ülkeye değişmektedir. Ancak ortak olan bir nokta varsa o da, her ülkede ürün sigortası önce dolu sigortası ile başlamış giderek dolu sigortasının yaygınlaşmasından sonra diğer risklere teminatlar verilmiştir. Dolu Sigortası gelişmeden diğer risklere karşı sigorta yapan gelişmiş bir ülke örneği yoktur.⁷⁰

Türkiye'de bitkisel ürün sigortaları 1957'de dolu sigortaları ile başlamış ancak istenilen düzeyde yaygınlaşma olmadığı için halen ürünler dolu ve buna ek olarak yangına karşı sigorta edilebilmektedir. Cam seralar ve içindeki ürünlere ise ayrıca fırtına teminatı da verilmektedir.

Ürün Sigortaları

Sigortanın Konusu Ürünler

- * Tarla Ürünleri, Sebze ve Meyveler
- * Cam Sera ve Ürünleri
- * Plastik Sera ve Ürünleri

Sigorta Edilen Riskler

- * Dolu + Yangın
- * Dolu + Yangın + Fırtına
- * Dolu + Yangın

Bugün için A.B.D. örneğinde de gördüğümüz gibi bir çok ülkede geleneksel olarak yürütülen dolu sigortası Türkiye'de de benzer şekilde uygulandığı görülmektedir.

⁷⁰ DİNLER Tanfer, "Dünya da Tarım sigortaları uygulamaları ve Türkiye Modeli" İstanbul, 1992

3. TÜRKİYE'DE TARIM SİGORTALARI İLE İLGİLİ YASALAR

Türkiye'de tarım sigorta mevzuatını geliştirme çabaları 1933 yılından bu yana devam etmektedir. Bu çabalara rağmen halen tarım sigortaları ile ilgili başlı başına bir yasa mevcut değildir. Günümüzde sigortacılık ile ilgili çeşitli yasalarda tarım sigortaları ile ilgili hükümler yer almaktadır. Öncelikle Türk Sigorta Hukuku'nun kaynakları incelendiğinde bu kaynakların birkaç kısımda toplandıkları görülmektedir. Bunlar; kanunlar, bakanlar kurulu kararları, tüzük, talimatnameler ve bakanlık tebliğleri, sigorta genel şartları, sigorta tarife ve tarife talimatları ve mahkeme içtihatlarıdır.

Sigorta ile ilgili kanun 6762 sayılı yasa olup 1957 yılında yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu'nun 5. kitabında yer almaktadır. Bu kitaptaki hükümler umumi hükümlerden, mal sigortalarının bazı türlerinden (yangın, ziraat gibi), hırsızlığa karşı sigortalardan, can sigortalarından, kara nakliye ve deniz sigortalarından bahsetmektedir. Altı maddelik genel hükümler (1263-1268), bütün sigorta branşlarını kapsamaktadır.⁷¹

Türk Ticaret Kanunu'nun 5. kitabının 4. kısım zirai sigortalara aittir. Tarım ürünlerinin sigortalanmasının yasal dayanağı 1316-1317-1318 ve 1319. maddelerdir. 1316. maddede "biçilmiş veya biçilmemiş her nevi mahsüller yılın her zamanında sigorta ettirilebilir" ve "Zirai ve ehli bütün hayvanlar her nevi bulaşıcı hastalıklarla kazalara karşı sigorta ettirilebilir" hükümleri yer almaktadır.

⁷¹ BOZER Ali, 1980 Sigorta Hukuku

1317. madde "zirai sigortalar yapıldıkları süre için geçerlidir. Sigortanın devamı müddetince meydana gelecek bir zarar ile mukavele sona ermez, diğer zararlar için de devam eder" hükmü yer almaktadır.

1318. madde de "karşılıklı zirai sigorta şirketlerinde sigorta müddeti şirketin devamı müddetidir. Ancak gerek şirket ve gerekse ortak her yıl sonunda kooperatif şirket hakkındaki hükümler gereğince şirket ve dolayısıyla sigorta münasebetini sona erdirmeye yetkilidir" hükmü yer almaktadır. Bu maddede yer alan karşılıklı zirai sigorta şirketleri, birden fazla çiftçinin birleşerek, içlerinden herhangi birinin zirai tehlikeler (rizikolar) sonucu oluşacak zararlarını karşılamayı kendi aralarında taahhüt etmeleri suretiyle oluşturdukları sigorta şirketlerini ifade etmektedir. Bu nitelikteki şirketler genellikle kooperatiflerin bünyesinde kurulan sigorta şirketleridir. Bu şirketlerde ortakların gerek kendi kendilerine şirketten ayrılmaları ve gerekse şirket tarafından ihraç edilmeleri hususu 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na göre düzenlenmiştir.⁷² Ancak Türkiye'de henüz üreticilerin oluşturduğu tarım sigortaları alanında etkinlik gösteren herhangi bir kooperatif işletme kurulmamıştır. 1319. madde de ise "Zararlar taraflarca tayin olunacak bilirkişiler tarafından tespit olunur" hükmü yer almaktadır. Meydana gelecek hasarların tespit edilmesi için, uzman kişilerin eksper olarak belirlenmesi taraflar için büyük önem taşımaktadır. Hasar tespitinin gerçeğe uygun olarak yapılmadığı tespit edildiği takdirde, tarafların itiraz hakkı doğmakta ve tekrar hasat tespiti yaptırılmaktadır.

Bir taraftan sigortacılıkla ilgili 1959 yılında yürürlüğe giren sigorta şirket ve işlemlerinin denetlemesini içeren 7397 sayılı "Sigorta Şirketleri

⁷² NACAĞ İ.Pınar Özdemir, İzmir Yöresinde ve seçilmiş bazı ürünlerde Tarım Sigortaları Uygulamaları Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1995

Murakebe Kanunu ve daha sonra 1987 yılına yürürlüğe giren 3379 sayılı "Sigorta Murakabe Kanunu". 1160 sayılı "Mükerrer Sigorta Hakkında Kanun" yürürlükte tarım sigortaları uygulamalarını doğrudan ilgilendiren yasalardır. Tarım Bakanlığı, belirli ürünlerin özel sigorta şirketlerine sigortalanmasına izin veren bir yasa tasarısı hazırlandı. Bu tasarı gerçekleştiği takdirde sigorta sektörüne trilyona varan bir pazar sağlanacak tarım alanında sigortacılığın geliştirilmesini ve teşvikini amaçlayan tasarı yürürlüğü girdiğinde tabii afetlerde, zarar gören çiftçilere yardım için "Merkezi Tarım Sigortası Sandığı" kurulacaktır.⁷³

Diğer taraftan dolaylı olarak 2090 sayılı "Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun" ve 5254 sayılı "Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk Verilmesi Hakkındaki Kanun" ve ilgili yönetmelikler çiftçiyi korumak üzere uygulanan yasalardır.⁷⁴

7397 sayılı sigorta şirketlerinin murakebesi hakkında yasanın 2. maddesine göre ülkemizde tarımsal sigorta yapan kurumların anonim şirket ve kooperatif şeklinde kurulmuş tüzel kişiler olmasının gerektiği belirtilmiştir.⁷⁵

Daha önce belirtildiği gibi VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde son olarak Tarım Bakanlığı 1993 Kasım ayında "Tarım Ürün Sigortası Kanun Tasarısı" hazırlayarak ilgili bakanlık ve kuruluşların görüşünü almak üzere dağıtmıştır.

⁷³ "Dünya Gazetesi" sayı 10573 - 4037

⁷⁴ Anonymous, Resmi Gazete T.C. Bşk. Mevzuat Gelişme ve Yayın Genel Müdürlüğü, Ankara, 1991

⁷⁵ BOZER Ali, 1980 Sigorta Hukuku

1995 yılında hazine müsteşarlığı yeni bir yasa teklifi hazırlayarak en son düzenlemeleri yapmayı amaçlamaktadır.

3. BÖLÜM

1. DOLU SİGORTALARI

1.1. DOLU VE ÖZELLİKLERİ

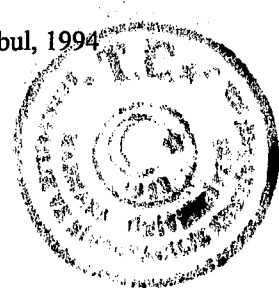
Dolu daneleri, atmosferde oluşan diğer kar ve buz daneleri gibi katı yağış şekillerinden, boyut bakımından geniş oluşları ve kabuksu yapıları ile ayrılırlar. Dolu daneleri 0,5 cm. ile 10-15 cm. arasında değişen çaplardadır. Kar ve buz daneleri ise daha küçüktür. ⁷⁶

Değişik boyutlardaki dolu danelerinin terminal düşüş hızlar çaplarının kare kökleri ile orantılıdır. Örneğin 1 cm. çaplı dolunun terminal hızı 50 km/s, 5 cm. çaplı dolunun 110 km/s ve 14 cm. çaplı dolunun hızı ise 170 km/s dir ki, bu hız bir insanı öldürebilecek bir darbe meydana getirir. Dolunun düşüş hızı düşey oraj akımları ile daha da artabilmektedir.

Ancak, dev dolu danelerine her zaman rastlanılmaz ve hatta şiddeti dolu fırtınaları sırasında bile bu tür dolu yağışı az bir ihmalle oluşmaktadır. Bunun nedeni ise, dolu oluşumu için bulut içinde çok kuvvetli yukarı hava akımlarının olması ve dolu danelerinin yularıda açıklanan düşme hızına ulaşabilme zorunluluğudur. Bu rüzgar akımları sırasında dolu daneleri; içinde su damlacakları ve buz kristalleri bulunan bulutların içerisinde yeteri kadar sürede hareket edebilmektedir.

Özellikle bulut içinde sıcaklığın 0,8°C ile -10°C olduğu tabakalarda genellikle çok sayıda aşırı soğumuş su damlacakları mevcuttur ve bunlar dolu daneciği üzerinde hemen donarak birikirler. Bu durum bize kabuksu şeklindeki bir yapıya sahip dolu danesinin oluşumunu açıklamaktadır.

⁷⁶ DİNLERTanfer, "İ.Ü. Tarım Sigortaları Ders Notları", İstanbul, 1994

Nispeten ılık olan bulut seviyelerinde pek çok damlacıklar birleşirler ve daha sonra hava akımı ile buzlanma seviyesine taşınırlar. Sıcaklık -14°C nin altında iken hava içinde sıvı su miktarı oldukça azdır ve damlacıklar dolarak dolu danelerine dönüşürler, böylece içinde pek çok hava boşluğu bulunan donuk ve billur bir tabaka oluşur. İrileşmeleri sırasında değişik hızlardaki yukarı akışlarla karşılaştıkça dolu daneleri bir ılık bir soğuk tabakadan geçerek tipik kabuksu şekilde saydam ve beyazımsı bir oluşum kazanır. Bununla beraber, her bulut damlasından dolu danesi oluşmaz. Bunun nedeni, üzerinde donmayı sağlayacak bir buz çekirdeğine gerek olmasıdır ki, bu yoğunlaşma çekirdeği yerden havaya karışan çok küçük bir toprak, kil daneciği olabilir.

Hava içinde doğal olarak yoğunlaşma su damlacıklarıyla çarpışan bu çekirdekler çok hızlı büyüyerek buz kristallerini oluştururlar. Buz danecikleri 10-20 dakika içinde bir kaç cm. çaplı dolu daneleri haline gelirler. Her ne kadar bu dolu daneleri dolu bulutundan düşerken pozitif sıcaklık tabakasında erimeye başlar ve bu seviyede geçen süre çok kısa olmasına rağmen dolunun boyutu yere varıncaya kadar önemli ölçüde küçülür. Dolu oluşumu konusundaki bu yeni açıklamalar bugün modern dolu ile mücadele teknolojisinde kullanılmaktadır.

Dolu oluşumuna sebep olan kuvvetli yukarı akışlar sadece oraj çekirdekleri içinde bulunur. Oraj olmadan dolu meydana gelmez, ancak her oraj hadisesinde de dolu görülmez. Kuru ve soğuk hava kütlelerinin nemli ve ılık hava kütleleri ile sık sık karıştığı alanlarda dolu tehlikesi en şiddetli etkiler yapar ve büyük dağ silsileleri yukarı akışları kolaylaştırıcı etkilerle dolu yoğunluğunu artırır. Orajların geliştiği ani ve kuvvetli yukarı akışlar, sıcak kara yüzeylerine kuvvetli güneş ışınlarının düştüğü zamanlarda veya

özellikle yaz mevsiminde geniş alanları etkileyen soğuk cephelerin yaklaşması sırasında sıcak hava kütleleriyle karışması gibi farklı hava kütlelerinin karıştığı zamanlarda görülür. Bu durumun gerçekleşmesi için gerekli olan diğer bir şart ise atmosfer tabakasının kararsız olması ve böylece tabakalar alt-üst olduğunda ortaya çıkan enerji ile dikey hava hareketlerinin hız kazanmasıdır.⁷⁷

Oraj bulutu içindeki yukarı akışlar dar bir huni şeklini alır ve orta alanlarda 10-15 k. ye, tropiklerde ise 20 km. ye kadar yükselir Üst tabakalardaki akışlara bağlı olarak oraj bulutu, içinde bulunan pek çok miktardaki buz kristaller, ile (bu seviyelerde sıcaklık -50°C ile 070°C dir.) yükselir, çevreye yayılır ve geniş bir SIRRÜS (ci) bulut meydana getirir. Böylece tam olarak gelişmiş tipik örs meydana getiren bir oraj bulutu haline gelmiştir. Ilık havanında bulut içine girmesi nedeniyle, eğer bu yukarı doğru akan hava girdabı aniden yere doğru çökerse veya hava girdabı hızla pozisyonunu değiştirirse yağmur damlaları ve dolu daneleri karışımı bu süre içinde düzensiz hareket etmeye başlarlar. Çevresindeki hava ile birlikte aşağıya çekilirler ve yer seviyesine yaklaşınca yatay istikamette yer değiştirirler. Bu anda oluşan bir oraj veya kasırga şiddetiyle yağışa geçerler. Yukarı doğru yükselen rüzgar hortumları içindeki şimşeklerle beraber aynı oraj çevreye dağılarak bir kaç defa dolu fırtınası meydana getirebilir. Bu dolu fırtınasının yolu genellikle birkaç km. uzunluğunda ve ortalama 5 km. genişliğindeki dolu fırtınası izi bugüne kadar tespit edilen en büyüğüdür.⁷⁸

⁷⁷ DİNLER Tanfer, "Uluslararası tarım Sigortaları Seminer Notları, İstanbul-1989"

⁷⁸ DİNLER T. GABRIEL H. "Tarım Ürünleri Hasar Tespit Teknikleri Kurs Notları", Ankara, 1989

1.2. DOLU SİGORTALARI UYGULAMA ESASLARI

Diğer sigorta branşlarında olduğu gibi Dolu Sigortaları uygulamaları genel şartlar çerçevesinde yürütülmektedir.

i - Genel Şartların Değerlendirilmesi

Dolu Sigortaları uygulamalarında Genel Şartlarda belirtilen esaslar doğrultusunda poliçeler tanzim edilmekte, hasar ve hasar sonrası çalışmalarla bu esaslara göre yürütülmektedir.

Uzun yıllar yürürlükte olan Genel Şartların 1991 Serbest Tarife uygulamasına başlanmasıyla bazı değişikliklerin yapılması gündeme gelmiş öncelikle Yangın Genel Şartlarındaki gerekli düzenlemeler Hazine Müsteşarlığınca yapılmıştır. Bu Genel Şartlar esas alınmak üzere diğer branşların Genel Şartları da aynı şablonda yapılmış branş özelliklerine göre yenilemelere gidilmiştir. Dolu Sigortaları Genel Şartları da aynı görüş çerçevesinde ele alınmış ve bazı değişiklik önerileri Sigorta Sektörünün görüşüne sunulmuştur. Bu tür çalışmaların alt yapısına esas teşkil edecek araştırma, inceleme ve ön çalışmalar Sigorta ve Reaürans Şirketleri Birliği Tarım Sigortaları Araştırma Komisyonunca yürütülmektedir.

1993-1995 yılları arasında değişiklikle ilgili bir çok öneri Sigorta Şirketleri Birliği ve Hazine Müsteşarlığı arasında görülmüş nihayet 1995 yılında Dolu Sigortası Genel Şartları “Tarım Ürünleri Dolu Sigortası Genel Şartları” şeklinde değiştirilmiştir.⁷⁹

⁷⁹ DİNLER Tanfer, Dolu Sigortası Genel Şartları Değişiklik Önerileri, Ankara, 1995

Tez ekinde yeni şekliyle Genel Şartlara bakıldığında genel olarak muafiyet oranlarının kaldırıldığı ürünlerin esas ürün olarak tanımlanan kısımlarının belirli bir sıralamayla genel şartlarda yer aldığını ek sözleşme ile teminat kapsamına alınabilecek haller ve kayıpların kapsamının genişletildiği, hasar halinde alınacak koruma önlemleri ve kurtarmayla ilgili yeni hükümlerin geldiğini tazminat hesabında bazı farklılıklar olduğunu görmekteyiz.

Ancak; konu detayla ele alınıp incelendiğinde Genel Şartlarda yer alan birçok maddenin Tarım Sigortası uygulama esaslarıyla çelişkili olduğu, bazı yerlerde de yetersiz kaldığı görülmektedir.⁸⁰

⁸⁰ DİNLER Tanfer, Dolu Sigortası Genel Şartları Değişiklik Önerileri, Ankara, 1995

ii- Dolu Sigortası Genel Şartları İle İlgili Değişiklik Önerileri

A.Sigortanın Kapsamı

A.2. Sigorta Bedelinin Kapsamı

2.4. Bu madde de (Bağ, bahçe ve zeytinliklerin sigortalanmasında sigorta bedeli meyve ve zeytini kapsar.) denilmektedir. Oysa ki zeytinlikler taş çekirdekli meyveler grubunda yer aldığı için zeytinlikleri ayrıca belirtmeye gerek yoktur yani zeytinler meyve grubundadır. Aksi halde diğer ürünleri de alt gruplara ayırmak gerekir. Böylece bu madde de “ Bağ ve bahçe ürünlerinin sigortalanmasında sigorta bedeli meyveyi kapsar.” şeklinde ifade yeterlidir.

A.3. Ek Sözleşme ile Teminat kapsamına alınacak haller ve kayıplar

3.1. ve 3.9. maddelerinde belirtilmiş olan Don, Sel ve Su baskını gibi teminatlar çok yönlü risklerin (“multi-peril risks”) sigortası olarak bilinmekte olup aşağıdaki nedenlerle Dolu Sigortası Genel Şartları içinde yer alınmamalıdır.

* Bu tip teminatlar önce pilot projeler halinde ufak çapta bölgesel olarak yürütülürler. Bu Pilot proje ile riskler bölge, il, ilçe,köy ve ürün bazında en az 5 yıl incelenir. Elde edilen sonuçlara göre proje aynı iklim bölgesinde alan olarak genişletilir.

* Bu tür teminatlar prime veya hasara Devlet desteği olmadan verilemezler. Bugün böyle bir destek bulunmamaktadır.

* Bu riskler ülke genelinde büyük tahribatlar yaptığı için bunun sigortası “Politik Malzeme” olarak kullanılmaktadır. Ülkemiz de buna çok uygundur.

* Gerekli alt yapı ve şartlar hazırlanmadan ve Dolu Sigortası Ülke genelinde ekili alanların %10-20’sini oluşturmadan bu teminatlar verilmemektedir. Henüz Dolu Sigortalarının %2’lerde olduğu ülkemizde söz konusu bu teminatların verilmesi için zaman çok erkendir.

* Bugün için sadece bir sigorta şirketinin Manisa İlinde üzümlere çok küçük limitlerle don teminatının verilmesi yukarıda belirtildiği gibi Pilot Proje çerçevesinde yürütülmektedir. Bu projenin değerlendirilmesi ancak iki sene sonra yapılacaktır.

* Bugün reasürans kapasitesi pilot proje için yeterlidir, ancak teminatın yaygın bir şekilde verilecek olması halinde Devlet desteği olmayınca reasürans kapasiteleri de yeterli olmayacaktır.

Bütün bu nedenlerden dolayı Don, Sel, Su baskını, fırtına gibi teminatların Dolu Sigortası Genel Şartlarından çıkarılması gerekir.

A.4. TEMİNAT DIŞINDA KALAN HALLER

Aşağıdaki maddelerde teminat kapsamı dışına alınmalıdır.

4.6. Sözleşme tarihinden önceki dolu yağışlarının vermiş olduğu hasarlar,

4.7. Dolu yağışından sonra meydana gelen dolaylı hasarlar,

4.8. Dolu yağışı ile aynı zamanda veya farklı zamanda başka tehlikelerin (rüzgar, yağmur, gibi) ürüne verdiği hasarlar,

A.5. Muafiyet

B.5.2. Maddesine uygunluğu sağlamak için bu madde şu şekilde değiştirilebilir.

“ Sözleşmede sigortacının, belli bir miktara ya da sigorta bedelinin belli bir yüzdesine kadar olan hasarları veya meydana gelen hasarın belli bir oranını tanzim etmeyeceği kararlaştırılabilir.”

B-HASAR VE TAZMİNAT

B.1. Rizikonun Gerçekleşmesi Halinde Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri

Bazı ürünler çeşitli özellikleri nedeniyle çok kısa zamanda dolu hasarı sonrası büyük değişikliğe uğrarlar. Hasar ihbarı hasardan hemen sonra yapılmalıdır. Bu nedenle 5 gün ihbar için fazladır ve ilgili madde

1.1 Riziko gerçekleşikten itibaren en geç üç gün içinde sigorta şirketinin genel müdürlüğüne veya yerel teşkilatına (bölge müdürlüğü, şube, acente) durumu yazılı olarak bildirmek şeklinde olabilir.

1.4. “ , hasara uğrayan ürünün gelişmesi için sigortalı değilmişcesine gereken bakımı göstermek ve bu amaçla sigortalı tarafından verilen talimata elinden geldiği kadar uymak” şeklinde yer alan bu madde de “elinden geldiği kadar” ifadesi tarımda belirsizlik ifade

edeceğinden bu maddeden çıkarılmalıdır. ve “...sigortacı tarafından verilen talimata uymak” şeklinde olabilir.

1.6. Bu madde “zararın tahmini miktarını belirtir yazılı bir bildirimini uygun bir süre içinde sigortacıya bildirmek” şeklinde ifadesiyle B 1.1 maddesiyle çelişmektedir.

Zararın tahmini miktarını belirtir yazılı bir bildirimini hasar tarihinden itibaren 3 gün içinde sigortacıya bildirmek. şeklinde olmalıdır. “Sigorta konusu ürünle ilgili başkaca sözleşmeleri varsa bunları sigortacıya bildirmek.”

1.9. maddesinde belirtilen tarım ürün değeri bilindiği için 2 ayrı şirkete sigorta ettirenler suistimal düşünce ile hareket etmelerini teşvik etmektedir.

Bu nedenle ilgili madde “**Sigorta konusu ürünle ilgili birden fazla şirkete sigorta yaptıramaz. Ancak iki ayrı sigorta şirketine müşterek sigorta tanzim edilebilir.**” şeklinde değiştirilebilir.

B.2. Koruma Önlemleri ve Kurtarma başlığı altındaki madde şekildedir. “Alınan önlemler ve sigortacı tarafından alınması istenen önlemlerin gerektirdiği masraflar sigortacı tarafından ödenir. Oysaki, bitkisel üretimde alınan önlemlerin sonuçları birçok faktöre bağlıdır. Bu nedenle sigortacı tarafından alınması istenilen önlemlerin dışında, sigorta ettiren birçok önlemi kendiliğinden aldığını iddia edebilir ve bunun masraflarını talep edebilir.

Ancak diğer branşlarda olduğu gibi bu masraflar veya yapıldığı iddia edilen masrafların faydaları gözle görölüp değerlendirilemez.

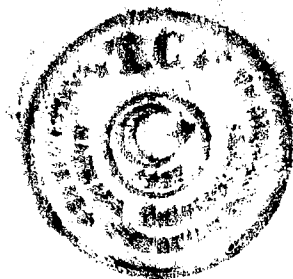
Bu nedenle bu maddenin ikinci paragrafının başındaki “alınan önlemler” ifadesi çıkarılmalıdır. Madde “**Sigortacı tarafından alınması istenilen önlemlerin gerektirdiği masraflar, sigortacı tarafından ödenir...**” şeklinde olmalıdır.

Sigorta tazminatın hesabında poliçede belirtilen birim fiyatı esas alınır.

B.5 Tazminatın Hesabı

Ancak bu fiyat ürünün hasat zamanındaki mali toptan satış fiyatından yüksek olamaz. Tazminatın sovtaj hesabında hasar miktarından önce varsa düşölür.” şeklindedir. Ancak uygulamada sigortalının, poliçede beyan ettiği ürün birim fiyatı, hasat döneminde olabileceğini tahmin ettiği umulan fiyat olarak yazılmaktadır. şirketlerin tarım servisleri her yıl bu fiyatları yılbaşında ürün ve bölge bazında, aynı zamanda gelecek yılın değerleri dikkate alınarak belirlemektedir. Dolayısıyla ürün yetiştirme döneminin başlangıcında tahmin yaparak beyan ettiği ve poliçede yer alan **birim fiyat** esas olmalıdır. Ürün satış fiyatları hasat zamanındaki mahalli toptan satış fiyatından daha az veya daha çok olma olasılığı her zaman vardır.

O nedenle bu maddeden ... Ancak bu fiyat, ürünün hasar zamanındaki mahalli toptan satış fiyatından yüksek olamaz. ... kısmı çıkartılmalıdır.

5.2. Bu madde 5.4 maddesinde yer almaktadır.

“Taraflarca belirlenen oranlarda uygulanır.” şeklinde olabilir.

5.3. Açıklama:

Yeniden ekime karar verilmesi halinde sigortalı ürüne yapılan masraflar ödenmiş olacağından, bu maddenin sonuna şu ifade eklenmelidir.

Bu durumda poliçe sona erer.

5.4. Bu maddenin muafiyet ve tazminatın hesabı maddesi ile uyum sağlaması için..., zarar gören kısma ait ... ifadesi çıkarılmalıdır.

C. ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

C.4. Birden çok Sigorta “Sigortalanmış ürünler üzerine sigorta ettiren başka sigortacılarla aynı rizikolara karşı ve aynı süreye rastlayan başka sigorta sözleşmesi yapacak olursa bunu önceki sigortacılara derhal bildirmekle yükümlüdür.” şeklinde olan bu madde, **aynı ürün, aynı riziko ve aynı süreyle ancak müşterek olarak başka sigorta şirketlerine ettirilecek** şekilde değiştirilmesi uygundur.

iii - Tarım ürünleri Dolu Sigortası Genel Şartları

A.1. Sigortanın Kapsamı

Bu sigorta, dolu taneleri vuruşunun doğrudan doğruya tarım ürünlerinin miktarında meydana getirdiği eksilmeyi, aşağıda yazılı esas ve şartlara göre karşılar.

Seralar ve içinde yetiştirilen ürünler bu sigorta kapsamına dahil değildir.

A.2. Sigorta Bedelinin Kapsamı

Sigorta bedeli, aksine sözleşme yoksa ürününün değerlendirilebilen ana ürünü kapsar. Sigorta ettirenin isteği halinde yan ürünler (ancak yan ürünler tek başına sigorta edilemez) ana ürünün belirlenen bir ortam dahilinde ve poliçede ayrı olarak belirtilmek kaydıyla sigorta bedeline eklenir.

Çeşitli ürünlerde sigorta bedeli kapsamına giren ana ürün aşağıdaki kısımlardan oluşur.

2.1. Tarla ürünlerinde

a) Tahıllarda ve baklagillerde	: tane
b) Lifli bitkilerde	: lif
c) Pamukta	: ham pamuk
d) Yağlı tohumlu bitkilerde	: tohum
e) Ana ürünü gövde olan bitkilerde	: gövde
f) Ana ürünü kök ve yumru olan bitkilerde	: kök ve yumru
g) Ana ürünü yaprak olan bitkilerde	: yaprak
h) Tohum için üretilen yem bitkilerinde	: tohum

2.2 Fide, fidan ve diğer ürünlerde sigorta bedeli oran ayrımı yapılmadan ürünün tümünü kapsar.

2.3 Yeşil yem bitkilerinde sigorta bedeli, yapılan biçme adedine göre hesaplanır.

2.4 Bağ, bahçe ve zeytinliklerin sigortalanmasında sigorta bedeli meyve ve zeytini kapsar.

2.5 Birden fazla hasadı yapılan ürünlerde her bir hasat başına düşen sigorta bedeli ürünün özelliğine göre hesaplanarak poliçede belirtilir.

A.3. Ek Sözleşme İle Teminat Kapsamına Alınabilecek Haller ve Kayıplar

Aşağıdaki haller dolayısıyla ürünlerde meydana gelen zararlar sigorta teminatının dışındadır, ancak ek sözleşme ile teminat kapsamı içine alınabilir:

3.1 Don olayının doğrudan doğruya ürün miktarında ve kalitesinde meydana getirdiği eksilme.

3.2 Hasatları tamamlanmamış (biçilmemiş, sökülmemiş, koparılmamış ve toplanmamış) ürüne yangının, yıldırımın ve infilakın doğrudan doğruya vereceği hasarlar.

3.3 Dolunun ağaçlara vereceği hasarlar.

3.4 Dolunun sebze, meyve ve çiçeklerin kalitesinde meydana getirdiği eksilmeler.

3.5 Grev, lokavt ve bunları önlemek veya etkilerini azaltmak üzere yetkili organlar tarafından yapılan müdahaleler sonucu meydana gelen bütün kayıp ve hasarlar.

3.6 Kargaşalık ve halk hareketleri sırasında meydana gelen olaylar ve bunları önlemek veya etkilerini azaltmak üzere yetkili organlar tarafından yapılan müdahaleler sonucu meydana gelen bütün kayıp ve hasarlar.

3.7 Kötü niyetli hareketler sonucu ürünlerde meydana gelen hasarlar.

3.8 Terörist eylemler ve bu eylemlerden doğan sabotaj ile bunların neden olduğu bütün zararlar.

3.9 Sel ve su baskınının doğrudan doğruya meydana getirdiği zararlar.

3.10 Fırtınanın doğrudan doğruya meydana getirdiği zararlar.

3.11 Deprem ve yanardağ püskürmesinin doğrudan doğruya meydana getirdiği zararlar.

A.4-Teminat Dışında Kalan Haller

Aşağıdaki haller dolayısıyla meydana gelen zararlar sigorta teminatının dışındadır:

4.1 Tarlada bırakılmış veya kaldırılmış ürünlerde meydana gelen hasarlar.

4.2 Sigorta ettirenin veya fiillerinden sorumlu olduğu kişilerin kasından veya ağır kusurundan kaynaklanan hasar ve kayıplar.

4.3 Herhangi bir nükleer yakıttan veya nükleer yakıtın yanması sonucu nükleer artıklardan veya bunlara atledilen sebeplerden kaynaklanan

radasyon veya radyoaktivite bulaşmalarının ya da bunların gerektirdiği askeri ve inzibati tedbirlerin sebep olduğu hasar ve kayıplar (bu bentte geçen yanma deyimi kendi kendini idame ettiren herhangi bir nükleer ayrışım olayını da kapsayacaktır)

4.4 Kamu otoritesi tarafından sigorta konusu yer ve ürünler üzerinde yapılacak tasarruflar sebebiyle meydana gelen bütün hasar ve kayıplar.

4.5 Savaş, her türlü savaş olayları, yabancı düşman hareketleri, savaş ilan edilmiş olsun olmasın çarpışma, iç savaş, ihtilal, isyan, ayaklanma ve bunların gerektirdiği inzibati ve askeri hareketleri nedeniyle meydana gelen bütün zararlar.

A.5- Muafiyetler

Sözleşmede sigortacının belli bir miktara ya da sigorta bedelinin belli bir yüzdesine kadar olan hasarları veya meydana gelen hasarın belli bir oranın tanzim etmeyeceği kararlaştırılabilir.

Bu şekilde belirlenen muafiyet oran veya tutarları poliçenin ön yüzünde belirtilir.

A.6 Sigortanın Başlangıcı ve Sonu

6.1 Sigorta Teminatı

-Tarlada yetiştirilen ve aşağıda yazılanların dışında kalan bütün ekilmiş tarım ürünlerinde yeşerme ve filizlenme ile,

-Bağlarda tomurcuk gözlerin uyanması ile,

-Meyvelerde çiçeklenmenin son bulması ile,

- Fideler ve fidanların tutması ve yeşermesi ile, başlar.

6.2- Sigorta teminatı, sigortalı ürünlerin hasatlarının yapılması (biçim, sökülmesi, toplanması veya koparılması) veya sigortalı ürün veya ürünlerin tümünde tam hasar oluşmasıyla sona erer.

6.3- Aynı veya başka bir ürünün yeni ekimi sigortacının da onayı ile kararlaştırılmadığı sürece, teminat sigorta konusu yerde yeni ekimi yapılan ürün için devam etmez. Sigortacının sorumluluğu poliçede yazılı olan tarihte son bulur.

B. HASAR VE TAZMİNAT

B.1- Rizikonun Gerçekleşmesi Halinde Sigorta Ettirenin Yükümlülükleri

Sigorta ettiren, rizikonun gerçekleşmesi halinde aşağıdaki hususları yerine getirmekle yükümlüdür:

1.1- Rizikonun gerçekleştiğini öğrendiği tarihten itibaren en geç beş iş günü içinde sigorta şirketinin genel müdürlüğüne veya yerel teşkilatına (bölge müdürlüğü, şube) durumu yazılı olarak bildirmek.

1.2 Hasar ihbarında;

a) Adı, soyadı ve adresini,

b) Sigorta poliçe numarasını,

c) Rizikonun gerçekleştiği gün ve saati.

d) Zarar gören ürün türü ve çeşidini.

e) Rizikonun gerçekleştiği tarla, bağ, bahçe adedi ve mevkilerini belirtmek.

1.3- Erken bir dolu hasarı olayında fazla zarar gören bir ürün yerine, mevsimin müsadese oranında başka veya aynı çeşit ürünün ekilmesi için tarlanın bozulmasını veya sürülmesini istediği takdirde, şirketin onayını almak amacıyla bildirimde bulunmak.

1.4- Rizikonun gerçekleşmesinden ekspertizin (hasarın tahmin ve takdiminin) yapılmasına kadar geçen zaman içinde, hasara uğrayan ürünün gelişmesi için sigortalı değilmişçesine gereken bakım göstermek ve bu amaçla sigortacı tarafından verilen talimata elinden geldiği kadar uymak,

1.5- Sigortacının isteği üzerine, rizikonun gerçekleşme nedenlerini ayrıntılı şekilde belirlemeye, zarar miktarıyla delilleri saptamaya yararlı ve sigorta ettiren için sağlanması mümkün gerekli bilgi ve belgeleri gecikmeksizin sigortacıya vermek,

1.6- Zararın tahmini miktarını belirtir yazılı bir bildirimini uygun bir süre içinde sigortacıya vermek,

1.7- Zarar eksperler tarafından takdir edilinceye kadar sigorta konusu hasarlı ürün üzerinde hasarın saptanmasını güçleştirecek veya hasar miktarını artıracak nitelikte herhangi bir değişiklik yapmamak (ancak, biçilecek, toplanacak hale gelmiş ürünlürde sigorta şirketinin onayını almak kaydı ile ekspertizin yapılabilmesi için hasarlı tarla ve bahçelerin orta ve kenar taraflarından zararı doğru tespit etmeye yardım edecek örnek kısımlar

ve parçalar olduğu gibi; biçilmeden, toplanmadan; bırakılarak hasada devam olunabilir)

1.8- Tazminat yükümlülüğü ve miktarının saptanması için sigortacının veya yetkili kıldığı temsilcilerinin sigorta konusu ürünler ve bunlarla ilgili belgeler üzerinde yapacakları araştırma ve incelemelere izin vermek,

1.9- Sigorta konusu ürünle ilgili başkaca sigorta sözleşmeleri varsa bunları sigortacıya bildirmek

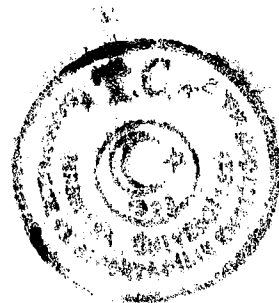
B.2- Koruma Önlemleri ve Kurtarma

Sigorta ettiren, işbu sözleşme ile temin olunan rizikoların gerçekleşmesi halinde, zararı önlemeye, azaltmaya ya da hafifletmeye yarayacak önlemleri almakla yükümlüdür.

Alınan önlemler ve sigortacı tarafından alınması istenilen önlemlerin gerektirdiği masraflar, sigortacı tarafından ödenir. Ancak, poliçede belli bir oranda hasar muafiyeti öngörülmüşse, alınan önlemlerden doğan masraflar bu oran düşülerek ödenir.

B. 3- Rizikonun Gerçekleşmesi Halinde Sigortacının Hakları ve Yükümlülükleri

Riziko gerçekleştiğinde, sigortacı veya yetkili kıldığı kimseler, sigorta kapsamındaki maddi değerleri koruma altına almak ve zararı azaltmak amacıyla, makul ve uygun şekillerde, hasara uğrayan yere girebilirler.

Sigortacı bu şekilde hareket etmekle herhangi bir tazminat sorumluluğu yüklenmiş olmaz ve bu poliçe hükümlerinden doğan haklarının herhangi birinden feragat etmiş sayılmaz.

Sigortacı, hasar miktarına ilişkin belgelerin kendisine verilmesinden itibaren en kısa zamanda ve her halde 30 gün içerisinde incelemelerini tamamlayıp hasar ve tazminat miktarını tespit ederek sigorta ettirene bildirmek zorundadır.

B.4- Hasarın Tespiti

Sigortalı ürünlerde meydana gelen zararın miktarı taraflar arasında yapılacak anlaşmayla tespit edilir.

Taraflar zarar miktarında anlaşamadıkları takdirde, zarar miktarının tayini için tarım uzmanları (tarım mühendisleri veya teknisyenleri) veya tarım sigortası eksperleri arasından seçilecek hakem-bilirkişilere gidilmesini kararlaştırabilirler ve bunu bir tutanakla tespit ederler. Sigortacıdan tazminat talep edilmesi veya yargıya gidilmesi halinde zarar miktarıyla ilgili hakem-bilirkişi kararı tazminatın saptanmasına esas teşkil eder. Tek hakem-bilirkişi seçilmiş ise atandığı tarihten itibaren diğer halde ise üçüncü hakem-bilirkişinin seçilmesinden itibaren en geç üç ay içerisinde ve her halde rizikonun gerçekleştiği tarihten itibaren altı ay içerisinde raporun tebliğ edilmemesi halinde taraflar zarar miktarını her türlü delille ispat edebilirler.

Taraflar, uyuşmazlığın çözümü için tek hakem-bilirkişi seçiminde anlaşamadıkları takdirde, taraflardan her biri kendi hakem-bilirkişisini seçer ve bu hususu noter eliyle diğer tarafa bildirir. Taraf hakem;bilirkişileri ilk

toplantı tarihinden itibaren yedi gün içerisinde ve incelemeye geçmeden önce, bir üçüncü hakem; bilirkişi seçerler ve bunu bir tutanakla saptarlar. Üçüncü hakem-bilirkişi, ancak taraf hakem-bilirkişilerinin anlayamadıkları hususlarda, anlayamadıkları sınırlar içinde kalmak suretiyle, diğer hakem-bilirkişilerle birlikte tek bir rapor halinde karar vermeye yetkilidir. Hakem-bilirkişi kararları taraflara aynı zamanda tebliğ edilir.

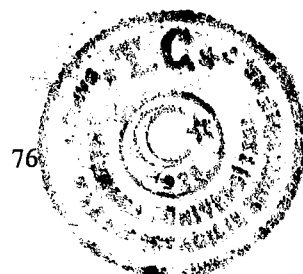
Taraflardan herhangi biri, diğer tarafça yapılan tebliğden itibaren onbeş gün içinde hakem-bilirkişisini seçmez, yahut taraf hakem-bilirkişiler üçüncü hakem-bilirkişinin seçimi konusunda yedi gün içinde anlaşmazlar ise, taraf hakem-bilirkişi veya üçüncü hakem-bilirkişi, taraflardan birinin isteği üzerine hasar yerindeki ticaret davalarına bakmaya yetkili mahkeme tarafından tarımda uzman kişiler arasından seçilir.

Hakem-bilirkişilere, uzmanlıklarının yeterli olmadığı nedeniyle itiraz olunabilir. Hakem-bilirkişinin kimliğinin öğrenilmesinden sonra yedi gün içerisinde kullanılmaya itiraz hakkı düşer.

Hakem-bilirkişi ölür, görevden çekilir veya reddedilir ise, yerine aynı usule göre yenisi seçilir ve göreve kaldığı yerden devam olunur.

Sigorta ettirenin ölümü, seçilmiş bulunan hakem-bilirkişinin görevini sona erdirmez.

Hakem-bilirkişiler, zarar miktarının saptanması konusunda gerekli göreceklere deliller ile sigortalı şeylerin rizikonun gerçekleşmesi sırasındaki değerini saptamaya yarayacak kayıt ve belgeleri isteyebilir ve hasar yerinde incelemede bulunabilirler.

Hakem-bilirkişilerin veya üçüncü hakem-bilirkişinin zarar miktarı konusunda verecekleri karar kesindir, tarafları bağlar.

Hakem-bilirkişi kararlarına ancak, zarar miktarının gerçek durumdan önemli şekilde farklı olması halinde itiraz edilebilir ve bunların iptali kararın tebliğe tarihinden itibaren yedi gün içinde rizikonun gerçekleştiği yerdeki ticaret davalarına bakmaya yetkili mahkemeden istenebilir.

Taraflar kendi hakem-bilirkişilerinin ücret ve masraflarını öderler, tek hakem-bilirkişinin veya üçüncü hakem-bilirkişinin ücret ve masrafları taraflarca yarı yarıya ödenir.

Zarar miktarının saptanması, bu sözleşmede ve mevzuatta mevcut hukukun ve şartları ve bunların ileri sürülmesini etkilemez.

Hakem-bilirkişi raporlarının, ihtilafı olay ile ilgisi nispetinde aşağıdaki konuları içine alınması gerekir;

a- Dolu vurmuş sigortalı ürünlerin bulunduğu tarla, bağ veya bahçelerin krokisi çizilerek tamamının ve dolu vurmuş kısımlarının yerleri, sınırları ve dekar olarak yüzölçümü.

b- Eğer ürün birden çok dolu hasarına uğramışsa en son hasar yüzdesi,

c- Dolu vurmuş alanın, dolu gerçekleşmeseydi vereceği ürün miktarı, ürün kaybının yüzdesi (b bendine göre ayrıntılı olarak)

d- Ürünlerin cinsleri, türleri ve çeşitleri bakımından sigorta bedelindeki payları.

e- Hasara sebep olan don, soğuk ve fırtınadan bozulma, su hasara ve hastalık zararları, hayvansal ve bitkisel zararlar gibi doluya yorumlanmayan zararlar bulunup bulunmadığı varsa tahmini payları,

f- Tasarruf edilen masrafların tutarı, varsa kurtarılan miktar ve değeri, başka bir ürün ekiminin mümkün olup olmadığı,

g- Hasar tespitinde uygulanan ayrıntılı sayım yöntemi.

Ürünün gelişme devresi yukarıda yazılı hususlardan herhangi birini belirlemeye olanak vermiyorsa hakem-bilirkişiler, bunun nedenlerini ve kesin tespiti yapabilecekleri tarihi taraflara bildirmek, bu tarihte kesin tespiti yapmak ve raporlarını vermekle yükümlüdür.

B.5- Tazminatın Hesabı

5.1 Sigorta tazminatının hesabında, poliçede belirtilen birim fiyatı esas alınır. Ancak bu fiyat, ürünün hasat zamanındaki mahalli toptan satış fiyatından yüksek olamaz. Tazminatın hesabında, hasar miktarında önce varsa sovtaj düşülür.

5.2 Hasar durumunda, taraflarca belirlenen muafiyet oranını geçmeyen hasarlar ödenmez. Sigortacı, bu oranın üzerinde gerçekleşen hasarlar için hasarın tümünden sorumlu olur.

5.3 Sigortalı ürünlerin tamamının veya bir kısmının yeniden ekime imkan veren erken bir gelişme devresinde hasara uğraması durumunda, sigorta ettirenin hasar tarihine kadar hasar gören ürüne yapmış olduğu ve sigortacı ile sigorta ettiren arasında anlaşmayla saptanan ekim, dikim ve bakım masrafları herhangi bir muafiyet uygulamaksızın ödenir.

5.4 Sigortalı ürünün yeniden ekime imkan vermeyen gelişme devresinde tamamen veya kısmen hasara uğraması halinde tazminat, ürünün zarar gören kısmına ait sigorta bedeli esas tutularak muafiyet ve hasat dönemine kadar yapılacak masraflar düşülmek suretiyle hesaplanır.

5.5 Kısmi hasarlara ilişkin ödemeler, hiç bir zaman tam hasar halinde ödenecek bedeli aşamaz.

B.6 Tazminatın Ödenmesi

6.1- Sigortacı, kesinleşmiş olan tazminat miktarını en kısa zamanda ve her halde 30 gün içerisinde sigortalıya ödemek zorundadır.

6.2 Sigortalı şeyler üzerinde birden çok sigorta varsa, tazminat miktarının saptanmasından sonra sigortacı payına düşen kısmı öder.

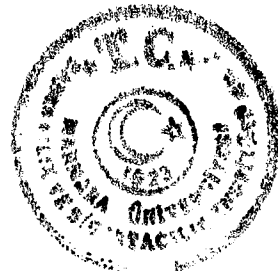
B.7- Tazminat Hakkının Eksilmesi veya Düşmesi

Sigorta ettiren, rizikonun gerçekleşmesindeki yükümlülüklerini yerine getirmez ve bunun sonucu zarar miktarında bir artış olursa, sigortacının ödeyeceği tazminattan bu suretle artan kısım indirilir.

Sigorta ettiren, rizikonun gerçekleşmesine kasden sebep olur veya zarar miktarını kasden artırıcı eylemlerde bulunursa, bu poliçeden doğan hakları düşer.

B.8- Hasar ve Tazminatın Sonuçları

Rizikonun gerçekleşmesi ile sigortalı ürünün bütününde tam hasar meydana geldiği takdirde, sigorta teminatı sona erer.

Kısmi hasarlarda sigorta teminatı poliçede belirtilen bitiş tarihine veya hasata kadar meydana gelebilecek diğer zararlar için devam eder. Bir tarlanın bir bölümü tam, diğer bir bölümü kısmi hasara uğramış ise, tam hasarlı bölüm için sigorta teminatı sona erer. Kısmi hasarlı bölüm için teminat, poliçede belirtilen bitiş tarihine veya hasata kadar meydana gelebilecek diğer zararlar için devam eder.

Kısmi hasarlarda, taraflar sigorta sözleşmesini feshedebilirler, Sigortacı, fesih hakkını ancak tazminatı ödmeden önce kullanabilir.

Feshin hüküm ifade ettiği tarihe kadar geçen sürenin primi, gün esasından kesaplanır ve fazlası geri verilir.

C-ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

C.1- Sigorta Priminin Ödenmesi, Sigortacının Sorumluluğunun Başlaması ve

Sigorta Ettirenin Temerrüdü Sigorta priminin tamamının veya primin taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa peşinatın (ilk taksit) sözleşme yapılır yapılmaz ve en geç poliçenin teslimi karşılığında ödenmesi gerekir. Aksi kararlaştırılmadıkça, prim veya peşinat ödenmediği takdirde poliçe teslim edilmiş olsa dahi sigortacının sorumluluğu başlamaz ve bu husus poliçenin ön yüzüne yazılır. Sigorta ettiren kimse, sigorta primini veya primin taksitle ödenmesi kararlaştırıldığı takdirde peşinatını, sigorta poliçesinin teslim edildiği günün bitimine kadar ödemediği takdirde temerrude düşer ve prim borcunu temerrüde düştüğü tarihin takip eden 30 gün içinde dahi ödemediği takdirde sigorta sözleşmesi hiç bir ihtara gerek olmaksızın feshedilmiş olur. Prim ödenmemiş olmasına rağmen poliçenin teslimi ile

sigortacının sorumluluğunun başlayacağını kararlaştırıldığı hallerde, bu bir aylık sürenin ilk 15 gününde sigortacının sorumluluğu devam eder.

Primin taksitle ödenmesi kararlaştırıldığı takdirde, taksitlerin kesin ödeme zamanı, miktarı ve vadesinde ödenmemesinin sonuçları poliçe üzerine yazılır veya poliçe ile birlikte yazılı olarak sigorta ettirene bildirilir. Sigorta ettiren kimse, kesin vadeleri poliçe üzerinde belirtilen ya da yazılı olarak kendisine bildirilmiş olan prim taksitlerinin herhangi birini vade günü bitimine kadar ödemediği takdirde temerrüde düşer. Sigorta ettiren, prim borcunu temerrüde düştüğü tarihi takip eden 15 gün içinde ödemediği takdirde sigorta teminatı durur. Rizikonun gerçekleşmemesi kaydıyla, teminatın durduğu süre içinde prim borcunun ödenmesi halinde teminat durduğu yerden devam eder. Sigorta teminatının durduğu tarihten itibaren 15 gün içerisinde prim borcunun ödenmemesi halinde, sigorta sözleşmesi hiç bir ihtara gerek olmaksızın feshedilmiş olur.

Poliçenin ön yüzüne yazılması kaydıyla, rizikonun gerçekleşmesiyle henüz vadesi gelmemiş prim taksitlerinin sigortacının ödemekle yükümlü olduğu tazminat miktarını aşmayan kısmı, müaccel hale gelir.

Bu madde uyarınca sigorta sözleşmesinin feshedilmiş sayıldığı hallerde, sigortacının sorumluluğunun devam ettiği süreye tekabül eden prim gün esası üzerinden hesaplanarak fazlası sigorta ettirene iade edilir.

C.2- Sigorta Ettirenin Sözleşme Yapıldığı Sırada Beyan Yükümlülüğü

2.1- Sigortacı, bu sigortayı sigorta ettirenin teklifnamede, teklifname yoksa poliçe ve eklerinde yazılı beyanına dayanarak yapar.

2.2- Sigorta ettirenin beyanı gerçeğe aykırı veya eksik ise, sigortacının sözleşmeyi yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını gerektirecek hallerde,

Sigortacı durumu öğrendiği tarihten itibaren 30 gün içinde sözleşmeden cayabilir veya sözleşmeyi yürürlükte tutarak aynı süre içinde prim farkını talep edebilir.

Sigorta ettiren, talep edilen farkını kabul etmediğini sekiz gün içinde bildirdiği takdirde sözleşme feshedilmiş olur.

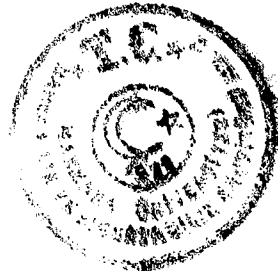
Caymanın veya feshin hüküm ifade ettiği tarihe kadar geçen sürenin pirimi, gün esası üzerinden hesaplanır ve fazlası geri verilir.

Sigorta ettiren kimsenin kasıtlı davrandığı anlaşıldığı takdirde, sigortacı, riziko gerçekleşmiş olsa bile sözleşmeden cayabilir ve prime hak kazanır.

2.3- Sigorta ettirenin kasdı bulunmadığı durumlarda riziko, sigortacı durumu öğrenmeden önce veya sigortacının cayabileceği ve feshedebileceği ya da caymanın veya feshin hüküm ifade etmesi için geçecek süre içinde gerçekleşirse, sigortacı tazminatı tahakkuk ettirilen prim ile tahakkuk ettirilmesi gereken prim arasındaki orana göre öder.

2.4- Süresinde kullanılmayan cayma veya prim farkını talep etme hakkı düşer.

C.3- Sigorta Ettirenin Sigorta Süresi İçinde İhbar Yükümlülüğü ve Sonuçları

Sözleşmenin yapılmasından sonra sigortalı ürünlerin teklifnamede, teklifname yoksa poliçe ve eklerinde belirtilen yeri, hali veya çeşidinin sigortacının izni olmadan sigorta ettiren tarafından değiştirildiği takdirde, sigorta ettiren sekiz gün içinde durumu sigortacıya bildirmekle yükümlüdür.

Durumun sigortacı tarafından öğrenilmesinden sonra:

3.1- Değişiklik, sigortacının sözleşmeyi yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını gerektiren hallerden ise,

-Sigortacı, sekiz gün içinde sözleşmeyi feshedebilir veya prim farkını talep etmek suretiyle sözleşmeyi yürürlükte tutabilir.

-Sigorta ettiren, talep edilen prim farkını kabul etmediğini sekiz gün içinde bildirdiği takdirde sigortacı sözleşmeyi sekiz gün içerisinde feshedebilir.

Feshin hukukun ifade ettiği tarihe kadar geçen sürenin prim, gün esasından hesaplanır ve fazlası geri verilir.

Süresinde kullanılmayan fesih veya prim farkını talep etme hakkı düşer.

Sigortalı ürünlerin teklifnamede, teklifname yoksa poliçe ve eklerinde bildirilen yeri, hali ve çeşidinin değiştiğini öğrenen sigortacı, sigorta hükmünün devamına razı olduğunu gösteren bir harekette bulunursa fesih hakkı düşer.

3.2- Değişiklik, rizikoyu hafifletici nitelikte ve daha az prim uygulamasını gerektiren hallerden ise;

Sigortacı, bu değişikliğin yapıldığı tarihten sözleşmenin sona ermesine kadar geçecek süre için gün esasına göre hesap edilecek prim farkını sigorta ettirene geri verir.

3.3- Sigortacının sözleşmeyi yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını gerektiren değişiklik hallerinde;

- a) Sigortacı durumu öğrenmeden önce.
- b) Sigortacının fesih ihbarında bulunabileceği süre içinde.
- c) Fesh ihbarının hüküm ifade etmesi için geçecek süre içinde.

Riziko gerçekleşirse sigortacı, tazminatı tahakkuk ettirilen prim ile tahakkuk ettirilmesi gereken prim arasındaki orana göre öder.

C.4- Birden Çok Sigorta

Sigortalanmış ürünler üzerine sigorta ettiren başka sigortacılarla aynı rizikolara karşı ve aynı süreye rastlayan başka sigorta sözleşmesi yapacak olursa bunu önceki sigortacılara derhal bildirmekle yükümlüdür.

C.5-Menfaat Sahibinin Değişmesi

Sözleşmesi süresi içinde, menfaat sahibinin değişmesi halinde sigortanın hükmü devam eder ve sigorta ettirenin sözleşmeden doğan hak ve borçları yeni hak sahibine geçer. Değişiklik halinde, sigorta ettiren ve sigortanın varlığını öğrenen yeni hak sahibi durumu 15 gün içinde sigortacıya bildirmekle yükümlüdür.

Sigortacı değişikliği, yeni hak sahibi de sigortanın varlığını öğrendiği tarihten itibaren sekiz gün içinde sözleşmeyi feshedebilir.

Süresinde kullanılmayan fesih hakkı düşer.

Feshin hüküm ifade ettiği tarihe kadar geçen sürenin primi, gün esası üzerinden hesaplanır ve fazlası yeni hak sahibine geri verilir.

Sigortalı yer ve ürünlerin sahibinin değişmesi anında ödenmesi gerekli prim borçlarından, sigorta ettiren ile fesih hakkının kullanmayan yeni sahibi birlikte sorumludur. Sigorta ettirenin ölümü halinde, sözleşmeden doğan hak ve borçlar yeni hak sahibine geçer.

C.6- Tebliğ ve İhbarlar

Sigorta ettirenin bildirimleri sigorta şirketinin merkezine, bölge müdürlüğüne veya sigorta sözleşmesine aracılık yapan acenteye noter eliyle veya taahhütlü mektupla yapılır.

Sigortacının bildirimleri de sigorta ettirenin poliçede gösterilen adresine veya bu adres değişmişse son bildirilen adresine aynı surette yapılır.

Taraflara imza karşılığı elden verilen mektup veya telgrafla yapılan bildirimde taahhütlü mektup hükmündedir.

C.7- Sırların Haklı Tutulması:

Sigortacı ve sigortalı adına hareket edenler, bu sözleşmenin yapılması dolayısıyla, sigorta ettirene ve sigortalıya ait öğreneceği ticari ve mesleki sırların saklı tutulmasından doğacak zararlardan sorumludur.

C.8- Yetkili Mahkeme

Bu sigorta sözleşmesinden doğan anlaşmazlıklar nedeniyle sigortacı aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, sigorta şirketi merkezinin

veya sigorta sözleşmesine aracılık yapan acentenin ikametgahının veya rizikonun gerçekleştiği yerde, sigortacı tarafından açılacak davalarda ise, davalanın ikametgahının bulunduğu yerde ticaret davalarına bakmakla görevli mahkemedir.

C.9- Zamanaşımı

Sigorta sözleşmesinden doğan bütün talepler iki yılda zaman aşımına uğrar.

C.10- Özel Şartlar

Bu genel şartlara sigortalı aleyhine olmamak üzere özel şartlar konulabilir.

2. DOLU SİGORTALARI UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

1995 yılının ilk yarısında dolu sigortalarının verilerini değerlendirdiğimizde şu sonuçları elde ediyoruz.

Bahsedilen yılda 48 sigorta şirketinin 11 tanesi tarım sigortaları branşında faaliyet göstermişlerdir.

Ürün sigortalarından dolu ve yangın sigortalarının yanısıra sera ve ürünlerinde, dolu yangın ve fırtınaya karşı sigortalar yapılmıştır.

Ayrıca çiftlik hayvanları hayat sigortalarında yapılmıştır.

Dolu sigortalarında 3.3 trilyon TL değerindeki 65 çeşit tarım ürünü sigorta güvencesine alınmıştır.

Çiftçi 133 Milyar TL prim ödemiş aynı yıl meydana gelen dolu hasarları için çiftçiye 84 milyar TL dolu hasarı ödenmiştir. Tablo 8

Tablo incelendiğinde,

Sigortalı alanların toplamı 1 milyon dekadır. Sigortalı ilk 9 ürünün kapladığı alan toplam sigortalı alanın %96,4'ünü teşkil etmektedir. (tablo 1) Diğer 55 ürün ise %3,6'yı oluşturur.

Diğer taraftan sigortalı alanların bulunduğu illere göre bir değerlendirme yaptığımızda 50 ilde Dolu ve Yangın sigortası yapıldığı (tablo 9) ilk 10 ilin %82,6'yı teşkil ettiği, ancak diğer 40 ilin ise sadece %17,4'lük bir paya sahip olduğu görülmektedir.

Buna göre çok düşük düzeyde uygulama alanı bulan ürün sigortaları halen belirli ürünlerde ve belirli illerde uygulanmaya devam etmektedir.

Sigorta Şirketlerinin daha sağlıklı bir sigorta üretim programları ile ülke geneline yayılacak bir politika izlemeleri gerekmektedir.

2.1.SİGORTANIN KAPSAMI :

Tarım Ürünleri Dolu Sigortası Genel Şartları ile dolu tanelerinin Vuruşunun doğrudan doğruya Tarım Ürünlerinin miktarında meydana getirdiği eksilmenin karşılandığını görmekteyiz.

Yine 1995 yılında Sera ve Ürünleri için ayrı bir Sigorta Genel Şartları hazırlandığı için bu ürünler Dolu Sigortası Genel Şartları kapsamına girmezler.

Ek sözleşme ile dolunun sebze, meyve ve çiçeklerin kalitesinde meydana getirdiği eksilmelerde teminat altına alınabilmektedir. Çiftçi miktar kaybı teminatı için ödemiş olduğu primin %50 fazlasını ek prim ödeyerek kalite kaybı teminatını da alabilmektedir.

Ayrıca ürünler yangın rizikosuna karşı ek bir prim ödeyerek sigorta yaptırabilirler.

Dolu Sigortası prim fiyatları (%) ile ifade edilirken yangın fiyatları (%o) ile belirtilmektedir. Ve yangın ek teminatı fiyatı ortalama (%o) 5 olarak vurgulanmaktadır.

2.2. TEKLİF FORMU DÜZENLENMESİ

Dolu Sigortası poliçesine esas olmak üzere, sigortalının beyanına göre teklif formu doldurulur. Tablo (2)

Bu formda genel olarak tarla, bağ ve bahçelerdeki ürünlerin alanları, çeşitleri, verimleri ve satış fiyatları ayrı ayrı belirtilir. Sigorta bedeli ürünün ekonomik olarak yararlanılan bütün kısımlarını kapsar. Sigorta ettirilen tarla, bağ veya bahçelerin hudutları teklifte belirtilir.

Meyva sigortalarında bahçenin alanı (dekarı) ile birlikte mutlaka ağaç adetleri yazılmaktadır. Beyan edilen ürün ve verimleri sigorta şirketleri tarafından hazırlanan ve acentelerine gönderilen listelerden kontrol edilerek teklif formuna yazılır. Ürün satış fiyatı, tahıllarda Toprak Mahsülleri ofis fiyatını aşmamalı, diğer ürünlerde ise şirketin hazırladığı fiyat tablosu esas alınır.⁸¹

⁸¹ DİNLER Tanfer, "Tarım Sigortaları", Çiftçi ve Köy Dünyası Dergisi, Ankara, 1988

TABLO 2 DOLU SİGORTASI TEKLİF FORMU

POLİÇE NO		ACENTE NO					
SİGORTALININ			SİGORTANIN				
ADI VE SOYADI ADRESİ		BAŞLANGICI					
		BİTİMİ					
ÜRÜNÜN BULUNDUĞU YER							
İL		İLÇE					
KÖY							
TARLANIN		ÜRÜNÜN	UMULAN ÜRÜNÜN		SİGORTA BEDELİ	% FİYAT	NET PRİM
Hudutları	Dekarı Fide Fidan Ağaç Sayısı	Çeşidi	Bir Dekar Verim (Kg.)	1 (Kg) Satış Fiyatı TL			
MAL SAHİBİ İSE (M) YAZINIZ YARICI İSE (Y) YAZINIZ İCARCI İSE (İ) YAZINIZ			TOPLAM _____ SÜRPRİM _____ YANGIN PRİMİ _____ TOPLAM PRİM _____				

- A) Ürün doluya karşı başka sigorta şirketine sigortalı mıdır? _____
- B) Ürüne daha önce dolu yağmış mıdır? _____
- C) Yukarıdaki tarlalara daha önce dolu düşmüşse tarihleri? _____
- D) Sigorta ettirilmeyen ürünler? _____
- E) Ürün YANGIN sigortası isteniyor mu? _____

Yukarıda yazılı ürünlenmi Dolu Sigortası Basılı Genel ve Özel Şartlarına göre sigorta ettirmeyi kabul ve teklif ederim...

Sigorta Ettiren
(Adı Soyadı İmza)

Acente
(Adı Soyadı İmza)

2.3.PRİM FİYATININ HESABI

Dolu sigortaları çalışmalarında uzun yıllar belirli bölgelerden dışarıya çıkılmamış ve özellikle yoğun dolu etkisinde olan yerlerdeki verilerden elde edilen prim ve hasar değerleri gözönüne alınarak fiyatlar belirlenmiştir.

Ürünler hassasiyetlerine göre beş sınıfa ayrılırken iller ve ilçeler altı tehlike bölgesine ayrılarak primlere esas olan fiyat listeleri oluşturulmuştur.

Bu uygulamanın sürekli yüksek hasarlı bölgelerde üretim yapılması daha geniş alanlardaki dolu sigortaları yayılımını önlemesi nedeni ile yapılan araştırmalar 1991 yılında tamamlanmış ve ürünler hassasiyetlerine göre on ayrı sınıfa, iller ve ilçeler ise a'dan z'ye kadar 23 tehlike bölgesine ayrılmıştır.⁸² Tablo (3)

Ayrıca uzun yılların meteorolojik verileri ile sigorta sektöründen derlenen dolu istatistikleri detayda değerlendirilerek il ve ilçelerin hangi dolu tehlike sınıfında yer aldığını gösteren listeler hazırlanmıştır.⁸³ Tablo (4)

Yalnız özellikle dolunun yoğun olduğu yörelerde dolu tehlike bölgeleri detaylandırılarak köy bazına kadar tehlike bölgesi listeleri elde edilmiştir. (Amasya, Çorum, Adana, İçel, Edirne) Tablo (5)

Sigortası yapılacak ürünün bulunduğu yerdeki dolu tehlike bölgesi tablodan belirlendikten sonra, ürünün sınıfı ile bulunduğu yerin dolu tehlike bölgesinin birleştikleri noktadaki değer, ürünün % olarak prim fiyatını verir.

⁸² DİNLER Tanfer, "Türkiye'de Dolu Sigortası İller Dağılımı Çalışma Raporu", İstanbul, 1993

⁸³ DİNLER Tanfer, "Türkiye için Uygun Dolu Tehlike Bölgeleri Araştırma Raporu", 1991

Örnek:

Ürün: Ayçiçeği Alan: 10 dekar, Satış fiyatı: 6.000 TL/kg, Verim: 200kg/dekar,

Yer: Edirne ili, Lalapaşa ilçesi, Danişment köyü

Tabloya baktığımızda; ayçiçeğinin 2. ürün sınıfında, Danişment köyünün de F dolu tehlike bölgesinde olduğu görülür. 2. sınıf ile F bölgesinin tabloda çakıştığı noktadaki %2,1 değer Ayçiçeğinin o yerdeki sigorta prim fiyatıdır. Ürün alanı, verimi ve satış fiyatı değerlerinin çarpımları elde edilen Sigorta Bedeli, bulunan %2,1 prim fiyatı çarpımı sonucu çiftçinin ödeyeceği prim hesaplanır.

$$10 \text{ dekar} \times 200\text{kg/dekar} \times 6.000\text{TL/kg} = 12.000.000\text{TL}$$

$$12.000.000\text{TL} \times \%2,1 = 252.000\text{TL}'\text{si prim tutar}$$

Tarım Sigortaları, Gider Vergisi'nden muaftır.

2.4. TEMİNATIN BAŞLAMASI VE BİTİMİ

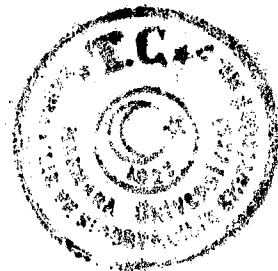
Dolu sigortası teklif formu en çabuk şekilde şirkete gönderilir, poliçe haline dönüştürülür. Teminatın başlaması için primin tamamen veya kısmen ödenmesi şartının yanısıra ürünlerinde belirli gelişme evrelerinde olma zorunluluğu aranır. Şöyle ki, Tahılların filizlenmesiyle, meyvelerin çiçeklerini dökmesinden sonra ve bağlarda tomurcuk gözlerinin

uyanmasından sonra teminat başlar ve sigortalı ürünlerin hasatlarının yapılması (biçilmesi, sökülmesi, toplanması) ile biter.⁸⁴⁻⁸⁵

⁸⁴ Dolu Sigortaları Genel Şartları Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Ankara, 1995
⁸⁵ Gökçe Reklam Ltd. Şti., Sigorta Genel Şartları, İstanbul, Ocak 1994

TARIM ÜRÜNLERİ DOLU SİGORTASI
ÜRÜN SINIFLARI VE DOLU TEHLİKE BÖLGELERİNE GÖRE PRİM FİYATLARI

ÜRÜN SINIFI	TARLA ÜRÜNLERİ, SEBZELER VE FİDELER, MEYVELER, FİDANLAR VE ÇİÇEKLER	DOLU TEHLİKE BÖLGELERİ VE FİYATLARI (%)																					
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T	U	V	Y
1	Şeker ve hayvan pancarı, yonca, silaj mısır, turp, kereviz, salgam, fındık, badem, ceviz, kestane	0.1	0.3	0.5	0.7	0.9	1.1	1.3	1.5	1.7	1.9	2.1	2.3	2.5	2.7	2.9	3.1	3.3	3.5	3.7	3.9	4.1	4.3
2	Ayçiçeği, çay, çavdar, mısır, darı, kuyumi, yerfıstığı, enginar, kuru sarımsak, her çeşit fidanlar	0.6	0.9	1.2	1.5	1.8	2.1	2.4	2.7	3.0	3.3	3.6	3.9	4.2	4.5	4.8	5.1	5.4	5.7	6.0	6.3	6.6	6.9
3	Buğday, arpa, yulaf, nohut, fış, soya, burtak patates, mısır, nar, kolza(trapiska), kuru soğan	1.1	1.5	1.9	2.3	2.7	3.1	3.5	3.9	4.3	4.7	5.1	5.5	5.9	6.3	6.7	7.1	7.5	7.9	8.3	8.7	9.1	9.5
4	Çeltik, mercimek, susam, pamuk, keten, kendir, haşhaş, jüt, bakla, bütün fideleri, bezelye, sebze fideleri, antep fıstığı, limon, greyfurt	1.6	2.1	2.6	3.1	3.6	4.1	4.6	5.1	5.6	6.1	6.6	7.1	7.6	8.1	8.6	9.1	9.6	10.1	10.6	11.1	11.6	12.1
5	Kimyon, anason, fasulye, karnabahar, lahana, semizotu, yeşil soğan, yeşil sarımsak, pirasa, banya, ayva, portakal, zeytin, saraplık üzüm, ispanak	2.1	2.7	3.3	3.9	4.5	5.1	5.7	6.3	6.9	7.5	8.1	8.7	9.3	9.9	10.5	11.1	11.7	12.3	12.9	13.5	14.1	14.7
6	Kavun, tohumluk çim, tohumluk yonca, tohumluk şeker pancarı, biber, paltıcan, tohumluk sebzeler, mandalina, elma, avakado, vişne, muz, armut, incir	2.6	3.3	4.0	4.7	5.4	6.1	6.8	7.5	8.2	8.9	9.6	10.3	11.0	11.7	12.4	13.1	13.8	14.5	15.2	15.9	16.6	17.3
7	Karpuz, domates, erik, kivi, malta eriği, kayısı	3.1	3.9	4.7	5.5	6.3	7.1	7.9	8.7	9.5	10.3	11.1	11.9	12.7	13.5	14.3	15.1	15.9	16.7	17.5	18.3	19.1	19.9
8	Kabak, şeftali, kiraz	3.6	4.5	5.4	6.3	7.2	8.1	9	9.9	10.8	11.7	12.6	13.5	14.4	15.3	16.2	17.1	18	18.9	19.8	20.7	21.6	22.5
9	Şerbetçi özü, marul, sofralık ve kurutulmuş üzüm, altı	4.1	5.1	6.1	7.1	8.1	9.1	10.1	11.1	12.1	13.1	14.1	15.1	16.1	17.1	18.1	19.1	20.1	21.1	22.1	23.1	24.1	25.1
10	Tütün, hıyar, çilek, herçeşitli çiçekler	4.6	5.7	6.8	7.9	9.0	10.1	11.2	12.3	13.4	14.5	15.6	16.7	17.8	18.9	20.0	21.1	22.2	23.3	24.4	25.5	26.6	27.7

Dinler., T. (1991-92-93)

Tablo 3

TABLO 4 İL VE İLÇE BAZINDA DOLU TEHLİKE SINIFLARI

11	BİLECİK	BÜTÜN İLÇELER	A
12	BİNGÖL	BÜTÜN İLÇELER	E
13	BİTLİS	BÜTÜN İLÇELER	E
14	BOLU	MERKEZ	C
		GEREDE	C
		DİĞER İLÇELER	B
15	BURDUR	BUCAK	F
		DİĞER İLÇELER	C
16	BURSA	KARACABEY	C
		DİĞER İLÇELER	B
17	ÇANAKKALE	BÜTÜN İLÇELER	B
18	ÇANKIRI	MERKEZ	D
		DİĞER İLÇELER	C
19	ÇORUM	ÖZEL KÖY TABLOSU	
20	DENİZLİ	ÇAL	D
		ÇİVRİL	D
		DİĞER İLÇELER	B
21	DİYARBAKIR	BÜTÜN İLÇELER	H
22	EDİRNE	ÖZEL KÖY TABLOSU	
23	ELAZIĞ	BÜTÜN İLÇELER	D
24	ERZİNCAN	BÜTÜN İLÇELER	B
25	ERZURUM	BÜTÜN İLÇELER	C
26	ESKİŞEHİR	MERKEZ	G
		ÇİFTELER	G
		MAHMUDIYE	G
		MİHALIÇCIK	F
		SARICA	H
		SEYİTGAZİ	I
		SİVRİHİSAR	H

Kaynak : DİNLER Tanfer, Türkiyede Dolu Sigortası İller Dağılımı Çalışma

Raporu, İstanbul, 199

TABLO 5 ADANA İLİ DOLU TEHLİKE BÖLGELERİ - 1994

<u>İL KODU</u>	<u>İL</u>	<u>İLÇE KODU</u>	<u>İLÇE</u>	<u>KÖY</u>	<u>DOLU TEHLİKE BÖLGESİ</u>
001	ADANA	01	SEYHAN		E
001	ADANA			BÜYÜKÇİLDİRİM	E
001	ADANA			BÜYÜKDİKİLİ	F
001	ADANA			CAMUZCU	E
001	ADANA			ÇAKALKUYUSU	E
001	ADANA			ÇAPUTÇU	E
001	ADANA			DERVİŞLER	F
001	ADANA			DÖRTAĞAÇ	E
001	ADANA			GÖKÇELER	E
001	ADANA			GÖLBAŞI	E
001	ADANA			HIDIRLI	E
001	ADANA			KABASAKAL	F
001	ADANA			KARAHAN	F
001	ADANA			KARAKUYU	E
001	ADANA			KARAYUSUFLU	F
001	ADANA			KARSLI	F
001	ADANA			KAYIŞLI	E
001	ADANA			KİREÇOCAĞI	F
001	ADANA			KOYUNCU	F
001	ADANA			KÖYLÜOĞLU	E
001	ADANA			KURTTEPE	F
001	ADANA			KUYUMCULAR	E
001	ADANA			KÜÇÜKÇİLDİRİM	E
001	ADANA			KÜÇÜKDİKİLİ	F
001	ADANA			MÜRSELOĞLU	F
001	ADANA			SALMANBEYLİ	F
001	ADANA			SARIHAMZALI	E
001	ADANA			SARIHUĞLAR	E
001	ADANA			ŞAMBAYADI	E
001	ADANA			YALMANLI	F
001	ADANA			YENİDAM	E
001	ADANA			YOLGEÇEN	F
001	ADANA			ZEYTİNLİ	F
001	ADANA	02	YÜREĞİR		G
001	ADANA			AFLAK	F
001	ADANA			AKKUYU	F
001	ADANA			ALİHOICALI	F
001	ADANA			AYVALI	F
001	ADANA			BAYRAMHACILI	F
001	ADANA			BEYCELİ	E
001	ADANA			BOYNUYOĞUN	E
001	ADANA			BURUK	F
001	ADANA			CAMİLİ	H
001	ADANA			ÇARKIPARE	E
001	ADANA			ÇAYLI	F
001	ADANA			ÇINARLI	E
001	ADANA			ÇİÇEKLİ	G
001	ADANA			ÇİRİŞGEDİĞİ	E
001	ADANA			ÇOTLU	F
001	ADANA			DEDEPINARI	H

Kaynak :DİNLER Tanfer, Türkiye Dolu Sigortası İller Dağılımı Çalışma Raporu,

İst.1993

TABLO 6 ÜRÜN BAZINDA DOLU SİGORTASI DEĞERLERİ 1995

SİGORTALI ÜRÜNLER	Sigortalı Alan (1000dekar)	Alan oranı (%)	Sig.Bedeli (milyonTL)	Sig.Bedeli oranı (%)	Prim (milyon TL)	Prim oranı(%)	Hasar (milyonTL)	Hasar oranı(%)	H/P (%)
1 buğday	692	68,8	1.939.293	57,6	65.234	48,9	36.422	43,2	55,8
2 arpa	161	16	294.029	8,7	9.757	7,3	6.871	8,2	70,4
3 ayçiçeği	38	3,8	118.532	3,5	1.994	1,5	700	0,8	35,1
4 tohumluk şekerpancarı	20	2	158.524	4,7	13.421	10,1	11.625	13,8	86,6
5 pamuk	19	1,9	190.559	5,7	7.773	5,8	86	0,1	1,1
6 çeltik	13,5	1,3	98.558	2,9	2.899	2,2	15	0,0	0,5
7 üzüm	13	1,3	115.725	3,4	7.461	5,6	4.234	5,0	56,7
8 karpuz	9	0,9	102.275	3	8.790	6,6	15.755	18,7	179,2
9 mısır	4	0,4	47.810	1,4	1.677	1,3	65	0,1	3,9
Sigortalı ilk 9 ürün toplamı	969,5	%96,4	3.065.305	%90,9	119.046	%89,3	75.773	%89,9	68,7
Sigortalı diğer 56 ürün toplamı	36,5	%3,6	300.714	%9,1	14.339	%10,7	8.532	%10,1	36,9
Sigortalı bütün ürünler toplamı (65 ürün)	1006	%100	3.366.019	%100	133.385	%100	84.305	%100	63,2

DİNLER Tanfer, TSV. Çalışma Esasları - 1995 birinci yarın değerlendirmeleri

TABLO 7 İL BAZINDA DOLU SİGORTASI DEĞERLERİ 1995

İl Sıra Kodu	İL	Alan (1000 dekar)	Alan Oranı(%)	Sig.Bedeli (milyon TL)	Sig.Bedeli Oranı(%)	Prim (milyon TL)	Prim Oranı(%)	Hasar (milyon TL)	Hasar Oranı(%)	H/P (%)	
1	22	Edirne	183	18,2	557.960	16,6	16.295	12,2	9.558	11,3	58,7
2	06	Ankara	101	10,0	232.314	6,9	6.948	5,2	2.233	2,6	32,1
3	01	Adana	94	9,3	552.985	16,4	28.175	21,1	25.416	30,1	90,2
4	59	Tekirdağ	93	9,2	303.276	9,0	6.402	4,8	5.804	6,9	90,7
5	05	Amasya	86	8,5	324.986	9,7	25.534	19,1	9.412	11,2	36,9
6	40	Kırşehir	66	6,6	143.166	4,3	4.841	3,6	5.796	6,9	119,7
7	42	Konya	65	6,5	147.937	4,4	4.418	3,3	2.136	2,5	48,3
8	39	Kırklareli	55	5,5	162.023	4,8	3.403	2,6	266	0,3	7,8
9	26	Eskişehir	54	5,4	111.245	3,3	4.568	3,4	1.709	2,0	37,4
10	19	Çorum	34	3,4	77.829	2,3	4.986	3,7	5.786	6,9	116,0
		Sigortalı İL 10 ilin toplamı	831	%82,6	2.613.721	%77,7	105.570	%79,1	68.116	%80,8	64,5
		Sigortalı diğer 40 ilin toplamı	175	%17,4	752.298	%22,3	27.815	%20,9	16.189	%19,2	58,2
		Sigortalı bütün illerin toplamı (50 il)	1.006	%100	3.366.019	%100	133.385	%100	84.305	%100	63,2

DİNLER Tanfer, TSV. Çalışma Esasları - 1995 birinci yarısı değerlendirmeleri

2.5. EKSPERTİZ (Hasar Tespiti)

Hasar tesbiti iki şekilde yapılır:

i) **Ön Ekspertiz:** Sigortalı ürünün olgunlaşma döneminden önce dolu düşerse ve hasarı da %100 oranında değilse bu durumda ön ekspertiz yapılır. Ön ekspertizde amaç, sigortalı ürüne dolunun düşüp düşmediği, şiddeti ve zarar şekli ile hasar gören ürünün poliçe ile uygunluğunu tesbit etmektir. Ürün henüz olgunlaşmadığından tespit edilecek herhangi bir hasar yüzdesi, ürünün ileride gelişmesi, düzelmesi veya bozulması sebebiyle çok değişebilir. Bu durum ise taraflar arasında anlaşmazlıklara yolaçabilir. Bu nedenle ön ekspertize hasar oranı hakkında sigortalıya birşey söylenmez. Sadece dolunun şiddeti ve ürünün meydana getirdiği hasarı hafif, orta veya şiddetli oluş şekli tarif edilir. Ön ekspertiz tarihinden hasada kadar geçen süre içinde ürüne yeniden dolu düştüğü takdirde, ikinci bir ön ekspertiz yapılır.

ii) **Kesin Ekspertiz:** Sigortalı ürüne dolu, hasat zamanından az evvel, yani olgunlaşma devresinde düşmüş ise veya daha önce ön ekspertizi yapılan ürünler olgunlaşma devresine (hasat devresi) girmiş ise veya dolu üründe tam hasar (%100) yapmış ise, bu durumlarda kesin hasar tesbiti yapılır. Kesin hasar tesbitlerinde belirlenen hasar oranı yüzde ile gösterilir. Tazminat bulunan bu yüzde oranına göre Dolu Sigortası Genel Şartlarının gereğince, Şirket tarafından hesap edilerek ödenir. Ön ekspertiz raporlarına tazminat ile ilgili olarak kesin bir netice (yüzde oranı) yazılmadığından sigorta ettiren veya vekilinden imza almaya gerek yoktur. Yalnız Genel Şartlar gereğince ürünün hasat zamanına kadar hasar miktarını düzeltmesi için elinden gelen azami gayreti göstermesi gerektiği sigorta ettirene izah edilir. Düzenlenen hasar raporlarının birinci nüshaları şirkete gönderilir.

Dolu sigortaları hasar tesbitleri yasal olmamakla beraber sigorta şirketlerinin bünyelerinde görevli tarımcılarla yürütülmüştür. Bu yıllarda hasar tesbitleri sigorta şirketleri tarafından reklam malzemesi olarak kullanılmış, aynı şiddetteki dolunun aynı hasar oranında etkilediği aynı yöredeki aynı çeşit ürüne o yörede çalışan sigorta şirketlerinin görevlendirdiği elemanları farklı hasar oranlarında hasar tesbiti yapmışlardır. Buda çiftçide önemli ölçüde güvensizlik oluşturduğu için, dolu sigortası giderek kan kaybetmeye başlamıştır.⁸⁶

1995 yılında kurulan Tarım Sigortaları Vakfı (TSV) dolu sigortaları hasar tesbit organizasyonunu sağlayacak çalışmaları başlatmıştır.⁸⁷

Türkiye genelinde dolu sigortaları yapılan illerde sigortalı ürünler esas alınarak bu ürünlerin uzmanı olan tarımcılar dolu hasar teknikleri konularında eğitilmiş ve bağımsız olarak hasar tesbitlerinde görevlendirilmeye başlanmışlardır.

⁸⁶ DİNLER Tanfer, "Tarım Sigortalarında Hasar Tespiti" Sigorta Dünyası Dergisi, İstanbul, 1988

⁸⁷ DİNLER Tanfer, "Ziraat Mühendisleri V. Teknik Kongresi" Ankara, 1994

IV. BÖLÜM

1. SERA VE ÜRÜNLERİ SİGORTASI:

Seralarda yetiştirilen ürünler ile sera cam ve naylon (plastik) örtülerinin sadece doluya karşı sigortası yapılabilir. Cam seralarda dolu ile birlikte yangın ve fırtına ek teminatı, naylon (plastik) seralarda ise dolu ile birlikte sadece yangın teminatı verilebilir. Açık alandaki ürünler için hazırlanan dolu tehlike bölgeleri, listeleri Seralar içinde aynen kullanılır. Seraların cam veya naylon örtülerini doluya karşı sigorta etmek ancak içindeki ürünleriyle birlikte sigorta edildiği takdirde mümkündür.

Sera sigortalarında ön ekspertiz çalışması zorunludur.

Cam Sera Sigortası, şirketin matbu Cam Sera Sigortası Teklif formunun bütün sütunları eksiksiz doldurularak yapılır. Tablo (8)

Cam Sera sigortalarında doluya ek olarak yangın teminatı verilmekteydi.Yapılan bir çalışma sonucunda fırtınaya karşıda teminat verilmeye başlanmıştır.⁸⁸

Bu çalışma sonucu hazırlanan il ve ilçelerin fırtına tehlike bölgelerini gösteren ek listeler bugün cam sera fırtına sigortalarında esas alınmaktadır. Tablo(9) Fırtına tehlike bölgeleri,

Cam sera sigortalarında uygulanan dolu tehlike bölgeleri aynı olmasına rağmen prim fiyatları cam,ürün ve teknik donanım için ayrı ayrı verildiği için açık arazidekinden farklıdır.Tablo (10)

⁸⁸ DİNLER Tanfer, "Dolu Sigortaları Uygulama Teknikleri ve Esaslarına İlişkin Araştırmalar", İstanbul, 1992

TABLO-8 CAM SERA SİGORTASI ÖN BİLGİ FORMU

Sigorta ettirenin Adi Soyadı: ..	Branş No : Acente : Sigortanın Başlangıcı : Sigortanın Bitimi :
-------------------------------------	--

SEBAMIN BULUNDUĞU ABAZININ				SEBAMIN		
İLİ:	İLCESİ:	KÖYÜ:	MEYDANI/MAHALLESİ:	YAPIM YILI:	EBADLARI (metre):	ALANI (metre kare):
ADA NO:		PARSEL NO:				

SİGORTA ETTİREN :	O MAL SAHİBİ	O ORTAKCI	O KİRAÇI
-------------------	--------------	-----------	----------

CAM ÖRTÜ BİLGİLERİ	KALINLIĞI (mm)	ÖLÇÜLERİ ENİ x BOYU (cm ²)	BİR CAMIN ALANI (m ²)	ADETİ	TOPLAM CAM ALANI (m ²)	FİYATI (TL/m ²)	SİGORTA BEDELİ (TL)
ÇATI							
YAN							
ÖN - ARKA							
CATLAK CAMLAR							
KIRIK CAMLAR							

ÜRÜN BİLGİLERİ						
CİNSİ	ÇEŞİDİ	M ² DEKİ ÜRÜN MİKTARI	TOPLAM ÜRETİM ALANI (m ²)	TOPLAM ÜRÜN MİKTARI	BİR M ² DEKİ ÜRÜNÜN DEĞERİ (TL)	SİGORTA BEDELİ (TL)

KONSTRÜKSİYON BİLGİLERİ	PROJE TİPİ	İMALATÇI FİRMA	ANA ÇATI MALZEME TİPİ VE ÖLÇÜLERİ	DİKKELERİN BETON DERİNLİĞİ (cm)	SİGORTA BEDELİ (TL)

TEKNİK DONANIM BİLGİLERİ	TİPİ	ÖZELLİĞİ	SİGORTA BEDELİ (TL)
Isıtma Donanımı			
Sulama Donanımı			
Havalandırma Donanımı			

TEMİNATLAR	TOPLAM SİGORTA BEDELİ (TL)	FİYAT %				PRİM TUTARI (TL)
		Dolu	Firına	Yangın	Toplam	
ÜRÜN						
CAM						
KONSTRÜKSİYON						
TEKNİK DONANIM						
		TOPLAM				

Yukarıdaki sorulara tam ve doğru olarak cevap verdiğimi beyan ve tasdik eder, yukarıda yazılmış olan ürünleri belirtilen tehlikelere karşı Dolu Sigortası Genel ve Şartlarına göre sigorta ettirmeyi kabul ederim.

Sigorta Ettiren
Tarih ve İmza

Acente
Tarih ve İmza

Yukarıda yazılı bilgileri içeren sera ve ürünleri tarafımdan görülmüş ve incelenmiş olup, Sigorta edilmesel

O UYGUNDUR

O UYGUN DEĞİLDİR

Tarım Uzmanı

Tarih ve İmza

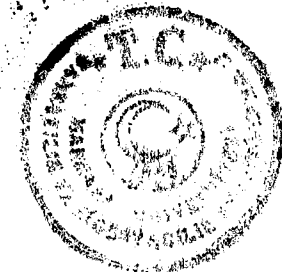
CAM SERA SİGORTASI - 1994

FIRTINA TEHLİKE BÖLGELERİ

İL KODU	İL VE İLÇELER	FIRTINA BÖLGESİ
01	ADANA MERKEZ DİĞER İLÇELERİ	2 1
07	ANTALYA BÜTÜN İLÇELERİ	3
09	AYDIN KUŞADASI DİĞER İLÇELERİ	3 1
10	BALIKESİR MERKEZ AYVALIK EDREMİT DİĞER İLÇELERİ	3 5 4 1
16	BURSA BÜTÜN İLÇELERİ	1
17	ÇANAKKALE MERKEZ BOZCAADA DİĞER İLÇELERİ	4 5 1
20	DENİZLİ MERKEZ DİĞER İLÇELERİ	3 1
31	HATAY ANTAKYA İSKENDERUN DİĞER İLÇELERİ	2 2 1
33	İÇEL ANAMUR AYDINCIK SİLİFKE DİĞER İLÇELERİ	2 2 5 1
34	İSTANBUL FLORYA SARIYER DİĞER İLÇELERİ	2 4 1
35	İZMİR MERKEZ BERGAMA ÇEŞME DİKİLİ SELÇUK DİĞER İLÇELERİ	4 4 6 2 5 1
41	KOCAELİ BÜTÜN İLÇELERİ	1
45	MANİSA MERKEZ AKHİSAR DİĞER İLÇELERİ	2 4 1
48	MUĞLA BODRUM MARMARİS DİĞER İLÇELERİ	4 5 1

Kaynak : DİNLER T. İçer, N. , "Sera Fırtına Bölgeleri Araştırma Raporu" 1991

Tablo 9

Tablo 10 CAM SERA SİGORTASI PRİM FİYATLARI - 1995

DOLU TEHLİKE BÖLGELERİ VE PRİM FİYATLARI (%)																							
A0	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T	U	V	Y	Z	
CAM	0.30	0.40	0.50	0.60	0.70	0.80	0.90	1.00	1.10	1.20	1.30	1.40	1.50	1.60	1.70	1.80	1.90	2.00	2.10	2.20	2.30	2.40	2.50
ÜRÜN	0.10	0.15	0.20	0.25	0.30	0.35	0.40	0.45	0.50	0.55	0.60	0.65	0.70	0.75	0.80	0.85	0.90	0.95	1.00	1.05	1.10	1.15	1.20
TEKNİK DONANIM	0.10	0.15	0.20	0.25	0.30	0.35	0.40	0.45	0.50	0.55	0.60	0.65	0.70	0.75	0.80	0.85	0.90	0.95	1.00	1.05	1.10	1.15	1.20
FIRTINA TEHLİKE BÖLGELERİ VE FIRTINA PRİM FİYATLARI (%)																							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10														
CAM	0.40	0.60	0.80	1.00	1.20	1.40	1.60	1.80	2.00	2.20													
ÜRÜN	0.10	0.20	0.30	0.40	0.50	0.60	0.70	0.80	0.90	1.00													
KONSTRÜKSİYON	0.30	0.40	0.50	0.60	0.70	0.80	0.90	1.00	1.10	1.20													
TEKNİK DONANIM	0.10	0.20	0.30	0.40	0.50	0.60	0.70	0.80	0.90	1.00													
YANGIN, YILDIRIM, PATLAMA VE UÇAK GÖVDESİ																							
CAM	ÜRÜN				KONSTRÜKSİYON				TEKNİK DONANIM														
0.15	0.15				0.15				0.15				0.15										

Kaynak : DİNLER T. İÇER N. "Sera Fırtına Bölgeleri Araştırma Raporu", 1991

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çiftçilik faaliyeti doğal, sosyal, kişisel çok sayıda risklerle karşı karşıyadır. Ancak çiftçilik faaliyetini diğer faaliyetlerden ayıran en önemli özellik tarımın büyük ölçüde tabiata bağlı olmasıdır. Tarım bir yandan hava, rüzgar, sel, kuraklık, don ve dolu gibi tabii afetlerle, diğer yandan çeşitli hastalık ve zararlılarla iç içedir. Diğer taraftan çiftçiler hastalık ve kaza sebepleriyle hayvanlarının ölmesi, kıymetten düşmesi veya kullanılmaması yüzünden yatırımlarını ve gelecekteki gelirlerini kaybetme tehlikesiyle de devamlı olarak karşı karşıyadırlar.

Bu gibi zararlar sonucu, çiftçi fakirleşmekte, kirasını, vergisini, aldığı kredileri, borçlarını ödeyemez hale gelmektedir. Bu durum çiftçilerin borçlarının artması neticesini doğurmaktadır. Böyle durumlarda çiftçinin tekrar tarımsal faaliyetini sürdürmesi zorlaşmakta veya devam ettirse bile, üretim için gerekli şartları eksiksiz yerine getirmesi imkansızlaşmaktadır. O nedenle, tarımsal üretimin devamı, ürün fiyatlarının ve çiftçi gelirlerinin istikrarını sağlamak üzere geniş kapsamlı bir tarım sigortası uygulamasına ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç ülkemizde henüz giderilememiştir.

Diğer ülkelerde devletin Tarım ürün sigortalarına olan destekleri çeşitli şekillerde sürmektedir. Ürün Sigortalarının zorunlu veya isteğe bağlı olarak devletin sisteme, prim veya hasara destek verdiği bilinmektedir. Ülkemizde devletin herhangi bir katkısı bulunmamaktadır.

Ancak her şeyden önce sözü edilen ülkelerin o noktaya gelene kadar geçirdiği aşamalar, deneyimler, sistemler ve sonuçları irdelenmelidir.

Gelişmiş ülkeleri görüp, örneklerini ülkemizde uygulamaya geçirmek için

koşulların çok iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Birbirinden farklı etkileri olan faktörlerle oluşan sonuçların, bir başka ülkeye uyarlanmasında bazen büyük güçlükler doğmaktadır.

Herşeyden önce çiftçinin “neden sigortaya ihtiyaç olduğunu” öğrenmesi ve giderek sigorta bilincinin oluşması gerekmektedir. Örnek verilen ülkelerde temel kural budur. Sistem bunun üzerine kurulmuştur. Çiftçiye üretim teknikleriyle birlikte “üretimde riskler” öğretilmekte, hatta tarımsal üretim programları da buna göre yapılmaktadır. Böylece sigorta bilincine sahip olan çiftçi, sigorta şirketine başvurmaktadır. Her ülkede önce dolu sigortası ile başlayan ürün sigortaları, dolu sigortaları ülke genelinde yayılıp, gelişme gösterdikten sonra, yeni yeni riskler için değişik ürün ve bölgelerde sigorta yaparak gelişmelerini sürdürmektedir.

Dolu sigortası gelişmemiş, fakat diğer teminatları verebilen ülke örnekleri yoktur. Sigortası gelişmiş olan ülkelerde, ancak dolunun gelişmesinden sonra don, kuraklık ve sel teminatları verilebilmiştir. Yani bir ülkede “multirisk”lerden ve “ürün sigortalarından” söz etmeden önce şu iki kural uygulamaya konulmalıdır.

Birinci kural çiftçinin sigortanın ihtiyaç olduğunu benimsemesi, ikincisi ise bu tezde sözü edilen şekilde dolu sigortasının yaygınlaştırılmasıdır.

Bu yayılmanın sağlanabilmesi için Tarımsal üretim tekniklerin çiftçiye ulaştırmada günümüzün ve çağın gerisinde kalan Tarım ve Köyişleri Bakanlığının tarım ürünleri riskleri ve bunların sigortalanması hakkında çiftçinin eğitilmesi için başlatılan çalışmaları daha sağlıklı programlarla desteklemeli ve yürütmelidir.

Bu çerçevede Ziraat Fakülteleri Tarım Sigortalarını ders olarak kabul etmeme şeklindeki hatalarını ivedilikle gidermelidirler. Çünkü bu konu işsiz Ziraat Mühendislerine istihdam konusu olmuştur ve gelecekte olmaya devam edecektir.

Örgütlenmeyi bilmeyen Türk çiftçisi bugün için çağın gerisinde kalmış ve çok parçalı olan çiftçi birliklerini birleştirerek önce “Türkiye Çiftçiler Birliği”nin oluşmasını sağlamalı ve TBMM’de çıkmayı bekleyen yasalarını çıkartmalıdır. Ürünler bazında oluşacak yöresel çiftçi birlikleri “Sigorta” konusuna sahip çıkmalıdırlar.

Sigorta Şirketleri diğer branşların % 1’ini teşkil eden Tarım Sigortalarını “Varmı diye soran olursa yok demeyelim” düşüncesinden sıyrılarak , gerçek potansiyelini görüp A’dan Z’ye bu branşları yeniden ele alıp, tarımcılardan kurulu acente sistemlerini destekleyecek yatırımlar yaparak planlı ve programlı bir çalışmayı acilen başlatmalıdırlar.

Tarım Sigortaları Vakfı hasar tesbit koordinasyonunda görevli 210 uzman Tarımdan oluşan eksperler ordusunun yanısıra özellikle “Hayvan Hayat Sigortaları” içinde veteriner ağını kurma çalışmalarını hızla tamamlamalıdır. Elde ettiği ve Dünyada çok az ülkede bulunan köy bazındaki değerlerden bizim yararlandığımız gibi diğer ilgi kuruluşlarında yararlanması sigorta şirketlerindeki bu bilgilerle tarım sigortasını yaygın hale getirmeleri sağlanmalıdır.

Japonya’da çeltik üreten ve hemen her türlü riskine teminat alan çiftçinin devlet, hem sigorta priminin % 70’ini karşılamakta, hem de ürününü dünya piyasalarının 3 katına satın alabilmektedir.

Çiftçinin nüfus içindeki payı yüzde birlerde olan bu ülkede, korumacılık dekar başına 80 dolarken bizde nüfusun yarısına yakını oluşturan çiftçi kesimi için devlet korumacılığı dekar başına sadece 4 dolardır. Tarım sigortalarının gelecekte alacağı yol, devletin konuya olan yakınlığı ile doğrudan ilgilidir.

Bizdeki uygulamada doğal afetlerle ilgili 5254 sayılı muhtaç çiftçilere ödünç tohumluk verilmesi hakkındaki yasa ile 2090 sayılı yasa bugüne kadar uygulamada yetersiz kalmıştır. Doğal afetlerden meydana gelen hasarların devletçe ödeneceğini düşünen çiftçi, sigortayı bilse bile yaptırmaya yanaşmamaktadır. Bu haliyle 2090 sayılı yasa tarım sigortalarının gelişmesinde en büyük engeli oluşturmaktadır.

Bu yasanın kaldırılması ve yerine getirilecek “Tarım Ürün Sigortaları Yasası”nın yıllardır yapılan tartışmalarının biran önce bitirilmesi ve sonuçlandırılması gerekmektedir.

Etkin bir tarım sigortası sisteminin oluşturulabilmesi için öncelikle bu yasal düzenlemeler yapılmalı ve daha sonra devletin tarım sigortasına katılımı sağlanmalıdır. Devletin tarım sigortasına katılımı; prime yardımda bulunmak, sigorta işlemlerinin yönetim ve organizasyon giderlerine katılmak, kolay reasurans sağlamak, eğitim çalışmaları yapmak, etkin bir kontrol mekanizması kurmak v.b. şeklinde olabilir. Ancak bunlardan en etkin ve yaygın olan prime yardımda bulunmaktır. Ayrıca sigorta uygulamasında görev alacak kurumlar, öncelikle sigortalanacak ürünler ve bölgeler, sigortalanacak riskler ve hangi üreticilerin öncelikle sigorta kapsamına alınacağını da belirlenmesi gereklidir. TSV'nin bu konuda değerli çalışmaları vardır. Bunlar üzerinde detaylı araştırmalar devam ettirilmelidir.

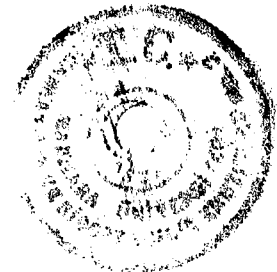

Son yıllarda yapılan düzenlemeler T.Ticaret Kanunu'nun ilgili maddelerinde öngörülen değişikliklerle, sigortacılık mevzuatının sigortacılığın gelişmiş olduğu ülkelerde, üyesi bulunduğumuz OCDE ülkeleri ve ayrıca A.B ülkeleri mevzuatına ve uygulamalarına uyumu sağlanırken sigortalıların hak ve menfaatlerinin daha iyi korunması, sigorta istihsalinin artması, primini ödemeye teşvik edilmesi, sigorta şirketlerin daha kuvvetli bir yapıya sahip olması ülke ekonomisine fon yaratma gibi ekonomik ve sosyal fonksiyonların daha iyi ifade edilebilmesi mümkün olacaktır.

Ülkemizde bugün "Tarım Sigortaları Acentesi", "Tarım sigortaları Eksperi", "Tarım Sigortaları Vakfı" gibi yeni olgular geliştiğini görmekteyiz. Kısa zamanda başarılanlar alınan mesafeye bağlı olmaksızın kazanılan yeni değeri ve ivmeleri göstermesi bakımından son derece önemlidir. Tarımcıların buna sahip çıkmaları ile, çok kısa bir sürede "Dolu Sigortaları Şirketi", "Çiftlik Hayvan Sigortaları Şirketi" gibi batının hiçde yabancı olmadığı sistemlerini ülkemiz koşulunda çiftçimizin hizmetine sunabilmesinin gururunu yaşayabilirler.

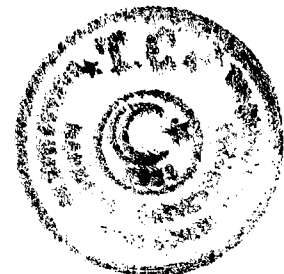
Bu arada tarımsal yapılar, alet ve makinalar, tarım ürünlerinin taşınması, tarım kesiminde yaşayanların hayat, kaza sağlık sigortaları da geliştirilerek çiftçinin refah seviyesi yükseltilebilecektir. Ancak o zaman Ulu önder Atatürk'ün söylediği gibi "çiftçi milletin efendisi" olma noktasına gelecektir. Bu da tarım sigortası ile ilgili her fert ve kuruluşa hepimize ayrı ayrı ve yeni sorumluluklar yüklemektedir.

Teşekkürler

TABLO LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa No.</u>
1. Çeşitli Ülkelerde Tarım Ürünlerine verilen sigorta teminatları	30
2- Dolu Sigortası Teklif Formu	90
3- Ürün Sınıfları ve Dolu Tehlike Bölgelerine Göre Ayrımı	94
4- İl ve İlçe Bazında Dolu Tehlike Bölgeleri	95
5- Adana İli Köy Bazında Dolu Tehlike Bölgeleri.....	96
6- Ürün Bazında Dolu Sigortası Değerleri	97
7- İl Bazında Dolu Sigortası Değerleri	98
8- Cam Sera Ön bilgi (Teklif Formu)	102
9- İl ve İlçe Bazında Cam Sera Fırtına Tehlike Bölgeleri	103
10- Cam Sera Sigortası Prim Fiyatları.....	104

KAYNAKLAR

Kaynak
No :

- 1 Akatlı Cengiz; Yangına Karşı Sigorta ve Yangın Reasüransı, İstanbul, 1985
- 2 Anonymous ; Resmi Gazete T.C. Bşk. Mevzuat Gelişme ve Yayın Genel Müdürlüğü , Ankara, 1991
- 3 Black K. ; Encylopedia American, Roma, 1970
- 4 Bozer Ali ; 1980 Sigorta Hukuku
- 5 Cavga Erhan ; M.Ü.Master Tezi “Türkiye’de Tarım Sigortaları uygulamalarında dolu sigortalarının değerlendirilmesi”, İstanbul, 1994
- 6 Dinler Tanfer ; “Agricultural Insurance Developing Plan For Turkey”, Münih 1987
- 7 Dinler Tanfer ; “Tarım Ürünleri Sigortaları”, Tok Dergisi, Ankara, 1988
- 8 Dinler Tanfer ; “Tarım Sigortaları”, Çiftçi ve Köy Dünyası Dergisi, Ankara, 1988
- 9 Dinler Tanfer ; “Sektörün 1988 yılı Rekortmeni : Tarım”, Sigorta Dünyası Dergisi, İstanbul, 1988
- 10 Dinler Tanfer ; “Tarım Sigortasını Tarımcılar Yapmalı”, Hasat Dergisi, İstanbul, 1988
- 11 Dinler Tanfer ; “Tarım Sigortalarında Hasar Tespiti” Sigorta Dünyası Dergisi, İstanbul, 1988
- 12 Dinler Tanfer ; “Tarım Sigortalarını Tanıtacağız”, Ticaret Gazetesi, İzmir, 1987
- 13 Dinler Tanfer ; “Tarım Sigortaları”, Tarım Makinaları Bilim ve Tekniği Dergisi, Ankara, 1988
- 14 Dinler Tanfer ; “Sera ve Sera Ürünleri Sigortası”, İzmir, 1988
- 15 Dinler Tanfer; “Tarım Sigortaları ile Tanışıyor musunuz?”, Sigorta Dünyası Dergisi, 1988
- 16 Dinler T.- Gabriel H. “Tarım Ürünleri Hasar Tespit Teknikleri Kurs Notları”, Adana, 1989

- 17 Dinler Tanfer ; "Tarım Sigortaları Yasa Taslağı ile ilgili öneriler", Ankara, 1989
- 18 Dinler Tanfer ; "Uluslararası Tarım Sigortaları Seminer Notları", İstanbul, 1990
- 19 Dinler Tanfer ; "DPT Tarım Sigortaları Brifing Notları, Ankara, 1990
- 20 Dinler Tanfer ; "Tarım Sigortalarına Giriş", İ.Ü. Ders notu, İstanbul, 1990
- 21 Dinler Tanfer ; "Köy Bazında Kümüil Kontrolleri Araştırma Raporu", 1990
- 22 Dinler Tanfer; "Türkiye'de Dolu Sigortaları Uygulamaları ve Hasar tespit Teknikleri", İstanbul, 1990
- 23 Dinler Tanfer ; "Türkiye için ürün sınıflandırılması ve kodlanması" 1990
- 24 Dinler Tanfer ; "Türkiye için Uygun Dolu Tehlike Bölgeleri Araştırma Raporu", 1991
- 25 Dinler T.- Sürmeli American Home A.Ş. Eğitim Semineri Notları, 1991
A.,
- 26 Dinler T., İçer N., "Sera Fırtına Bölgeleri Araştırma Raporu" 1991
- 27 Dinler T. - "Sera ürünleri, meyve ve sebzelerde hasar tespit teknikleri" Kurs Notu, Antalya, 1991
- 28 Dinler Tanfer ; Scneckhenburger.H "Agricultural Insurance Marketing" Agricultural Insurance Course, 1992
- 29 Dinler Tanfer ; "Dolu Sigortaları Uygulama Teknikleri Ve Esaslarına İlişkin Araştırmalar", İstanbul, 1992
- 30 Dinler Tanfer ; "Dünyada Tarım Sigortaları Uygulamaları ve Türkiye Modeli" İstanbul, 1992
- 31 Dinler Tanfer; "Köy Kodları Araştırma Raporu; il, ilçe ve köy kodları araştırma raporu", İstanbul 1993
- 32 Dinler Tanfer; "Türkiye'de Dolu Sigortası İller Dağılımı Çalışma Raporu", İstanbul, 1993
- 33 Dinler Tanfer; "Hasar Verilerinin Değerlendirilmesi ve Sonuçları", İstanbul, 1993
- 34 Dinler Tanfer; "Yıllık Dolu Yağış Günleri Araştırma Raporu", İstanbul, 1993
- 35 Dinler Tanfer; "Tarım Sigortaları" Reasür Dergisi, 1993
- 36 Dinler Tanfer; "Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Tarım Sigortaları Uygulamaları", 1994
- 37 Dinler Tanfer ; "Ziraat Mühendisleri V. Teknik Kongresi" Ankara, 1994
- 38 Dinler Tanfer ; "İ.Ü. Tarım Sigortaları Ders Notları", İstanbul, 1994
- 39 Dinler Tanfer; "Türkiye'de Dolu Sigortası İller Dağılımı Çalışma Raporu", İstanbul, 1994

- 40 Dinler Tanfer; “Sigortacı Gözüyle Tarım Ürünleri Sigortası Yasa Taslağı
Hakkında Görüşler”, Hasat Dergisi, İstanbul, 1994
- 41 Dinler Tanfer; Dolu Sigortası Genel Şartları Değişiklik Önerileri, Ankara,
1995
- 42 “Dünya Gazetesi” sayı : 10573-4037, s:1
- 43 Ekener Haşim, “Sigorta Endüstrisinin Ekonomideki yeri” İKAV İstanbul,
1995
- 44 Eraktan Gülcan, “Türkiye’de Zirai Sigortaların Durumu ve Önemi”, Ankara
Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Notları, Ankara, 1971
- 45 Kasten Erich, Agricultural Reinsurance and Insurance, 1990
- 46 FAO, Expert Consultation On Crop Insurance, Rome, 1986
- 47 Gökçe Reklam Ltd. Şti., Sigorta Genel Şartları, İstanbul,
Ocak 1994
- 48 Göktekin Mehmet , “Özel Ürün Sigortaları” Münih Re Seminer Notu, Adana,
1992
- 49 Gautier, M.L., Assurance Contre l’Incendie Editions de l’Observateur, Paris,
1964
- 50 Hasat Dergisi Temmuz , 1988
- 51 İçer Necati, “Tarım Sigortalarında Eğitim ve Tanıtım”, Tarım ve Köy
Dergisi, Ankara, 1993
- 52 Karadayı Sedat, “Tarım Ürün Sigortaları Desteklenmesi”, Tarım ve Köy
Dergisi, Ankara, 1993
- 53 Kasten Erich, “Under Writing Crop Insurance”, Agricultural Insurance
Seminer Notes, 1986
- 54 Kado ve Shigeno “Experince of with insurance scheme in Japon” işletmeciliği
prensipleri 1988

- 55 Metezade Zihni, "Türk Sigorta Sektöründe Yeni Gelişmeler" IKAV, İstanbul, 1994
- 56 Nacak İ.Pınar Özdemir "İzmir Yöresinde ve Seçilmiş Bazı Ürünlerde Tarım Sigortaları Uygulamaları" Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1995
- 57 Pekiner K., "Sigorta işletmeciliği Prensipleri", 1974
- 58 Romel ABD: Ürün Hasarları Sigortası, 1970
- 59 Ray K. , Agricultural Insurance 1981
- 60 Timur Hüseyin, "Elementer Hasarlar Sigortası", E.Ü. Yayınları, İzmir, 1970
- 61 Tanrıvermiş Harun, "Tarım Sigortaları", Ankara 1994
- 62 Türkiye Ekonomisi "AÖF yayınları, Eskişehir, 1994
- 63 Tokgöz İsmet "Zirai Sigortalar" Sanayi VE Ticaret Bakanlığı Murakebe Kurulu yayını, İstanbul, 1987
- 64 Dolu Sigortaları Genel Şartları Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Ankara, 1995
- 65 D.İ.E. Türkiye İstatistik Yıllığı 1994

**MARMARA UNIVERSITY
BANKING AND INSURANCE INSTITUTION
INSURANCE DEPARTMENT**

**THE EVALUATION OF THE DEVELOPMENT
AND APPLICATIONS OF THE
AGRICULTURAL INSURANCE IN TURKEY**

**THE SUMMARY
OF
MASTER THESIS**

by

ISKENDER YAMAN

Supervisory : Prof. Dr. OSMAN ALTUĞ

ISTANBUL - 1995

In Turkey, agriculture has played an important role in the development of industry for many years. Agriculture assists a nation's economy by producing raw materials to industry and by meeting the needs of population as food. However, agriculture has not been developed as the industry developed with the help of scientific and technological support.

The ratio of population in countryside to overall population was 75.8 % in 1927, 75.6 % in 1940, 75 % in 1950. It started to decrease from the year of 1960 and it became 68.1 % in 1960, 61.5 % in 1970, 56 % in 1980 and 41 % in 1990.

The number of people who live in countryside was 10.342.391 in 1927. It increased to 25.091.950 in 1980. Now 23.146.684 people live in countryside in Turkey. This number is 2.5 times is more than the number of people who live in countryside in Europe. However, the rate of agriculture in G.N.P (14.3 %) and in export (15.5 %) force us to deal with the existing problems that prevent the development of agriculture. Since agriculture has different properties with respect to other sectors, the problems encountered in agriculture are different than problems in other sectors.

Our country has all favorite conditions for agriculture. In order to get maximum outcome from agriculture and assist for the development of economy, it is important to pay great attention on the organization of insurance.

Although industrilization was accepted as the first aim for the development of Turkey after the foundation of Turkish Republic, agriculture conserved its importance. The importance of agriculture in economy can be listed as follows:

- 1- The rate of agricultural out come in GNP.
- 2- The rate of population in contryside to overall population.
- 3- The rate of agricultural products in overall export products.

Agricultural activities are under the effect of natural, social and individual risks. The most important point that differs agriculture from other activities is the dependence of it on nature. Agriculture is under the effect of many disasters like wind, flood, drought, frost and hail. It is also affected by different plant diseases and harmful insects. Moreover, farmers are about to lose their investment for the future and their income because of the death of animals due to diseases and accidents, and the loss of worth. As a result of these types of loss, the farmers become

poor and don't pay rental, tax, credits and dept. As a result, the depts of farmers start to increase. Under these conditions, it becomes too difficult for farmers to continue agricultural activities. For this reason, it is important to apply insurance activities in agriculture. Unfortunately, insurance has not been applied in agriculture in our country for many years. On the other hand, in other countries, governments support Agricultural Products Insurance. Agricultural Products Insurance is compulsory in some countries and optional in other countries. In any case governments support it by founding premium or loss. In our country, the government does not support it in any way. It is important to look at the development of insurance in other countries to reflect experiences obtained to develop insurance in our country.

It is necessary to analyze the applications in developed countries in order to adapt them to the insurance system in our country. Most of the time, some serious problems emerge in the adaptation of the system of a country to another.

First of all, it is important to explain farmers why they need insurance. It is the main idea in developed countries. The insurance system is organized upon this main idea. The scientific farming methods and production risks are taught to farmers, so that farmers having enough knowledge about insurance apply to insurance companies. By the

development of the insurance against hail, agricultural products insurance starts to spread all over the country.

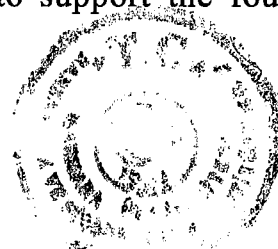
It is not possible to give a guarantee against other risk without the development of insurance against hail. In developed countries , it is observed that insurance against frost, drought and flood has developed after the development of insurance against hail. It means that the following two rules must be applied before talking about multirisks and insurance.

1- To accept the insurance as a need.

2- To spread out insurance against hail.

In order to spread out insurance against hail, it is important to educate farmers to be aware of new farming methods. Also it is important to place a course called “Agricultural Insurance” into the curriculum of the Faculty of Insurance. Recently many agriculturists have started to work in the field of agriculture. It would be better if they are educated for insurance.

It is important to organize farmers by the foundation of “Farmers Association”. As a result, regional Farmers’ Associations will try to spread out insurance. It is also important to support the foundation of

insurance agencies by farmers. It is also important to form Veterinary Surgeon Society for the development of Husbandary Insurance.

In Japon, the government founds 70 % of the premium of the insurance against hail and also buys the products with a price of 3 times more than the price of the same product in stock markets.

Although the rate of population in countryside to overall population is 1 % in developed countries, the conservation in \$ 80 per 100 m². In our country , the rate of population in countryside to overall population is approximately 50 % but the conservation is \$ 4 per 1000 m². The development of insurance depends on the policy of government.

In our country, farmers don't want to found their loss with the help of insurance because the government founds their loss. For this reasons the laws that help farmers to found their loss from government are the most important obstacle in the development of insurance. Instead of these laws, the law of Agricultural Products Insurance must be applied.

In order to form an effective agricultural insurance, first off all, these legal improvements must be done. After that the government must be forced to cooperate with insurance companies. The cooperation of the government with insurance companies can be one of the following ways:

1-To found premium

2-To found the expenses for administration and organization of insurance activities.

3-To help insurance companies for reinsurance.

4-To support educational activities

5-To establish an effective control mechanism

6-To conduct studies on the kinds of agricultural products that can be insured and the determination of loss rates for different regions.

The coordination of some topics in Turkish Trade law will help for the adaptation of insurance sector to the laws applied in European countries. It also helps for the conservation of benefits of people who are insured, the increase in income of insurance companies the encouragement of people to pay their premium and debts and the development of insurance companies by means of financial activities. As a result it will help for the development of social and economical activities in our country.

Nowadays, it is possible to observe the development of some concepts like “Agricultural Insurance Agency”, “The Expert of Agricultural Insurance”, “The Found of Agricultural Insurance”.

Agriculturists must use the advantage of the recent developments in insurance to establish “Hail Insurance Companies” and “Animal Insurance Companies” so that they will share the pride of it. Moreover, they can form insurance for agricultural buildings, equipments, and transportation of agricultural products. Also they can form life insurance for farmers. As a result the life style of farmers will be improved to make them the sir of the nation as Atatürk said. For this reason, insurers have a great responsibility to develop insurance and then economy.

